

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. V. 78.

SINDSSYKEASYLERNES VIRKSOMHET

1907.

(Statistique des hospices d'aliénés pour l'année 1907.)

Efter de fra asylerne indkomne aarsberetninger

udgitt av

MEDICINALDIREKTØREN.

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1909.

Pris: kr. 0.50.

Norges Officielle Statistik, række V. (Statistique officielle de la Norvège, série V.)

Trykt 1906:

- Nr. 1. Sindssygeasylernes Virksomhed 1904. (*Hospices d'aliénés.*)
— 2. Folkemængdens Bevægelse 1901 og 1902. (*Mouvement de la population.*)
— 3. Kriminel Retspleie 1901 og 1902. (*Statistique de la justice criminelle: Procédure.*)
— 4. Folketælling 3 December 1900. Hovedoversigt. (*Recensement. Aperçu général.*)
— 5. Skolevæsenets tilstand 1903. (*Instruction publique.*)
— 6. Fagskolestatistik 1902—1905. (*Ecoles professionnelles.*)
— 7. Fængselsstyrelsens Aarboeg 1902—1903. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons.*)
— 8. Socialstatistik. IV. Arbejds- og Lønningsforhold for Syersker i Kristiania tilligemed Oplysninger angaaende Lønninger i andre kvindelige Erhverv i Norge. (*Statistique sociale et du travail. IV. Situation économique et sociale des couturières à Kristiania, et salaires d'autres ouvrières en Norvège.*)
— 9. Norges Handel 1905. (*Commerce.*)
— 10. Rekrutering 1905. (*Recrutement.*)
— 11. Den almindelige Brandforsikrings-Indretning for Bygninger 1900—1904. (*L'institution générale des assurances des bâtiments contre l'incendie.*)
— 12. Norges kommunale Finanser 1903. (*Finances des communes.*)
— 13. Norges Skibsfart 1904. (*Navigation.*)
— 14. Private Aktiebanker 1905. (*Banques privées par actions.*)
— 15. Veterinærvæsenet og kjødkontrollen 1904. (*Service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
— 16. Ulykkesforsikringen 1895—1899. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 17. Norges postvæsen 1905. (*Statistique postale.*)
— 18. Norges Sparebanker 1905. (*Caisses d'épargne.*)
— 19. Norges Fiskerier 1905. (*Grandes pêches maritimes.*)
— 20. Fattigvæsenet 1903 og 1904. (*Assistance publique.*)
— 21. Norges Telegrafvæsen 1905/06. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
— 22. De offentlige Jernbaner 1905/06. (*Chemins de fer publics.*)
— 23. Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene 1904. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 24. Civil Retspleie 1903 og 1904. (*Justice civile.*)
— 25. Folkemængdens Bevægelse 1886—1900. Hovedoversigt. (*Mouvement de la population. — Aperçu général.*)
— 26. Forsømte Børn 1900—1903. (*Traitement des enfants moralement abandonnés.*)

Trykt 1907:

- Nr. 27. Skolevæsenets tilstand 1904. (*Instruction publique.*)
— 28. Sindssygeasylernes Virksomhed 1905. (*Hospices d'aliénés.*)
— 29. Fængselsstyrelsens Aarboeg 1903—1904. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons.*)
— 30. Skiftevæsenet samt Overformynderierne 1903 og 1904. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
— 31. Jordbrug og Fædrift 1901—1905. (*Agriculture et élève du bétail.*)
— 32. De Spedalske i Norge 1901—1905. (*Les lépreux en Norvège.*)
— 33. Norges Bergværksdrift 1904 og 1905. (*Mines et usines.*)
— 34. Folkemængdens Bevægelse 1903 og 1904. (*Mouvement de la population.*)
— 35. Norges Handel 1906. (*Commerce.*)
— 36. Veterinærvæsenet og kjødkontrollen 1905. (*Service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. V. 78.

SINDSSYKEASYLERNES VIRKSOMHET

1907.

(Statistique des hospices d'aliénés pour l'année 1907.)

Efter de fra asylerne indkomne aarsberetninger

utgit av

MEDICINALDIREKTØREN.

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1909.

For aarene 1899—1903 se Norges officielle statistik, række IV.

For aarene 1904, 1905 og 1906 se Norges officielle statistik, række V. 1,
28 og 56.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Indledning, oversigt over sykepladserne m. v. paa de norske sindssykeasyler	1
Oversigt over antallet av de paa sindssykeasylerne behandlede, middelbelæg og antal forpleiningsdage (tab. I)	6-7
Forholdet mellem offentlige og private i sindssykeasylerne behandlede (tab. II)	6-7
Interkurrente sygdomme paa asylerne (tab. III)	8-9
Tilsammen behandlet (tab. IV)	10-11
Tilbakeiggende fra 1906 (tab. V) ..	10-11
Indkommet (tab. VI)	12-13
Utskrevet helbredet (tab. VII)	12-13
Utskrevet i bedret tilstand (tab. VIII)	14-15
Utskrevet uhelbredet (tab. IX)	14-15
Døde (tab. X)	16-17
Tilbakeiggende ved utgangen av 1907 (tab. XI)	16-17
Sygdomsform og behandlingens utfald for samtlige asyler (tab. XII)	18-19
Forholdet av tilbakeiggende, indkomne, utgaaede og døde til samtlige paa sindssykeasylerne behandlede (tab. XIII)	18-19
Aarstiden for de sykes indlæggelse paa asylerne (tab. XIV)	20
Kjøn og alder ved indlæggelsen paa sindssykeasylerne (tab. XV)	21
Sindssygdommens eller sidste anfalds varighet ved indlæggelsen (tab. XVI)	21
Dødsarsakerne hos de paa sindssykeasylerne døde (tab. XVII)	22-23
De indkomnes hjemstavn (tab. XVIII)	24-25
De indkomnes egteskapsforhold (tab. XIX)	25
Aarsakerne til sindssygdom hos de indkomne (tab. XX)	26-29
De indkomnes stand og stilling (tab. XXI)	30-31

Table des matières.

	Pag.
Introduction. Données générales sur les hospices d'aliénés de Norvège en 1907	1
Tableau du mouvement des hospices d'aliénés, indiquant pour chaque hospice le nombre des malades et le total des journées d'entretien (tab. I)	6-7
Tableau du mouvement des hospices d'aliénés, indiquant le nombre des aliénés indigents et celui appartenant aux classes aisées (tab. II) ..	6-7
Cas des maladies intercurrentes dans les hospices d'aliénés (tab. III) ...	8-9
Nombre des aliénés traités dans les hospices (tab. IV)	10-11
Nombre des aliénés en traitement dans les hospices au 1er janvier 1907 (tab. V)	10-11
Nombre des entrées dans les hospices d'aliénés (tab. VI)	12-13
Nombre des sorties en état de guérison (tab. VII)	12-13
Nombre des sorties en état d'amélioration (tab. VIII)	14-15
Nombre des sorties en état de non guérison (tab. IX)	14-15
Nombre des décès dans les hospices d'aliénés (tab. X)	16-17
Nombre des aliénés restés en traitement au 31 décembre 1907 (tab. XI) ..	16-17
Répartition par formes de la maladie et résultat du traitement (tab. XII) ..	18-19
Rapport du nombre des sorties et des décès comparé au total des aliénés traités dans les hospices d'aliénés (tab. XIII)	18-19
Tableau des entrées dans les hospices réparties par mois (tab. XIV)	20
Répartition des aliénés par âge et par sexe lors de leur admission dans les hospices (tab. XV)	21
Durée de la maladie ou du dernier accès lors de l'admission des aliénés (tab. XVI)	21
Causes des décès indiquées pour les aliénés décédés dans les hospices (tab. XVII)	22-23
Tableau des entrées réparties par domicile des aliénés (tab. XVIII)	24-25
Tableau des entrées réparties par état civil (tab. XIX)	25
Tableau des entrées dans les hospices d'aliénés réparties par cause présumée de la maladie (tab. XX) ...	26-29
Tableau des entrées réparties par profession et par condition sociale (tab. XXI)	30-31

	Side		Pag.
Middeltal av daglig arbeidende syke i asylerne (tab. XXII)	30-31	Nombre moyen par jour des aliénés occupés au travail dans les diverses hospices (tab. XXII)	30-31
Oversigt over anvendelse av isolation og mekaniske tvangsmidler (tab. XXIII)	32-33	Relevé de l'application de reclusion (tab. XXIII)	32-33
Utdrag av regnskaperne	34-35	Tableau des recettes et des dépenses	34-35

Av dr. A. Lindboes beretning for Gaustad asyl	36	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Gaustad	36
Av dr. J. Scharffenbergs beretning for Kristiania sindssykeasyl i Kristiania	36	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Kristiania	36
Av dr. med. H. Holms beretning for Kristiania sindssykeasyl i Asker (Dikemark)	39	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Dikemark	39
Av dr. Aalls beretning for Oslo hospitals asyl	39	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés d'Oslo	39
Av dr. Dedichens beretning for hans asyl	40	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de dr. Dedichen	40
Av dr. T. Dahles beretning for Akershus amts sindssykeasyl paa Blakstad	41	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés du département d'Akershus (Blakstad)	41
Av dr. H. Platous beretning for Eg sindssykeasyl	43	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés d'Eg	43
Av dr. L. Langbergs beretning for Neevengaardens asyl i Bergen	46	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Neevengaarden	46
Av dr. med. Loofts beretning for Rosenbergs sindssykeasyl	47	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Rosenberg	47
Av dr. E. Martens' beretning for Møllendals sindssykeasyl	47	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Møllendal	47
Av dr. med. Evensens beretning for Trondhjems hospitalsstiftelses sindssykeasyl	48	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Trondhjem	48
Av dr. J. A. Selmers beretning for Rotvold sindssykeasyl	71	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Rotvold	71
Av dr. Sollieds beretning for Rønvik sindssykeasyl	73	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Rønvik	73
Av dr. med. Evensens beretning for Kriminalasylet	76	Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés criminels	76

Oversigt

over sindssykeasylernes virksomhet i 1907.

Antallet av sindssykeasyl var 15 med ialt 2 288 sykepladser.

Asylerne var:

Gaustad, statsasyl ved Kristiania, med 330 pladser, halvdelen for hvert kjø.

Kristiania kommunale asyl med 120 pladser, kun for kvinder.

Dikemark, Kristiania kommunale asyl i Asker, med 183 pladser, kun for mænd (ifølge kongelig resolution av 1ste mai 1906).

Oslo hospitals asyl i Kristiania med 40 pladser, kun for kvinder.

Dr. Dedichens asyl, privat, ved Kristiania, med 58 pladser, halvdelen for hvert kjø.

Blakstad, Akershus amts kommunale asyl i Asker, med 147 pladser, 80 for mænd og 67¹⁾ for kvinder.

Kristiansands kommunale asyl med 21 pladser.

Eg, statsasyl i Kristiansand, med 260 pladser, halvdelen for hvert kjø.

Neevengaarden, kommunalt asyl i Bergen, med 252 pladser, halvdelen for hvert kjø.

Rosenbergs asyl, privat, i Bergen, med 175 pladser, 120 for mænd og 55 for kvinder.

Møllendals asyl, privat, ved Bergen, med 80 pladser, 45 for mænd og 35 for kvinder.

Trondhjems hospitalsstiftelses asyl, kommunalt, med 82 pladser.

Rotvold, statsasyl ved Trondhjem, med 275 pladser, 145 for mænd (hvorav 15 i landbrukskolonien) og 130 for kvinder.

Rønvik, statsasyl ved Bodø, med 230 pladser, halvdelen for hvert kjø.

Kriminalasylet i Trondhjem kan motta ca. 35 patienter, kun mænd.

¹⁾ Utvidet fra 47 til dette antal ved kgl. res. av 6te november 1906.

Tabel I gir en oversigt over *asylernes virksomhet*, behandlingens utfald, forpleiningsdagenses antal m. m. I 1907 *indlagdes* 934 (hvorav 3 indkom 2 ganger i Rønvik asyl) mot 994 i 1906 og 1 122 i 1905. Forholdet av indlæggelser til antallet av sykepladser for samtlige asylter (2 288) utgjorde 40,8 pct. og var for hvert asyl følgende:

Dedichens privatasyll	96,6 pct.	Rosenberg	17,1 pct.
Rotvold	57,5 «	Trondhjem	17,1 «
Neevengaarden	52,8 «	Blakstad	15,6 «
Kristiania	52,5 «	Kristiansand	9,5 «
Rønvik	51,7 «	Oslo	7,5 «
Eg	50,4 «	Møllendal	7,5 «
Gaustad	42,1 «	Kriminalasylet	5,7 «
Dikemark	30,1 «		

Procentforholdet av *mænd* og *kvinder* sees av følgende sammenstilling:

	Mænd.	Kvinder.
Tilbakeiggende fra 1906	55,4 pct.	44,6 pct.
Indkommet i 1907	53,7 «	46,3 «
Tilsammen behandlet	54,9 «	45,1 «
Utgaat og død	53,2 «	46,8 «
Tilbakeiggende ved utgangen av 1907	55,5 «	44,5 «

Forholdet av tilbakeiggende, indkomne, utgaaede og døde til samtlige behandlede ved de enkelte asylter sees av tabel XIII.

Av de *utgaaede* og *døde* utskreves 14,1 pct. helbredet, 29,0 pct. bedret, 37,1 pct. uhelbredet, 1,1 pct. efter avgit erklæring, og 18,7 pct. døde.

Forpleiningsdagenses antal utgjorde 863 604 eller gjennemsnitlig for hver av samtlige behandlede 263,6 dage (i 1906 260,1 dage, i 1905 247,5 dage).

Middeltallet av daglig behandlede syke var 2 366,0 (i 1906 2 303,6, i 1905 2 133,7). Antallet av de for *fattigvæseners* og *privates* regning behandlede syke sees av tabel II. For det offentliges regning forpleiedes 84,6 pct., for *privates* 15,4 pct.

Sundhetstilstanden har gjennomgaaende været meget god; de interkurrente sygdomme vil sees av tabel III.

Dødsaaarsakerne og de dødes alder sees av tabel XVII. Den hyppigste dødsaaarsak var tuberkulose, som foraarsaket 24,0 pct. av samtlige dødsfald; 16,2 pct. skyldtes lungetuberkulose. Derefter er opført lungebetændelse med 8,4 pct., paralysis generalis med 7,2 pct. samt hjertelammelse med 6 pct.

Tabel XIV viser fordelingen av *de indkomne paa de enkelte maaneder*, som efter hyppigheden av indlæggelser faar følgende orden:

Juni	108	Juli	83	Februar	68
April	92	Mai	76	Januar	66
Oktober	86	August	75	September	59
Mars	83	November	74	December	58

Der indlagdes flest i 2det kvartal (276); derefter kom 4de kvartal med 218, 1ste og 3die kvartal med hver 216. 6 til observation indlagte personer er ikke medregnet i tabellen.

De indkomnes alder (tabel XV) kjendes for 922, idet 8 til observation indlagte ikke er medregnet, og 3, der indlagdes 2 ganger, kun er regnet 1 gang, samt derhos for 1 alderen ikke er opgit.

Herav var:

6,8 pct. under	20 aar.	12,9 pct. mellem	50—60 aar.
24,6 « mellem	20—30 «	7,2 « —	60—70 «
24,4 « —	30—40 «	3,2 « —	70—80 «
20,5 « —	40—50 «	0,4 « —	80—90 «

Med hensyn til *sygdommens eller det sidste anfalds varighet*, ved indlæggelsen (tabel XVI) er oplyst følgende for 922. Den var for:

36,1 pct. under	$\frac{1}{2}$ aar,
10,6 « fra	$\frac{1}{2}$ —1 «
6,5 « «	1—2 «
39,2 « «	2 aar og derover,
7,6 « «	ukjendt eller uopgit.

De indkomnes hjemstavn (tabel XVIII) er opgit for 919. Av disse var 63,5 pct. fra landdistrikterne, 35,1 pct. fra byerne; 1,4 pct. var hjemmehørende i utlandet (Danmark, Sverige, Rusland og Østerrike).

De indkomnes egteskapsforhold (tabel XIX) kjendes for 920, hvorav 55,3 pct. var ugifte, 38,3 pct. gifte og 6,4 pct. i enkestand eller fraskilt.

En sammenstilling av de opgivne *aarsaker til sindssygdом* hos de indkomne er gjort i tabel XX, som omfatter 926 indlæggelser, idet 8 til observation indlagte ikke er medregnet. Ingen kjendt sikker årsak er opgit for 325 eller 35,1 pct. Blandt de andre 601 anføres arvelig anlæg overhovedet hos 374 eller 62,2 pct., som eneste årsak hos 268 eller 44,6 pct. Drik er anført hos 48 eller 8,0 pct. og syfilis hos 22 eller 3,7 pct.

Stand og stilling (tabel XXI) er opgit for 897. Av disse tilhørte:

25,9	pct.	bonde-, husmands- og inderststanden,
19,6	«	arbeiderstanden,
13,5	«	haandverkerstanden,
11,4	«	tjenerstanden,
10,8	«	sjømandsstanden (fiskere),
8,2	«	handelsstanden.

Arbeidsvirksomheten blandt de sindssyke fremgaar av tabel XXII og anvendelse av *isolation og mekaniske trængsmidler* av tabel XXIII.

Et utdrag av regnskaperne fra en del asyler meddeles i tabel XXIV. For de 4 statsasyler og kriminalasylet er dette hentet fra «Forklaringer til statsregnskabet. budgjetaaret 1906—1907».

Den *psykiatriske undervisning* paa Gaustad asyl holdtes av direktøren i 1ste semester for 15 medicinske studerende deriblandt 3 kvindelige, likesom reservelægen, saavel i vaar- som i høstsemestret, holdt et kursus i generel psykiatri, i 1ste kursus for 8, i 2det for 20 tilhørere.

Tabeller.

Tabel I. Oversigt over antallet av de pa
Tableau du mouvement des hospices d'aliénés indiquant pour chaque

Asyler.	Tilbakeiggende ved utgangen av 1906.			Indkomne i 1907.			Tilsammen behandlet i 1907.			U					
	Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		helbredet.			bedret.		
		md.	kv.		md.	kv.		md.	kv.	Tils.	md.	kv.	Tils.	md.	kv.
Gaustad	338	190	148	139	76	63	477	266	211	12	6	6	34	17	1
Kristiania	116	-	116	63	-	63	179	-	179	2	-	2	20	-	2
Dikemark	183	183	-	55	55	-	238	238	-	11	11	-	8	8	-
Oslo	41	-	41	3	-	3	44	-	44	-	-	-	-	-	-
Dedichens	40	22	18	56	26	30	96	48	48	2	2	-	20	7	1
Blakstad	137	74	63	23	14	9	160	88	72	2	2	-	3	2	-
Kristiansand	24	12	12	2	-	2	26	12	14	-	-	-	-	-	-
Eg	287	149	138	131	68	63	418	217	201	27	11	16	16	4	1
Neevengaarden	259	130	129	133	75	58	392	205	187	23	9	14	56	32	2
Rosenberg	174	120	54	30	24	6	204	144	60	-	-	-	12	12	-
Møllendal	90	49	41	6	5	1	96	54	42	3	-	3	1	1	-
Trondhjem	88	45	43	14	6	8	102	51	51	1	-	1	6	4	-
Rotvold	273	145	128	158	85	73	431	230	201	14	9	5	52	23	2
Ronvik	263	149	114	119	66	53	382	215	167	28	13	15	30	14	1
Kriminalasylet	29	29	-	2	2	-	31	31	-	1	1	-	-	-	-
Tilsammen	2 342	1 297	1 045	934	502	432	3276	1799	1477	126	64	62	258	124	12

Tabel II. Forholdet mellem offentlige og
Tableau du mouvement des hospices d'aliénés, indiquant le nombre

Asyler.	Tilbakeiggende fra 1906.						Indkommet i 1907.						Tils. behan		
	Fattige.			Private.			Fattige.			Private.			Fattige.		
	Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav	
md.		kv.	md.		kv.	md.		kv.	md.		kv.	md.		kv.	
Gaustad	277	157	120	61	33	28	105	60	45	34	16	18	382	217	16
Kristiania	110	-	110	6	-	6	54	-	54	9	-	9	164	-	16
Dikemark	173	173	-	10	10	-	53	53	-	2	2	-	226	226	-
Oslo	26	-	26	15	-	15	2	-	2	1	-	1	28	-	2
Dedichens	-	-	-	40	22	18	-	-	-	56	26	30	-	-	-
Blakstad	127	69	58	10	5	5	18	12	6	5	2	3	145	81	6
Kristiansand	23	11	12	1	1	-	2	1	1	-	-	-	25	12	1
Eg	241	122	119	46	26	20	111	60	51	20	8	12	352	182	17
Neevengaarden	219	108	111	40	22	18	107	62	45	26	13	13	326	170	12
Rosenberg	158	108	50	16	12	4	27	22	5	3	2	1	185	130	2
Møllendal	88	48	40	2	1	1	6	5	1	-	-	-	94	53	4
Trondhjem	84	44	40	4	1	3	12	5	7	2	1	1	96	49	4
Rotvold	228	120	108	45	25	20	120	65	55	38	20	18	348	185	16
Ronvik	258	148	110	5	1	4	112	63	49	7	3	4	370	211	12
Kriminalasylet	29	29	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	31	31	-
Tilsammen	2 041	1 137	904	301	159	142	731	410	321	203	93	110	2772	1547	122

¹⁾ I aarets løp er 7 mænd og 5 kvinder overført fra private til fattige. ²⁾ I aarets løp er

indssykeasylterne behandlede.

rapport over antallet af indssykeasylter og det samlede antal dages indlæggelse.

Stat						Tilsammen utgaaet og død.			Tilbake­ liggende ved utgan­ gen av 1907.			Middel­ belæg.	Antal forplei­ nings­ dage.			
Uhelbredet.			Efter avgit erklæring.			Døde.										
Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav						
	md.	kv.		md.	kv.		md.	kv.		md.	kv.					
67	30	37	3	2	1	25	16	9	141	71	70	336	195	141	345,0	125 934
29	-	29	-	-	-	6	-	6	57	-	57	122	-	122	118,3	43 202
26	26	-	-	-	-	4	4	-	49	49	-	189	189	-	184,5	67 306
2	-	2	-	-	-	2	-	2	4	-	4	40	-	40	40,4	14 757
26	16	10	-	-	-	3	2	1	51	27	24	145	21	24	44,2	16 138
2	2	-	-	-	-	8	4	4	15	10	5	145	78	67	143,2	52 273
5	1	4	-	-	-	-	-	-	5	1	4	21	11	10	22,4	8 162
69	42	27	2	2	-	22	11	11	136	70	66	282	147	135	280,0	102 220
18	12	6	1	1	-	20	14	6	118	68	50	274	137	137	271,4	99 047
7	6	1	-	-	-	11	6	5	30	24	6	174	120	54	173,4	63 307
-	-	-	-	-	-	10	7	3	14	8	6	82	46	36	83,8	30 576
3	3	-	-	-	-	7	2	5	17	9	8	85	42	43	85,0	31 007
57	33	24	3	2	1	23	13	10	149	80	69	282	150	132	274,6	100 253
18	15	3	1	-	1	26	13	13	103	55	48	279	160	119	271,1	98 949
1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	29	29	-	28,7	10 473
330	187	143	10	7	3	167	92	75	891	474	417	2 385	1 325	1 060	2 366,0	863 604

Private i sindssykeasylterne behandlede.

rapport over antallet af private og det samlede antal dages indlæggelse.

Stat i 1907.			Utgaaet.						Døde.						Tilbake­ liggende ved utgan­ gen av 1907.					
Private.			Fattige.			Private.			Fattige.			Private.			Fattige.			Private.		
Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav		Tils.	Derav	
	md.	kv.		md.	kv.		md.	kv.		md.	kv.		md.	kv.		md.	kv.		md.	kv.
95	49	46	90	42	48	26	13	13	17	11	6	8	5	3 ¹⁾	287	171	116 ¹⁾	49	24	25
15	-	15	41	-	41	10	-	10	5	-	5	1	-	1	118	-	118	4	-	4
12	12	-	43	43	-	2	2	-	4	4	-	-	-	-	179	179	-	10	10	-
16	-	16	2	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	1	25	-	25	15	-	15
96	48	48	-	-	-	48	25	23	-	-	-	3	2	1	-	-	-	45	21	24
15	7	8	6	6	-	1	-	1	8	4	4	-	-	-	131	71	60	14	7	7
1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	25	12	13	-	-	-
66	34	32	94	50	44	20	9	11	19	9	10	3	2	1 ²⁾	239	123	116 ²⁾	43	23	20
66	35	31	83	47	36	15	7	8	15	11	4	5	3	2	234	115	119	40	22	18
19	14	5	16	15	1	3	3	-	11	6	5	-	-	-	158	109	49	16	11	5
2	1	1	3	1	2	1	-	1	10	7	3	-	-	-	81	45	36	1	1	-
6	2	4	7	6	1	3	1	2	7	2	5	-	-	-	82	41	41	3	1	2
83	45	38	96	49	47	30	18	12	17	9	8	6	4	2	235	127	108	47	23	24
12	4	8	72	40	32	5	2	3	25	13	12	1	-	1	273	158	115	6	2	4
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29	29	-	-	-	-
504	252	252	555	301	254	165	81	84	139	76	63	28	16	12	2 096	1 180	916	293	145	148

3 mænd og 3 kvinder overført fra private til fattige.

Tabel III. Interkurrente sygdomm
Cas des maladies intercurrent

Sygdom.	Ialt behandlede tilfælde.			Gaustad.		Kristi ania.
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.
		Md.	Kv.			
Absces, flegmone, panaritium etc.....	10	8	2	1	-	1
Angina	8	6	2	2	-	-
Appendicit.....	3	1	2	1	1	-
Bronkit, bronkopneumoni.....	15	12	3	3	2	-
Bursit.....	4	3	1	2	-	-
Cancer	2	-	2	-	-	1
Carbunkel, furunkel	8	3	5	1	1	-
Combustio	1)	1	1	-	-	1
Contusio	3	2	1	1	-	-
Cystit	4	1	3	1	-	1
Decubitus	1	-	1	-	1	-
Diarré, kolerine, enterit	24	8	16	-	-	-
Difteri	6	3	3	-	-	-
Distorsio pedis	2)	1	1	-	-	-
Erysipelas	11	4	7	-	1	2
Erythema nodosum	2	1	1	-	-	-
Fractura	3)	5	3	1	1	2
Gastrit, gastro-enterit.....	3	-	3	-	1	-
Hernia	1	-	1	-	-	-
Hudsygdom (pemfigus, herp.zoster, psoriasis)	3	2	1	-	-	-
Ikterus	1	1	-	-	-	-
Influenta	76	29	47	9	8	13
Lungeemboli	1	1	-	-	-	-
Lungegangræn	1	-	1	-	-	-
Luxatio humeri	4)	1	-	1	-	-
Metrorrhagi.....	1	-	1	-	-	-
Myxødem.....	1	-	1	-	-	1
Nekrose	1	1	-	-	-	-
Otit.....	2	1	1	-	1	-
Parotit	3	1	2	-	-	-
Periostit	6	2	4	-	-	1
Peritonit	3	2	1	-	-	-
Pleurit	7	4	3	1	1	-
Pleurodyne	1	-	1	-	-	-
Pneumoni.....	9	3	6	-	1	-
Pyæmi, septhæmi, lymfangit	5	4	1	-	-	-
Rheumatisme, gigtfeber.....	2	1	1	-	-	-
Syfilis, tertiær	1	-	1	-	-	-
Tuberkulose	25	8	17	-	-	3
Tumor mammae	1	-	1	-	-	-
Tyfoidfeber	2	1	1	-	-	-
Ulcus ventriculi.....	4	1	3	-	-	-
— corneæ	1	-	1	-	-	-
Vulnus	3	2	1	-	-	-
Tilsammen	273	119	154	24	19	26

1) En katatoniker satte ild paa sine klær, hvorved hun blev adskillig forbrændt i ansigtet indtraf det ene brud ved fald under et epileptisk anfald, det andet ved fald paa isholke. — gaardsbruket; den samme arm havde tidligere været luxeret.

a asylerne i 1907.

s les hospices d'aliénés.

ke- rk.	Eg.		Neeven- gaarden.		Trondhjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.
	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
-	-	-	1	-	2	1	1	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	6
-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	4	8	12	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	1	-	3	2	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
15	-	-	-	-	-	-	1	6	5	20	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	1	3	-	-	1	1	1
-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	2	2	-	-	-	-	1	2	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	6	4	6	1	-	-	-	2	2	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
15	9	22	16	11	7	10	5	12	33	54	10

halsen, brystet og armene. ²⁾ Fremkaldt ved sprang ut av vinduet. ³⁾ Paa Gaustad stiania asyl indtraf det ene av bruddene ved fald paa gaten. ⁴⁾ Indtraf under arbeide paa

Tabel IV. Tilsamm
Nombre des alié

Sygdom.	Samtlige asyler.			Gautstad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dedichens.		Blakst
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
		md.	kv.								
Melancholia	395	163	232	33	45	10	12	9	10	9	5
Mania	222	87	135	19	26	1	9	9	5	3	1
Amentia	186	86	100	-	-	1	12	-	-	-	-
Dementia	1 536	907	629	148	85	¹⁾ 112	131	14	²⁾ 10	²⁾ 11	41
Paranoia	250	146	104	6	14	11	17	1	2	2	4
Insania periodica	160	63	97	-	-	15	7	1	7	10	5
— epileptica	57	45	12	6	-	-	5	1	-	1	5
— hysterica	80	4	76	1	23	19	-	6	-	2	1
— hypochondrica	21	17	4	10	4	-	1	-	-	-	-
— degenerativa	125	86	39	-	-	-	20	-	⁴⁾ 8	⁴⁾ 9	11
— neurasthenica	10	4	6	-	-	1	-	-	⁵⁾ 1	⁵⁾ 1	-
Alcoholismus	56	53	3	19	1	-	5	-	1	-	5
Paralysis generalis	51	45	6	4	-	6	14	-	4	-	1
Vitia organica cerebri	15	10	5	-	1	3	3	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas)	90	67	23	13	8	-	2	3	-	-	9
Til observation	22	16	6	7	4	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3 276	1 799	1 477	266	211	179	238	44	48	48	88

¹⁾ 110 individer, idet 2 patienter blev indlagt 2 ganger. ²⁾ Dem. secund. 3 kvinder; dem. ³⁾ Dem. sen. 2 mænd og 3 kvinder; dem. præcox 43 mænd og 33 kvinder. ⁴⁾ 1 mand

Tabel V. Tilbakeleggen
Nombre des aliénés en traiten

Sygdom.	Samtlige asyler.			Gautstad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dedichens.		Blakst
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
		md.	kv.								
Melancholia	245	100	145	22	31	7	5	9	3	3	5
Mania	146	52	94	14	21	1	5	9	2	-	1
Amentia	103	40	63	-	-	1	3	-	-	-	-
Dementia	1 191	703	488	110	64	73	105	14	8	8	37
Paranoia	204	119	85	4	12	9	16	1	1	1	3
Insania periodica	95	39	56	-	-	8	6	-	3	3	4
— epileptica	43	33	10	5	-	-	5	1	-	-	3
— hysterica	51	2	49	-	14	11	-	4	-	-	1
— hypochondrica	12	8	4	5	4	-	-	-	-	-	-
— degenerativa	97	71	26	-	-	-	19	-	4	3	9
— neurasthenica	7	2	5	-	-	1	-	-	-	-	-
Alcoholismus	41	41	-	17	-	-	5	-	-	-	4
Paralysis generalis	27	24	3	2	-	3	11	-	1	-	-
Vitia organica cerebri	7	5	2	-	-	2	2	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas)	68	54	14	10	2	-	1	3	-	-	7
Til observation	5	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2 342	1 297	1 045	190	148	116	183	41	22	18	74

Behandlet.

Opførte i de forskellige hospices.

Kristiansand.		Eg.		Neeven- gaarden.		Rosen- berg.		Møllen- dal.		Trond- hjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
-	-	15	47	17	31	5	5	9	5	-	5	40	46	17	18	-
-	1	8	25	3	12	4	8	11	15	-	-	16	16	11	18	-
-	-	7	19	36	47	7	2	1	3	-	-	-	9	21	18	2
8	8	101	50	78	58	83	28	27	14	³⁾ 45	³⁾ 36	107	88	117	89	11
-	5	29	26	17	20	22	11	3	1	-	-	25	7	16	6	5
-	-	10	17	5	12	2	1	-	2	3	3	17	19	5	11	2
-	-	1	2	10	2	4	1	1	1	1	1	5	1	7	-	-
-	-	-	7	1	3	-	2	-	-	-	2	1	4	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2
-	-	20	8	6	1	9	1	-	1	1	1	2	3	7	2	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	-	-	-
-	-	6	-	6	-	3	-	-	-	-	-	2	2	2	-	4
-	-	6	-	8	-	1	-	-	-	-	-	3	4	4	-	-
-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-
4	-	10	-	10	1	4	1	2	-	1	3	3	-	6	4	3
-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	1	-
2	14	217	201	205	187	144	60	54	42	51	51	230	201	215	167	31

mænd og 1 kvinde; dem. præcox 6 mænd og 5 kvinder; dem. paran. 1 mand og 2 kvinder.
Kvinder opført under diagnosen katatonia. ⁵⁾ Opført under diagnosen psychasthenia.

Indgangen i de forskellige hospices i januar 1906.

Opførte i de forskellige hospices den 1. januar 1907.

Kristiansand.		Eg.		Neeven- gaarden.		Rosen- berg.		Møllen- dal.		Trond- hjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
-	-	11	29	8	22	4	5	8	4	-	3	24	23	10	7	-
-	1	3	18	1	3	4	8	10	15	-	-	6	10	6	7	-
-	-	1	11	19	27	6	2	1	3	-	-	-	7	8	11	2
8	7	74	37	53	45	69	26	25	14	40	33	75	61	88	73	11
-	4	25	19	15	17	17	9	2	1	-	-	22	6	9	6	5
-	-	4	12	5	9	2	1	-	2	3	2	7	10	3	5	2
-	-	1	1	7	2	3	1	1	1	1	1	2	1	5	-	-
-	-	-	4	-	3	-	1	-	-	-	1	1	3	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	14	7	6	1	8	-	-	1	1	1	1	3	7	1	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-
-	-	2	-	4	-	3	-	-	-	-	-	1	-	2	-	3
-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
4	-	9	-	8	-	4	1	2	-	-	2	-	-	6	3	3
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-
2	12	149	138	130	129	120	54	49	41	45	43	145	128	149	114	29

Tabel VI. In
 Nombre des entrées d

Sygdom.	Samtlige asyler.			Gaustad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dedichens.		Blakst	
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
		md.	kv.									
Melancholia	150	63	87	11	14	3	7	-	7	6	-	-
Mania	76	35	41	5	5	-	4	-	3	3	-	-
Amentia	83	46	37	-	-	-	9	-	-	-	-	-
Dementia	345	204	141	38	21	39	26	-	¹⁾ 2	¹⁾ 3	4	-
Paranoia	46	27	19	2	2	2	1	-	1	1	1	1
Insania periodica	65	24	41	-	-	7	1	1	4	7	1	1
— epileptica	14	12	2	1	-	-	-	-	-	1	2	-
— hysterica	29	2	27	1	9	8	-	²⁾ 2	-	2	-	-
— hypochondrica	9	9	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-
— degenerativa	28	15	13	-	-	-	1	-	4	6	2	-
— neurasthenica	3	2	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Alcoholismus	15	12	3	2	1	-	-	-	1	-	1	-
Paralysis generalis	24	21	3	2	-	3	3	-	3	-	1	-
Vitia organica cerebri	8	5	3	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas)	22	13	9	3	6	-	1	-	-	-	2	-
Til observation	17	12	5	6	4	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	934	502	432	76	63	63	55	3	26	30	14	-

¹⁾ Dem. sen. 1 kvinde; dem. præcox 2 mænd og 1 kvinde; dem. paran. 1 kvinde. ²⁾ De ophold til Kristiania asyl.

Tabel VII. U
 Nombre des sort

Sygdom.	Samtlige asyler.			Gaustad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Dedichens.		Blaksta		
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
		md.	kv.									
Melancholia	32	14	18	3	3	-	2	-	-	-	-	-
Mania	37	17	20	3	3	1	1	2	-	-	-	-
Amentia	40	20	20	-	-	1	5	-	-	-	-	-
Dementia	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Insania periodica	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— degenerativa	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Alcoholismus	6	6	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	126	64	62	6	6	2	11	2	-	-	2	-

ommet.

hospices d'aliénés.

Kristiansand.		Eg.		Neeven- gaarden.		Rosen- berg.		Møllen- dal.		Trond- hjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
-	-	4	18	9	9	1	-	1	1	-	2	16	23	7	11	-
-	-	5	7	2	9	-	-	1	-	-	-	10	6	5	11	-
-	-	6	8	17	20	1	-	-	-	-	-	-	2	13	7	-
-	1	27	13	25	13	14	2	2	-	²⁾ 5	²⁾ 3	32	27	29	16	-
-	1	4	7	2	3	5	2	1	-	-	-	3	1	7	-	-
-	-	6	5	-	3	-	-	-	-	-	-	1	10	9	2	6
-	-	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-
-	-	-	3	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
-	-	6	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1
-	-	2	-	7	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	1	1	3	-	-	1	-
-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
-	2	68	63	75	58	24	6	5	1	6	8	85	73	66	53	2

1 mand; dem. præcox 4 mænd og 3 kvinder. ²⁾ En av disse overflyttedes efter et kort

revet helbredet.

État de guérison.

Eg.		Neeven- gaarden.		Møllendal.		Trondhjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
2	3	1	4	-	1	-	-	5	3	1	4	-
1	4	-	-	-	2	-	-	4	2	6	8	-
4	7	6	10	-	-	-	-	-	-	5	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
3	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
11	16	9	14	-	3	-	1	9	5	13	15	1

Tabel VIII. U
Nombre des sorties

Sygdom.	Samtlige asyler.			Gaustad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Dedichens.		Blaksta.	
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Md.	Kv.	Md.	K
		md.	kv.								
Melancholia	54	21	33	4	3	-	-	3	4	-	-
Mania	21	14	7	5	3	-	1	-	-	-	-
Amentia	21	9	12	-	-	-	1	-	-	-	-
Dementia	85	40	45	5	7	12	3	-	1)	1	1
Paranoia.....	7	5	2	1	1	1	-	-	-	-	-
Insania periodica	32	12	20	-	-	3	-	3	3	-	-
— epileptica	6	5	1	-	-	-	-	-	1	-	-
— hysterica	8	-	8	-	2	4	-	-	-	-	-
— hypochondrica	4	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-
— degenerativa	9	5	4	-	-	-	2	1	3	1	-
— neurasthenica	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Alcoholismus	3	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Paralysis generalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica cerebri	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Idiotia	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	258	124	134	17	17	20	8	7	13	2	-

1) Dementia præcox.

Tabel IX. Utskrev
Nombre des sorties

Sygdom.	Samtlige asyler.			Gaustad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dedichens.		Blakst.
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
		md.	kv.								
Melancholia	20	7	13	-	2	-	-	-	1	-	-
Mania	16	4	12	2	2	-	-	1	1	1	-
Amentia	9	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Dementia	203	121	82	24	24	25	20	-	1)	2	1)
Paranoia.....	15	9	6	-	1	1	-	-	1	1	1
Insania periodica	10	5	5	-	-	2	-	-	3	1	-
— epileptica.....	6	5	1	-	-	-	3	-	-	-	-
— hysterica	11	1	10	1	5	1	-	1	-	1	-
— hypochondrica	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— degenerativa	16	11	5	-	-	-	1	-	4	3	-
— neurasthenica	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	4	3	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Paralysis generalis	5	5	-	-	-	-	1	-	3	-	-
Vitia organica cerebri	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Idiotia.....	12	9	3	1	3	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	330	187	143	30	37	29	26	2	16	10	2

1) Dementia præcox. 2) Dementia sen. 2 md., 3 kv.; dementia præcox 2 kv.

revet bedret.

d'amélioration.

Eg.		Neeven- gaarden.		Rosenberg.		Møllendal.		Trondhjem.		Rotvold.		Rønvik.	
l.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
2	6	2	4	1	-	1	-	-	1	8	14	-	1
-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	4	1	3	1
-	3	6	7	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
1	-	10	9	6	-	-	-	1) 4	-	5	9	5	7
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-
1	1	2	3	-	-	-	-	-	1	5	4	1	5
-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	12	32	24	12	-	1	-	4	2	23	29	14	16

elbredet.

de non guérison.

Kristian- sand.	Eg.		Neeven- gaarden.		Rosenberg.		Trondhjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.	
	l.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		
-	-	1	4	1	1	-	-	-	-	2	5	2	1	-
-	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
-	-	-	2	3	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-
-	3	28	10	6	3	3	1	2) 2	-	25	12	10	1	1
-	-	2	3	1	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	4	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
1	4	42	27	12	6	6	1	3	-	33	24	15	3	1

Tabel
Nombre des d

Sygdom.	Samtlige asyler.			Gaustad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dedichens.		Blaks
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
		md.	kv.								
Melancholia	25	12	13	1	3	-	-	-	-	-	-
Mania	9	2	7	-	-	-	1	-	-	-	-
Amentia	12	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Dementia	73	42	31	10	4	3	2	2	¹⁾ 1	-	1
Paranoia	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania periodica	6	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-
— epileptica	5	5	-	2	-	-	-	-	-	-	2
— hysterica	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
— degenerativa	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Alcoholismus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paralysis generalis	14	13	1	2	-	1	1	-	-	-	-
Vitia organica cerebri	8	4	4	-	1	2	-	-	-	-	-
Idiotia	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	167	92	75	16	9	6	4	2	2	1	4

¹⁾ Dementia præcox. ²⁾ Dementia sen. 2 md., 3 kv.; dementia præcox 2 kv.

Tabel XI. Tilbakeleggen
Nombre des aliénés resté

Sygdom.	Samtlige asyler.			Gaustad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dedichens.		Blaks
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
		md.	kv.								
Melancholia	265	109	156	25	34	10	10	9	6	5	5
Mania	142	52	90	10	19	-	6	8	2	2	1
Amentia	105	48	57	-	-	-	6	-	-	-	-
Dementia	1 168	701	467	¹⁾ 108	¹⁾ 50	72	105	12	7	7	39
Paranoia	223	129	94	6	13	9	17	1	1	1	3
Insania periodica	107	43	64	-	-	10	7	1	1	5	4
— epileptica	41	31	10	4	-	-	2	1	-	-	3
— hysterica	59	3	56	-	15	14	-	5	-	1	1
— hypochondrica	16	13	3	8	3	-	1	-	-	-	1
— degenerativa	95	66	29	-	-	-	16	-	2	3	10
— neurasthenica	8	3	5	-	-	1	-	-	1	-	-
Alcoholismus	42	40	2	17	1	-	3	-	-	-	3
Paralysis generalis	32	27	5	2	-	5	12	-	1	-	1
Vitia organica cerebri	4	3	1	-	-	1	2	-	-	-	-
Idiotia (imbecillitas)	71	51	20	11	5	-	2	3	-	-	8
Til observation	7	6	1	¹⁾ 4	¹⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2 385	1 325	1 060	195	141	122	189	40	21	24	78

¹⁾ 1 md. og 1 kvinde overført fra dementia til mania, 1 md. og 1 kv. fra «til observat til insania epileptica. ³⁾ 1 kv. overført fra dementia præcox til insania periodica.

øde.

ns les hospices d'aliénés.

Eg.		Neeven- gaarden.		Rosenberg.		Møllendal.		Trondhjem.		Rotvold.		Rønvik.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
2	4	1	2	-	-	1	-	-	-	6	2	1	1
-	1	-	-	-	1	1	3	-	-	-	1	-	1
1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	3	4
4	2	6	2	3	2	5	-	²⁾ 2	²⁾ 5	2	2	6	6
2	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	2	-	3	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
11	11	14	6	6	5	7	3	2	5	13	10	13	13

ød utgangen av 1907.

titement au 31. december 1907.

Kriminal- asylet.	Eg.	Neeven- gaarden.		Rosenberg.		Møllen- dal.		Trond- hjem.		Rotvold.		Rønvik.				
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			
-	-	8	31	12	20	4	5	7	4	-	4	19	22	13	11	-
-	-	7	15	2	11	4	7	10	10	-	-	8	9	2	8	-
-	-	2	8	20	27	5	1	1	3	-	-	-	8	12	9	2
8	5	67	36	56	44	71	25	22	14	37	30	75	65	96	74	10
-	5	25	21	15	20	18	10	3	1	-	-	23	7	13	6	5
-	-	6	12	3	8	2	1	-	2	3	²⁾ 2	11	11	4	6	2
-	-	1	1	²⁾ 7	2	3	1	1	1	-	²⁾ 1	4	1	6	-	-
-	-	-	4	1	3	-	2	-	-	-	2	1	2	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
-	-	15	7	5	1	7	1	-	1	1	1	2	2	6	1	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-
-	-	4	-	5	-	3	-	-	-	-	-	1	1	1	-	3
-	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
3	-	7	-	5	1	3	1	2	-	1	3	1	-	5	4	3
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
1	10	147	135	137	137	120	54	46	36	42	43	150	132	160	119	29

paranoia, 1 kv. fra «til observation» til dementia. ²⁾ 1 md. overført fra «til observation»

Tabel XII. Sygdomsform og behandlinger

Répartition par formes de

Sygdom.	Tilbake- liggende fra 1906.	Indkomne i 1907.	Til- sammen behandlet.	Til	
				hel- bredet.	bedret
Melancholia	245	150	395	32	5
Mania	146	76	222	37	2
Amentia	103	83	186	40	2
Dementia	1 191	345	1 536	2	8
Paranoia	204	46	250	-	-
Insania periodica	95	65	160	7	3
— epileptica	43	14	57	-	-
— hysterica	51	29	80	-	-
— hypochondrica	12	9	21	-	-
— degenerativa	97	28	125	2	-
— neurasthenica	7	3	10	-	-
Alcoholismus	41	15	56	6	-
Paralysis generalis	27	24	51	-	-
Vitia organica cerebri	7	8	15	-	-
Idiotia (imbecillitas)	68	22	90	-	-
Til observation	5	17	22	-	-
Tilsammen	2 342	934	3 276	126	27

Tabel XIII. Procentforholdet av tilbakeliggende, indkomne, u

Rapport du nombre des sorties et décès comp

	Til- sammen for alle asyler.	Gaustad.	Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dedichens.	Blas- sta
	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pe
Tilbakeliggende fra 1906	71,4	70,9	64,8	76,9	93,2	41,7	85
Indkomne i 1907	28,6	29,1	35,2	23,1	6,8	58,3	14
Utgaat helbredet	3,8	2,54	1,1	4,6	-	2,1	1
— bedret	7,9	7,13	11,1	3,4	-	20,8	1
— uhelbredet	10,1	14,05	16,2	10,9	4,5	27,1	1
— efter avgit erklæring	0,3	0,63	-	-	-	-	-
Døde	5,1	5,23	3,4	1,7	4,5	3,1	7
Tilsammen utgaat og død	27,2	29,6	31,8	20,6	9,0	53,1	19
Tilbakeliggende ved aarets utgang	72,8	70,4	68,2	79,4	91,0	46,9	90

Utfald for samtlige asyler.

Etat et résultat du traitement.

Stat			Tilbage- liggende ved ut- gangen av 1907.	Procentforhold til					
				samtlige for samme sygdom behandlede				samtlige	
uhel- bredet.	efter avgit erklæring.	døde.		hel- bredede.	bedrede.	uhel- bredede.	døde	be- handlede	ind- komne.
20	-	25	265	8,1	13,7	5,1	6,3	12,0	16,1
16	-	9	142	16,7	9,5	7,2	4,1	6,8	8,1
9	-	12	105	21,5	11,3	4,8	6,5	5,7	8,9
203	-	73	1 168	0,1	5,5	13,2	4,8	46,9	37,0
15	-	7	223	-	2,8	6,0	2,8	7,6	4,9
10	-	6	107	4,4	20,0	6,2	3,7	4,9	7,0
6	-	5	41	-	10,5	10,5	8,8	1,7	1,5
11	-	2	59	-	10,0	13,7	2,5	2,4	3,1
1	-	-	16	-	19,0	4,8	-	0,6	1,0
16	-	2	95	1,6	7,2	12,8	1,6	3,8	3,0
1	-	-	8	-	10,0	10,0	-	0,3	0,3
4	-	1	42	10,7	5,4	7,1	1,8	1,7	1,6
5	-	14	32	-	2,0	9,8	27,5	1,6	2,6
1	-	8	4	-	13,3	6,7	53,3	0,5	0,9
12	-	3	71	-	4,4	13,4	3,3	2,7	2,4
-	-	-	7	-	-	-	-	0,7	1,8
330	10	167	2 385						

Ætæde og døde til de paa hvert asyl tilsammen behandlede.

total des aliénés traités dans les hospices.

Christian- sand.	Eg.	Neeven- gaarden.	Rosenberg.	Møllendal.	Trond- hjem.	Rotvold.	Rønvik.	Kriminal- asylet.
pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.
92,3	68,7	66,1	85,3	93,8	86,3	63,3	68,8	93,5
7,7	31,3	33,9	14,7	6,2	13,7	36,7	31,2	6,5
-	6,5	5,9	-	3,1	1,0	3,3	7,3	3,23
-	3,8	14,3	5,9	1,1	5,9	12,1	7,9	-
19,2	16,5	4,6	3,4	-	2,9	13,2	4,7	3,23
-	0,5	0,3	-	-	-	0,7	0,3	-
-	5,2	5,0	5,4	10,4	6,9	5,3	6,8	-
19,2	32,5	30,1	14,7	14,6	16,7	34,6	27,0	6,5
80,8	67,5	69,9	85,3	85,4	83,3	65,4	73,0	93,5

Tabel XIV. Oversigt over aarstiden for de sykes indlæggelse paa asylerne.

Tableau des entrées dans les hospices reparties par mois.

Asyl.	Januar.			Februar.			Mars.			April.			Mai.			Juni.			Juli.			August.			September.			Oktober.			November.			December.				
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
Gaustad	16	8	8	14	9	5	10	5	5	17	6	11	11	6	5	12	8	4	4	1	3	14	8	6	8	5	3	13	11	2	8	4	4	8	2	6		
Kristiania	3	.	3	3	.	3	7	.	7	6	.	6	3	.	3	8	.	8	3	.	3	4	8	4	6	5	6	5	.	5	8	.	8	5	.	5		
Dikemark	3	3	.	5	5	.	5	5	.	8	8	.	4	4	.	7	7	.	3	3	.	3	3	.	3	3	.	2	2	.	4	4	.	8	8	.	.	
Oslo	1	.	.	1	.	.	1	.	.	1
Dedichens	3	2	1	3	2	1	4	1	3	3	1	2	4	.	4	9	5	4	9	4	5	4	1	3	2	2	.	8	5	3	3	1	2	4	2	2		
Blakstad	2	.	2	3	2	1	.	.	.	2	1	1	2	1	1	3	1	2	3	3	.	2	2	.	3	2	2	1	1	1	2	1	1	
Kristiansand	1	.	1	.	.	.	1	.	1	.	1	.	1
Eg	7	2	5	10	8	2	11	5	6	13	6	7	9	3	6	20	9	11	11	7	4	8	5	3	8	2	6	13	7	6	8	4	4	11	8	3		
Neevngaarden	11	5	6	11	5	6	13	10	3	12	6	6	11	6	5	11	6	5	14	10	4	13	4	9	9	7	2	14	8	6	11	6	5	3	2	1		
Rosenberg	1	1	6	5	1	2	2	.	3	3	.	4	2	2	2	1	1	2	1	1	5	4	1	2	2	.	3	3		
Møllendal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Trondhjem	1	1	2	2	.	2	2	.	2	1	1	.	3	.	3	3	2	1	1	.	.	.
Rotvold	8	3	3	11	7	4	16	9	7	14	7	7	18	10	8	19	11	8	16	6	10	15	8	7	7	4	3	14	7	7	16	8	8	4	3	1		
Rønvik	9	3	6	7	4	3	9	4	5	12	7	5	10	3	7	12	8	4	14	9	5	6	2	4	5	2	14	9	5	6	4	2	13	8	5	.		
Kriminalasylet	1	1	
Tilsammen	66	30	36	68	43	25	83	46	37	92	44	48	76	36	40	108	58	50	83	46	37	75	35	40	59	34	25	86	52	34	74	38	36	58	35	23		

Tabel xv. De sindssykes alder ved indlæggelsen.

Répartition des aliénés par âge et par sexe lors de leur admission dans les hospices.

Asyl.	Tilsammen.		Derav		Under 20 aar.		20—		30—		40—		50—		60—		70—		80—		Uopgit eller ukjendt alder.	
	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.	M.d.	Kv.		Kv.
Gaustad	135	73	62	5	4	22	14	22	18	9	12	9	9	3	3	3	1	-	-	-	1	
Stiania	63	-	63	-	4	-	12	-	14	-	18	-	9	-	3	-	2	-	-	1	-	
Remark	55	55	-	5	-	14	-	19	-	7	-	5	-	4	-	1	-	-	-	-	-	
Ø	3	-	3	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lichens	56	26	30	1	2	3	5	7	10	7	10	6	3	2	-	-	-	-	-	-	-	
Gaustad	23	14	9	1	1	1	1	7	5	1	-	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	
Stiansand	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	129	66	63	4	4	24	15	15	15	13	11	4	11	4	7	2	-	-	-	-	-	
Neevengaarden	133	75	58	1)	5	4	22	11	9	14	15	20	11	5	6	3	5	1	2	-	-	
Enberg	30	24	6	1	1	5	2	6	2	6	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Lendal	6	5	1	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Rindhjem	14	6	8	1	1	2	1	-	1	2	2	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	
Rotvold	156	84	72	7	5	22	11	17	14	14	22	13	11	10	5	1	3	-	-	1	-	
Rønvik	116	64	52	4	3	23	12	13	12	9	9	-	7	5	5	-	3	3	-	-	-	
Minialasylet	2	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen ²⁾ 923	494	429	34	29	142	84	117	108	83	106	61	58	37	29	18	12	2	2	-	-	1	

¹⁾ Av disse var 1 under 10 aar, resten over. ²⁾ Av de ialt indkomne 934 er 11 ikke medtalt, nemlig 8 til observation indlagte (Gaustad 3 mænd og 1 kvinde, Eg 2 mænd, Rotvold 1 mand 1 kvinde), samt 3 (2 mænd og 1 kvinde), der indlagdes 2 ganger i aarets løp i Rønvik asyl.

Tabel xvi. Sygdommens eller det sidste anfalds varighet ved indlæggelsen.

Durée de la maladie ou du dernier accès lors de l'admission des aliénés.

Asyl.	Ialt indkommet.			Under 1/2 aar.			1/2—			1—			2 aar og derover.			Uopgit eller ukjendt alder.		
	Tilsammen.	Derav		Tils.	M.d.	Kv.	Tils.	M.d.	Kv.	Tils.	M.d.	Kv.	Tils.	M.d.	Kv.	Tils.	M.d.	Kv.
		M.d.	Kv.															
Gaustad	135	73	62	27	10	17	9	5	4	5	3	2	52	29	23	42	26	16
Stiania	63	-	63	17	-	17	9	-	9	8	-	8	26	-	26	3	-	3
Remark	55	55	-	30	30	-	4	4	-	3	3	-	18	18	-	-	-	-
Ø	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-
Lichens	56	26	30	33	15	18	6	3	3	-	-	-	17	8	9	-	-	-
Gaustad	23	14	9	6	3	3	2	2	-	1	1	-	14	8	6	-	-	-
Stiansand	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Tilsammen	129	66	63	51	18	33	12	6	6	8	6	2	49	30	19	9	6	3
Neevengaarden	132	74	58	54	22	32	18	13	5	10	7	3	50	32	18	-	-	-
Enberg	30	24	6	2	2	-	2	2	-	2	-	-	24	18	6	-	-	-
Lendal	6	5	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	5	4	1	-	-	-
Rindhjem	14	6	8	4	1	3	1	1	1	1	1	-	7	4	3	1	-	1
Rotvold	156	84	72	56	23	33	23	12	11	12	6	6	50	32	18	15	11	4
Rønvik	116	64	52	53	25	28	12	7	5	9	5	4	42	27	15	-	-	-
Minialasylet	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Tilsammen ¹⁾ 922	493	429	333	149	184	98	54	44	60	35	25	361	212	149	70	43	27	

¹⁾ Foruten de i tabel xv, anm. 2 opførte tilfælde er en mand, der indlagdes til observation i Neevengaarden asyl ikke medregnet.

Tabel XVIII. De indkomnes hjemstavn.
Tableau des entrées réparties par domicile des aliénés.

Hjemstavn.	Tilsammen.	Gaustad.	Kristiania.	Dikemark.	Oslo.	Dedichens.	Blakstad.	Kristian- sand.	Eg.	Neeven- gaarden.	Rosenberg.	Møllendal.	Trondhjem.	Rotvold.	Rønvik.	Kriminal- asylet.
Bygderne i:																
Akershus amt	37	14	3	3	-	3	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Smaalenenes	36	27	2	1	-	3	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Buskerud	32	29	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jarlsberg og Larvik	18	14	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hedemarken	35	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	-	-
Kristians	18	9	-	-	-	1	1	-	-	-	3	-	-	4	-	-
Bratsberg	28	1	-	-	-	2	1	-	23	-	1	-	-	-	-	-
Nedenes	35	2	1	1	-	-	-	-	29	-	1	1	-	-	-	-
Lister og Mandal	39	-	-	-	-	-	-	-	31	-	8	-	-	-	-	-
Stavanger	28	-	-	-	-	-	-	-	12	11	4	1	-	-	-	-
Søndre Bergenhus	49	-	-	-	-	-	-	-	-	37	8	3	-	1	-	-
Nordre	23	-	-	-	-	1	-	-	-	21	-	-	-	1	-	-
Romsdals	37	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	32	4	-
Søndre Trondhjems	49	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	42	-	-
Nordre	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	15	-	11
Nordlands	63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	63
Tromsø	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
Finnmarkens	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	-
Bygderne tilsammen	584	103	7	7	1	14	19	-	96	70	25	5	8	123	106	-
Byerne:																
Kristiania	125	13	45	40	1	19	3	-	-	1	-	-	-	2	-	1
Moss	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikstad	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drammen	10	4	1	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hønefoss	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kongsberg	5	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Holmestrand	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Horten	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tønsberg	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Larvik	3	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hamar	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Gjøvik	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lillehammer	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skien	4	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Porsgrund	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Langesund	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kragerø	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Østerrisør	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tvedestrand	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Arendal	8	-	-	-	-	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Grimstad	3	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kristiansand	7	-	-	-	-	1	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-
Mandal	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Farsund	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Flekkefjord	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Egersund	3	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Stavanger	11	-	1	-	-	-	-	-	4	3	2	1	-	-	-	-
Skudeneshavn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Haugesund	6	-	-	-	-	1	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-
Bergen	50	-	-	-	-	-	-	-	-	50	-	-	-	-	-	-
Aalesund	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	1	-
Kristiansund	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Sammenlagt	283	30	53	42	2	37	3	2	33	59	5	1	-	14	1	1

Tabel XVIII. (Forts.).

Hjemstavn.	Tilsammen.	Gaustad.	Kristiania.	Dikemark.	Oslo.	Dedichens.	Blakstad.	Kristiansand.	Eg.	Neevengården.	Rosenberg.	Møllendal.	Trondhjem.	Rotvold.	Rønvik.	Kriminalasylet.
Overfort	283	30	53	42	2	37	3	2	33	59	5	1	-	14	1	1
Trondhjem	23	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	17	-	-
Levanger	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Stenkjær	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Namsos	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Mosjøen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Bodø	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Narvik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tromsø	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Hammerfest	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Vardø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vadsø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Byerne tilsammen	322	31	53	42	2	38	3	2	33	60	5	1	6	35	10	1
Fra Danmark	5	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
« Sverige	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
« Rusland	3	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
« Østerrike	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ukjendt eller uopgitt hjemstavn	6	1	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1
Ialt ¹⁾	925	135	63	55	3	56	23	2	129	133	30	6	14	158	116	2

¹⁾ Kfr. tabel XV, anm. 2. Av de til observation indlagte er dog 2 (de fra Rotvold asyl) medtat her.

Tabel XIX. Oversigt over egteskapsforholdene hos de indkomne.

Tableau des entrées réparties par état civil.

Asyl.	Tilsammen.			Ugifte.			Gifte.			I enkestand.			Ukjendt.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Gaustad	135	73	62	70	40	30	57	29	28	7	¹⁾ 4	3	1	-	1
Kristiania	63	-	63	44	-	44	11	-	11	8	-	²⁾ 8	-	-	-
Dikemark	55	55	-	26	26	-	28	28	-	-	-	-	1	1	-
Oslo	3	-	3	2	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Dedichens	56	26	30	28	11	17	24	15	9	4	-	²⁾ 4	-	-	-
Blakstad	23	14	9	15	11	4	8	3	5	-	-	-	-	-	-
Kristiansand	2	-	2	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Eg	129	66	63	76	45	31	47	21	26	6	-	6	-	-	-
Neevengården	133	75	58	73	37	36	47	30	17	13	8	5	-	-	-
Rosenberg	30	24	6	18	14	4	12	10	2	-	-	-	-	-	-
Møllendal	6	5	1	5	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Trondhjem	14	6	8	9	4	5	4	1	3	-	-	-	1	1	-
Rotvold	156	84	72	82	45	37	60	35	25	14	4 ¹⁾	10	-	-	-
Rønvik	116	64	52	58	37	21	51	26	25	7	1	6	-	-	-
Kriminalasylet	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen ³⁾	923	494	429	509	276	233	352	199	153	59	17 ¹⁾	42	3	2	1

¹⁾ Av disse var 1 fraskilt. ²⁾ Av disse var 2 fraskilte. ³⁾ Se tabel XV, anm. 2.

ndssygdom hos de paa asylerne indkomne.

arties par cause présumée de la maladie.

Kristian- sand.		Eg.		Neeven- gaarden.		Rosenberg.		Møllen- dal.		Trond- hjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.
d.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
-	-	32	37	32	33	7	3	-	-	2	2	27	26	16	16	-
-	-	-	1	6	3	-	-	-	1	-	-	-	2	2	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
-	-	1	4	4	7	1	-	2	-	1	1	-	9	2	6	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
-	-	2	-	9	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-

Tabel X

Aarsaker.	Samtlige asyler.			Gautstad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dedichens.		Blakst	
	Tils.	Derav		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
		md.	kv.									
<i>c. Intoxikationer.</i>												
Drik	48	46	2	11	1	-	8	-	-	-	-	1
<i>d. Fysiologiske utviklings- processer.</i>												
Medfødt svakhet	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— blindhet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselseng	9	-	9	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Alderdom, senilitet	18	8	10	2	2	2	-	-	-	-	-	2
<i>e. Forskjellige svækkende indflydelser.</i>												
Masturbation	3	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Overanstrengelse (legemlig og aandelig)	23	7	16	2	4	1	-	-	-	-	-	-
Blodtap	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nattevaak	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underernæring	5	4	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Utiskeielser	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>f. Andre aarsaker.</i>												
Abort	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Degeneration	5	2	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Imbecillitet	9	9	-	8	-	-	-	-	-	-	-	1
Legemlig svakhet og andre svækkelsestilstande	12	3	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Operation	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Slet opdragelse	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Smaa evner	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tidligere anfald av sinds- sygdom	10	3	7	3	6	-	-	1	-	-	-	-
Vanførhet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
En eller flere av de oven- staaende aarsaker er oppgit for	601	310	291	58	47	42	31	3	-	26	30	12
Ingen kjendt sikker aarsak..	325	186	139	15	15	21	24	-	-	-	-	2
Tilsammen ¹⁾	926	496	430	73	62	63	55	3	26	30	14	

¹⁾ Kfr. tabel XV. anm. 2. For de 3, der indlagdes 2 ganger i aarets løp paa Røn

rts.).

Kristian- sand.		Eg.		Neeven- gaarden.		Rosenberg.		Møllen- dal.		Trond- hjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.
d.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
-	-	7	-	9	-	2	-	-	-	-	-	4	1	3	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	2	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	2	2	4	-	-	-	-	-	-	1	4	1	1	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	45	50	59	45	12	4	2	1	5	4	42	47	43	40	1
-	2	21	13	16	13	12	2	3	-	1	4	42	25	23	13	1
-	2	66	63	75	58	24	6	5	1	6	8	84	72	66	53	2

1, er paa denne tabel ogsaa aarsaken opført 2 ganger.

Tabel XXI. Oversigt over de paa sindssyk
Tableau des entrées réparties

Stand.	Samtlige asylter.			Gaustad.		Kristi- ania.	Dike- mark.	Oslo.	Dediche	
	Tils.	Derav md. kv.		Md.	Kv.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Akademisk og teknisk stand	7	4	3	-	-	-	-	-	-	3
Arbeiderstanden	176	120	56	24	12	16	14	-	-	-
Bonde-, husmands- og inderststanden	232	121	111	15	12	-	-	1	-	4
Embets- og bestillingsmandsstanden	15	7	8	-	-	2	2	1	-	3
Forskjellige funktionærer	27	17	10	10	4	-	-	-	-	2
Haandverksstanden	121	85	36	14	8	5	20	-	-	-
Handelsstanden	74	44	30	1	2	4	11	-	-	12
Kunstnere (musikere etc.)	6	2	4	-	-	3	1	-	-	1
Lægds- og fattiglemmer, omstreifere etc.	17	4	13	-	-	2	-	-	-	-
Militærstanden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Lærerstanden	22	5	17	1	2	4	-	-	-	-
Sjømandsstanden og fiskere	97	67	30	7	3	2	5	-	-	1
Tjenerstanden	102	10	92	1 ¹⁾	13	²⁾ 23	⁴⁾ 1	⁵⁾ 1	-	-
Ukjendt, uopgit eller uten stilling	26	8	18	-	6	³⁾ 2	1	-	-	-
Tilsammen	923	494	429	73	62	63	55	3	-	26

¹⁾ Derav 1 sykepleierske. ²⁾ Derav 5 sykepleiersker. ³⁾ Derav 1 skjøge. ⁴⁾ Diak
⁵⁾ Flv. brændevinstapper.

Tabel XXII. Middeltal av dagl

Nombre moyen par jour des aliénés occu

Asyl.	Til- sammen.	Derav		Gaards-, have- og markarbeide.			Brænd- skjæri og bær av kv og ve
		md.	kv.	Tils.	Md.	Kv.	Md.
Gaustad	152,4	94,9	57,5	18,7	13,3	5,4	8,
Kristiania	14,9	-	14,9	-	-	-	-
Dikemark	41,0	41,0	-	12,25	12,25	-	-
Oslo	10,74	-	10,74	-	-	-	-
Dedichens	12,1	4,5	7,6	0,9	¹⁾ 0,9	-	-
Blakstad	50,2	28,7	21,5	15,0	14,5	0,5	-
Kristiansand	11,0	5,0	6,0	-	-	-	5,0
Eg	112,24	68,78	43,46	17,45	14,11	3,34	13,
Neevengaarden	141,81	70,21	71,60	9,82	8,90	0,92	6,0
Rosenberg	65,08	51,72	13,36	15,85	15,85	-	2,
Møllendal	39,0	14,0	25,0	-	-	-	-
Trondhjem	38,6	18,4	20,2	2,9	2,9	-	3,8
Rotvold	131,6	77,1	54,5	11,4	11,4	-	20,8
Rønvik	179,2	107,2	72,0	35,7	32,6	3,1	7,1
Kriminalasylet	18,47	18,47	-	-	-	-	0,0

¹⁾ Have- og andet utearbeide medtat her. ²⁾ Vedskjæring medtat her. ³⁾ Mattelægning
lægning. ⁴⁾ Garnbinding og forsyndlægning.

Asylerne indkomnes stand og stilling.

Profession et par condition sociale.

Blak- stad.	Kristian- sand.		Eg.		Neeven- gaarden.		Rosen- berg.		Møllen- dal.		Trønd- hjem.		Rotvold.		Rønvik.		Kriminal- asylet.	
	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Md.
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	1	-	2	22	6	12	6	9	-	-	3	22	6	11	3	-	-	-
4	2	-	-	13	18	25	14	5	2	3	1	3	3	31	36	18	18	-
-	-	-	-	2	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	1
-	2	-	-	14	3	13	9	5	-	1	-	2	-	9	6	7	2	-
1	2	-	-	1	2	12	1	1	-	-	-	2	3	2	3	2	1	⁷⁾ 1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	2	3	1	1	-	2	-	-	-	-	1	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	5	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	8	6	10	7	4	-	-	-	1	-	8	1	23	11	-
3	1	-	-	1	14	1	16	-	1	-	-	1	-	9	2	11	11	⁸⁾ 1
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	⁹⁾ 7	⁹⁾ 5	-	2	-
4	9	-	2	66	63	75	58	24	6	5	1	6	8	84	72	64	52	2

Phv. vogterske ved sindssykeasyl. ⁶⁾ Tilhørende «borgerstanden». ⁷⁾ Kramkar og fisker.

Arbeidende syke i asylerne.

travail dans les divers hospices.

Husgjerning.			Haand- verks- arbeide.	Plukning av drev, uld etc.			Kvinde- lig haand- arbeide.	Kontor- arbeide.	Forskjellig andet arbeide.			
Fils.	Md.	Kv.		Md.	Tils.	Md.			Kv.	Kv.	Md.	Tils.
49,9	26,1	23,8	18,4	23,6	23,4	0,2	28,1	-	⁴⁾ 5,1	5,1	-	-
4,1	-	4,1	-	-	-	-	10,8	-	-	-	-	-
16,5	²⁾ 16,5	-	7,25	5,0	5,0	-	-	-	-	-	-	-
2,75	-	¹⁾ 2,75	-	2,68	-	2,68	5,31	-	-	-	-	-
0,2	-	0,2	-	-	-	-	6,7	-	4,3	⁵⁾ 3,6	⁶⁾ 0,7	-
22,5	10,7	11,8	3,5	-	-	-	9,2	-	-	-	-	-
2,0	-	2,0	-	-	-	-	4,0	-	-	-	-	-
40,34	24,08	16,26	8,0	9,63	8,45	1,18	22,68	0,96	-	-	-	-
68,04	33,57	34,47	4,09	15,53	15,53	-	36,21	1,0	0,44	⁷⁾ 0,44	-	-
14,04	10,66	3,38	8,33	³⁾ 14,17	14,17	-	9,98	-	-	-	-	-
23,0	12,00	11,00	-	2,0	2,0	-	14,0	-	-	-	-	-
10,0	5,00	5,00	3,7	4,1	3,4	0,7	14,5	-	-	-	-	-
39,0	17,7	21,3	5,9	21,4	21,4	-	33,2	-	0,3	⁴⁾ 0,3	-	-
37,9	19,9	18,0	14,5	³⁾ 24,5	14,9	9,6	41,3	0,8	17,4	⁸⁾ 17,4	-	-
2,0	2,0	-	2,08	14,33	14,33	-	-	-	-	-	-	-

dat her. ⁴⁾ Konvolutarbeide. ⁵⁾ Derav kunst 0,6, haandarbeide 3,1. ⁶⁾ Kunst. ⁷⁾ Matte-

Tabel XXIII¹⁾. Oversigt over anvendelse af tvangsmidler i Asyler.
 Relevé de l'application des moyens coercitifs dans les Asiles.

Asyl.	Ialt.		Uro og voldsomhet, ødelæggelseslyst etc.		For at skaffe ro og velvære. Lokale forhold. Som kur.		
	Til- sammen.	Derav		Md.	Kv.	Md.	Kv.
		md.	kv.				
Gaustad:							
Isolation	107	50	57	37	52	13	5
Kristiania:							
Isolation	70	-	70	-	67	-	-
Dikemark:							
Isolation	6	6	-	6	-	-	-
Oslo:							
Isolation	4	-	4	-	4	-	-
Dedichens:							
Isolation	21	12	9	-	-	12	9
Blakstad:							
Isolation	8	4	4	4	4	-	-
Kristiansand:							
Isolation	1	1	-	1	-	-	-
Eg:							
Isolation	95	45	50	43	46	1	3
Rosenberg:							
Isolation	24	14	10	14	10	-	-
Tvangstrøie	4	1	3	1	3	-	-
Møllendal:							
Isolation	19	8	11	8	11	-	-
Tvangstrøie	6	1	5	1	5	-	-
Rotvold:							
Isolation	74	18	56	18	56	-	-
Rønvik:							
Isolation	128	51	77	33	55	-	-
Kriminalasylet:							
Isolation til stadighet (undtagen i luftetiden)	9	9	-	-	-	-	-
Leilighetsvis isoleret	6	6	-	1	-	-	-

¹⁾ Ved rundskrivelse fra medicinaldirektøren av 18de december 1905 er det bestemt, at d hvis dør ikke av den syke indenfra kan aapnes. Under «mekaniske tvangsmidler» bør forut den sykes bevægelser, f. eks. ankel- og albuebind o. lign. ²⁾ Herav kom blot 284 paa mænders urolige perioder og finder sig vel derved; 3887 kom paa 3 gamle kvindelige demente samt 14

Isolation og mekaniske tvangsmidler.

reclusion.

Sømmelig eller sømmelig opførsel.		Legemlig sygdom.		Av sikkerheds-hensyn.	Efter eget ønske.	Behandlet med sengeleie.	Isolation og mekaniske tvangsmidler er anvendt i følgende antal			
		Md.	Kv.				dage.	timer.	timer (dagene regnet til 12 timer).	timer pr. 100 forpleinings-dage.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Md.	Md.				
-	-	-	-	-	-	-	3 598	18 221	61 397	48,8
-	3	-	-	-	-	-	2 830	5 313	39 273	90,9
-	-	-	-	-	-	-	234	-	2 808	4,2
-	-	-	-	-	-	-	1 117	-	13 404	90,8
-	-	-	-	-	-	-	1 422	-	47 064	105,7
-	-	-	-	-	-	-	198	-	2 376	4,5
-	-	-	-	-	-	-	181	-	2 172	26,6
-	-	1	1	-	-	-	2 226	8 075	27 519	26,9
-	-	-	-	-	-	-	2 451	16	29 428	46,5
-	-	-	-	-	-	-	1 369	-	16 428	53,7
-	-	-	-	-	-	-	249	23	²⁾ 3 011	3,0
2	10	6	12	-	-	-	1 349	2 731	³⁾ 18 919	19,1
-	-	-	-	5	4	-	3 367	4	40 408	385,8
-	-	1	-	-	-	4				

For «isolation» skal opføres ethvert tilfælde, hvor en syg om dagen holdes alene i et værelse, og strøve ogsaa opføres enhver anvendelse af andre indretninger, der hindrer eller indskrænker erav kom 7 840 paa 6 kvinder, der gennem et langt asylliv er vant til at være isoleret i den gamle mandlige katatoniker med anfaldsvis optrædende ødelæggelseslyst.

Tabel XXIV. Utdra

	Ganstad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.		Kristiani	
	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.	Ialt.	Pr. ligge-dag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Samlede indtægter	266 095	2,11	191 723	1,88	195 742	1,95	171 336	1,73	36 450	0
Samlede udgifter	267 049	2,12	185 391	1,81	194 656	1,94	172 042	1,74	66 232	1
Derav til lønninger	55 331	0,44	38 519	0,38	37 893	0,38	35 569	0,36	12 546	0
— - kosthold	100 689	0,80	70 366	0,69	71 788	0,72	56 879	0,58	30 541	0
— - vask og renhold	3 471	0,03	2 883	0,03	2 164	0,02	2 308	0,02	8 156	0
— - lys	4 942	0,04	4 371	0,04	3 182	0,03	771	0,01	1 606	0
— - brænde	19 191	0,15	14 414	0,14	12 477	0,12	22 224	0,22	2 135	0
— - inventariet	10 311	0,08	4 484	0,04	5 217	0,05	4 650	0,05	2 491	0
— - bygningerne	9 996	0,08	6 995	0,07	5 065	0,05	3 177	0,03	1 509	0
— - medicinske fornødheder	3 072	0,02	2 123	0,02	2 884	0,03	3 145	0,03	1 646	0
Pr. individ og pr. dag (altsaa pr. forpleiningsdag) kommer kostholdet paa ca.		0,67		0,58		0,60		0,48		0

¹⁾ Heri indbefattet klær.

av regnskaperne.

Dikemark.		Oslo.		Blakstad.		Kristian- sand.		Neeven- gaarden.		Trondhjem.		Kriminal- asylet.	
Ialt.	Pr. ligge- dag.	Ialt.	Pr. ligge- dag.	Ialt.	Pr. ligge- dag.	Ialt.	Pr. ligge- dag.	Ialt.	Pr. ligge- dag.	Ialt.	Pr. ligge- dag.	Ialt.	Pr. ligge- dag.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
77 691	1,15	22 112	1,50	97 299	1,86	10 601	1,30	145 100	1,47	34 096	1,10	13 273	1,27
41 143	2,10	20 170	1,36	97 260	1,86	8 916	1,10	153 216	1,55	33 662	1,09	27 796	2,65
29 831	0,44	3 901	0,26	14 147	0,27	2 230	0,27	31 289	0,32	9 062	0,29	12 485	1,19
45 694	0,68	8 850	0,60	27 521	0,53	5 237	0,64	54 217	0,55	15 067	0,49	6 727	0,64
1 646	0,02	902	0,06	1 054	0,02	-	-	974	0,01	923	0,03	1 440	0,14
604	0,01	354	0,02	5 044	0,10	-	-	2 807	0,03	571	0,02	287	0,03
14 664	0,22	2 498	0,17			830	0,10	10 663	0,11	2 935	0,09	1 365	0,13
2 691	0,04	350	0,02	1 445	0,03	1) 409	0,05	4 247	0,04	550	0,02	955	0,09
4 879	0,07	958	0,06	1 967	0,04	-	-	7 585	0,08	580	0,02	899	0,09
1 546	0,02	301	0,02	277	-	-	-	964	0,01	318	0,01	98	0,01
	0,57		0,50		0,45		0,64		0,46		0,41		0,44

Av dr. A. Lindboe's beretning for Gaustad asyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Gaustad.

— — Sundhetstilstanden var særdeles god. Av *influenta* var der enkelte litt sværere tilfælde, og hos en av de syke samt enkelte av pleiepersonalet efterfulgtes den av otitis media.

Dødsfaldene var 25 og frembød i det hele intet særlig ved sektionerne. Den under dødsårsaken *anæmia* opførte var en 34-aarig kone, der indkom omtrent moribund og frembød symptomer av pernicios anæmi. Av de 3 under dødsårsaken *insania* opførte døde 1 mand og 1 kvinde under soporose fænomener efter en ophobning av epileptiforme anfald og 1 mand med en syflitisk demens marastisk. Av de 2 under *pneumoni* opførte var den ene en langt fremskreden paralytiker, den anden en 70-aarig mand, der døde 3 dage efter indkomsten. Den under *suffocatio* opførte var en meget marastisk, sløv, 58-aarig mand, der paa grund herav i nogen tid hadde faat væsentlig flytende eller halvflytende kost, da han var tilbøielig til at fylde munden med mat. Under spisingen hadde en ikke fuldt opbløtt, nøttstor brødbete sat sig fast ved introitus laryngis; han døde noksaa pludselig; ved lægens ankomst var der kun saavidt livstegn tilstede; kunstig respiration forblev resultatløs. Forøvrig fandtes ved sektionerne de vanlige, mere eller mindre uttalte forandringer i hjernen og dens hinder.

5 (2 mænd og 3 kvinder) var ved indkomsten meget svake og døde ganske snart, de 4 endog efter ganske faa dage.

Av dr. J. Scharffenbergs beretning for Kristiania sindsykeasyl i Kristiania.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Kristiania.

— — Sundhetstilstanden var god; der døde 6 patienter.

1. *M. L.*, f. 1843, enke, fattiglem, indkom 14de september 1906 og behandles for «*dementia senilis*». Der foreligger kun magre oplysninger om hendes tidligere liv; hun hadde hat 10 børn, hvorav 3 i live.

Sommeren 1906 begyndte hun at forulempe de andre leieboere i samme gaard med beskyldninger for at stjæle fra hende, var brutal i tale og opførsel. Nat til 12te september var hun meget urolig, synshallucineret, ropte høit, banket i gulv og vægges; det derved voldte opstyr i gaarden førte til hendes asylindlæggelse. Her viste hun sig dybt sløvet og meget glemsom, av og til endel urolig om natten. Nat til 8de april fik hun en hjerneblødning med høire-sidig lammelse og koma; døde om formiddagen.

Ved obduktionen paa Rigshospitalets patol. institut fandtes: Apoplexia cerebri (i centralganglierne og i frontal- og parietallappen paa venstre side); hypertrophia cordis, arteriosclerosis, calculi vesicae felleae, calculus pelvis renis.

2. *A. E. M.*, f. 1886, skomakers datter, ugift, indkom for anden gang i asylet 9de oktober 1905; behandlede for «vitia organica cerebri». Angivelig frisk slekt. Hun skal som litet barn ha været snil og vist gode evner; i 9-aars alderen fik hun en hjernesygdom (formodentlig en meningoencefalit) med krampeanfald, hvorefter hun blev lam paa høire side. Senere hadde hun hyppige og stærke krampeanfald, hvorunder hun hurtig sank ned i dyp sløvhet; hendes ordforraad blev meget litet, hun var ofte sint og skrikende, maatte stelles som et litet barn og stod ogsaa aandelig paa et litet barns standpunkt. Hun indlagdes første gang i asylet 26de juni 1900, men blev allerede efter nogen faa dages ophold utsat paa landet; senere kom hun atter til sit hjem. I de sidste 5 aar kjendte hun ikke sine omgivelser, og i de sidste 2 aar kunde hun ikke længer gaa. Ved indkomsten i asylet 1905 gjorde hun et forsømt indtryk, hadde store liggesaar. Høire arm var atrofisk og paretisk, med kontraktur i albu- og især haandleddet; hun brukte kun venstre arm. Nogen dage før hun døde (10de mai) udviklet der sig status epilepticus, hvorunder temperaturen endog engang gik op til over 40 grader C.; hertil kom sekundært en dobbeltsidig bronchopneumoni.

Ved obduktionen paa R.-H.s pat. inst. fandtes atrofi av venstre hjernehalvdel og utvidelse av venstre sideventrikel; hjernens samlede vekt var 1 050 gram; uterus infantil.

3. *K. L.*, f. 1858, jernbanemands enke, husbestyrerinde, indlagdes 27de april 1907, behandlede for «paralysis generalis». Født utenfor ægteskap; tilhørte den reglementerte prostitution i Kristiania fra 1878–84; hadde syflis 1878; blev senere gift med en drikfældig mand; ingen børn. Som enke blev hun husbestyrerinde og førte et ordentlig liv. I begyndelsen av 1907 blev hun nedstemt, talte tøvet, skjæmmet flere ganger bort den mat, hun skulde lage, fik anfald, der opfattedes som hysteriske, og indlagdes 21de februar i Ullevaals IV afdeling, hvorfra hun overflyttedes til asylet. Her viste hun sig meget sløvet, av og til urolig, spiste umaadelig. Ved cytologisk undersøgelse av cerebrospinalvædsken (lumbalpunktion 12te juni) stadfæstedes diagnosen av paralyse. Da hun 23de juli om formiddagen straks efter frokost var kommet ut i haven, saa sykepleiersken hende pludselig vakle og falde; i det samme kastet hun op. Asylegen, som straks kom til, fjernet saavidt mulig med fingeren matrester fra svelget og introitus laryngis og foretok kunstig respiration uten resultat.

Ved obduktionen paa R.-H.s pat. inst. fandtes der matrester (av smørbrød),

som helt dækket introitus laryngis og utfyldte venstre recessus pyriformis; ogsaa i trachea var der sparsomme matrester. Forøvrig fandtes en kronisk meningoencefalit, som mikroskopisk viste de for paralyzen karakteristiske forandringer.

4. *S. J.*, f. 1862, sjømands enke, indlagdes 19de september 1907, behandles for «*vitia organica cerebri*» og døde 30te september efter i en ukes tid at ha hat uavladelige krampeanfald. Ved obduktionen paavistes mikroskopisk en kronisk leptomenigit. (Tilfældet vil bli utførlig meddelt i *N. Mag. f. L.*).

5. *I. K.*, f. 1873, ugift tjenstepike, indlagdes 6te september 1901, behandles for «*dementia*». Hadde levet letsindig, født 4 børn (hvorav 3 dødfødte) og været straffet for tyveri. Syfilis i 22-aars alderen. Sommeren 1901 blev hun hallucineret for hørsel og delvis syn, ængstelig og endel sløv; i asylet blev hun snart roligere, noksaa arbeidsom, men altid let bevægelig baade til graat og latter, litt jaalet. Hun holdt sig stadig mager, men først sommeren 1907 begyndte hun at vise tegn paa nogen alvorligere sygdom; urinen blev sterkt stinkende og puss-holdig; senere kom der diarré, og underlivet blev meget utspændt. Sygdommen opfattedes i asylet som intestinal, peritoneal og urogenital *tuberkulose*; hun indlagdes 2den november i Ullevaal sykehus, hvor der paavistes *uterinkræft*. Hun døde 18de november. Ved obduktionen i Ullevaals pat. inst. fandtes *saavel tuberkulose som kræft*, sidstnævnte i en utstrækning, som vistnok er temmelig sjelden hos en saapas ung kvinde, hvorfor institutets meddelelse herom til asylet hitsættes:

«I begge lunger blev der fundet en utbredt, dels frisk, dels gammel tuberkulose. I tyndtarm og tyktarm fandtes talrike tuberkuløse ulcerationer. Nedre halvdel av uterus var omtrent helt bortulcereret og resten av uterus gjennemsat av et svulstvæv, der hadde infiltreret blæren og brutt gjennom til denne; nedre ender av uretererne laa helt indleiret i og komprimeredes av svulstmasser. Bak rectum, infiltrerende dennes væg samt os sacrum, fandtes en bløt, nekrotisk, ca. gaaseeggstor tumor, der opfyldte størstedelen av det lille bækken. De mesenteriale og retroperitoneale glandler var forstørret og svulstinfiltret. Paa begge sider fandtes en betydelig hydronefrose med dilatation av ureteres. Mikroskopisk viser svulsten i uterus samt svulstvævet i tumoren bak rectum og i de mesenteriale og retroperitoneale glandler billedet av et karakteristisk plateepitelkankroid med forhorning og dannelse av kankroidperler. Svulsten i uterus maa derfor opfattes som en primær portiocancer, de øvrige svulddannelser som metastaser.

6. *H. K. O.*, f. 1857, ugift sykepleierske, indlagdes 11te november 1907, behandles for «*dementia, — katatoni*». Farfar selvmord, far og bror sindssyk, mor nervøs, mors fætter selvmord. Patienten selv var vel begavet; fik i 24-aarsalderen et sindssygdomsanfald, hvorfor hun behandles i Eg asyl 1881—1884, ernærte sig senere som sykepleierske rundt om i verden, sidst i Amerikas forenede stater, hvor en søster, som i september 1907 utvandret, traf hende sindssyk i New-York og reiste hjem til Norge med hende. Mens hun under overreisen var nogenlunde rolig, blev hun i Kristiania hurtig meget urolig og voldsom, negativistisk, næringsvægrende; hendes sygdomsbillede svarte ganske paafaldende til skildringen av hendes tilstand under opholdet i Eg asyl. I asylet maatte hun

sondenæres under adskillig motstand; hun forstod imidlertid at faa det meste av næringen gylpet op igjen umiddelbart etterpaa. Der opstod en lungebetændelse, hvorav hun døde 6te december. Efter familiens ønske undlodess obduktion.

Av dr. med. H. Holms beretning for Kristiania sinds- sykeasyl i Asker (Dikemark).

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Dikemark.

— — Sundhetstilstanden var meget god; kun i januar og februar var der nogen tilfælde av influensa.

Av de 4 døde blev kun 2 obduceret; den ene av disse led allerede ved indkomsten av fremskreden tuberkulose.

Det geistlige tilsyn har været ydet av hjælpepresten i Asker sogn; gudstjeneste har været holdt indtil 4 ganger om maaneden, og patienterne har hat anledning til ogsaa utenfor de officielle dage at konferere med presten.

Patienternes adspredelser var de samme som i forrige beretning omtalt; desuten er der anskaffet en grammofon til deres underholdning.

Av dr. L. Aalls beretning for Oslo hospitals asyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés d'Oslo.

— — Sundhetstilstanden har været god. De 2 i forrige beretning omtalte patienter døde i aarets løp.

I anledning av spørsmålet om nybygning av asyl eller forbedring av det gamle anfører hospitalets forstander i sin beretning til dets inspektion, at hospitalets kapital i de sidste 15 aar er vokset med vel kr. 43 000,00 og nu utgjør ca. kr. 350 000,00; denne forøgelse skyldes, tiltrods for at sykehuset stadig har underbalanse, foruten indfrielse av jordavgift, væsentlig de aarlige overskud fra sindssykeasyl (i dette aar kr. 2 624,00) og kirke. For at nu hospitalet skal kunne opfylde sin bestemmelse, litt efter litt at aapne adgang for endnu flere

trængende, maa de aarlige indtægter forøkes; men det kan alene ske ved at sindssykeasylet blir forbedret, saaat det kan tilfredsstille tidens krav og opta konkurranse med de mere vel indrettede asyler. Frygten for, at de mange i den senere tid oprettede asyler skulde gjøre dette asyl overflødig, har vist sig ugrundet, da der klages over mangel paa plads ved dem alle og særlig over vanskelighet ved at faa passende plads for sindssyke tilhørende middelklassen. — Denne utalelse fra forstanderen har inspektionen git sin tilslutning.

Av dr. H. Dedichens beretning for hans privatasyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Dedichen.

— — Av de døde var den ene en 46 aar gammel mand, som efter et solstik og anstrengende arbeide blev sindssyk. I flere aar var han i utenlandske anstalter, hvor tilkaldte autoriteter ingen diagnose turde sette. Obduktionen gav heller ingen opplysning om sygdommens art.

Som psychastenia er opført et par tilfælde av sindslidelser, hvor tvangstankesygdrom har været det mest fremtrædende træk. Jeg har tidligere henført disse tilstande under betegnelsen insania neurasthenica, men tror det dog berettiget indtil videre at utskille dem som en egen gruppe, uagtet jeg ingenlunde føler mig overbevist om, at de utgjør en sygdomsenhet. I det ene av de her omtalte tilfælde indtraadte under anstaltbehandlingen fuld helbredelse for tvangsførestillingerne, i det andet hadde tvangstanker et let paranoid præg, idet pat. mente at iagttå, at folk saa paa hende og gjorde miner og gebærder for at haane hende. Hun led av en smittefrygt, som antok de barokkeste og urimeligste former, og dette trodde hun, folk visste og gjorde nar av hende for. Under anstaltopholdet bedredes hendes tilstand væsentlig. Smittefrygten tok av, og de paranoide førestillinger tapte sig ganske. Prognosen er jo i disse tilfælde oftest mindre god, idet tvangsførestillingerne i heldigste fald blekner av uten helt at forsvinde. Paa den anden side ser man dem sjelden utvikle sig til paranoid systematiserte vrangførestillinger, og dette berettiger, mener jeg, til at man indtil videre gir dem en særstilling. (Jfr. Oversigt over sindssykeasylnernes virksomhet, 1903, side 59).

For interkurrente sygdomme av større omfang har anstalten været forskaanet. Bortset fra lettere fordøielsesuordener, diarréer o. l. har der kun været noteret et par tilfælde av appendicit, der behandledes internt; det ene var hos en pleierske.

Indelukket i rum, som ikke kan aapnes indenfra, har 12 mænd og 9 kvinder været i tilsammen 1 422 dage; denne behandlingsmaate betragtes av mig som et kurmiddel, egnet til at bringe ro og velvære, og ikke som et tvangsmiddel.

Av dr. T. Dahles beretning for Akershus amts sindssykeasyl paa Blakstad.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés du département d'Akershus (Blakstad).

— — Den almindelige sundhetstilstand har været gjennemgaaende god; bortset fra nogen faa tilfælde av akut diarré, der utover sommeren optraadte paa enkelte avdelinger, indtraf ingen tilfælde av epidemisk sygdom.

Blandt de døde var en 16 aar gammel husmandssøn, der indkom i 1906. Saavel moren som bedstemoren og en tante paa mødrene side led av epilepsi, og patienten selv hadde hat saadanne anfald fra fødselen av og blev blind i 7—8 aars alderen. Sindssygdommen utviklet sig i barneaarene og tiltok med aarene periodisk og avhengig av de epileptiske anfald, der kunde vare i dagevis med et par ukers fri mellemrum. Omkring anfaldene var han dyrisk, voldsom, urenlig og søvnløs samt skrikende og støiende. Han hadde ogsaa truet med og forsøkt suicidium. — Under opholdet i asylet forløp sygdommen paa samme maate, indtil anfaldene utover vaaren 1907 efterhvert tiltok i styrke og hyppighet; almentilstanden gik stadig mere og mere tilbake, idet det var vanskelig at skaffe ham tilstrækkelig føde i de altid kortere intervaller. Tilslut indtraadte en fuldstændig, flere dage varende status epilepticus.

Med hensyn til asylets kliniske virksomhet i 1907 skal jeg forøvrig bemerke, at optagelsen av nye patienter til en viss grad har været hindret paa grund av vedvarende overbelæg i centralavdelingen, hvilket forhold var gjenstand for omtale ogsaa i min forrige indberetning. Jeg hadde haabet, at denne næsten like fra asylets aapning herskende overfyldning av nævnte avdeling med tiden skulde ha reguleret sig av sig selv, mens det tvertimot, og navnlig da for kvindesidens vedkommende, har vist sig, at dette misforhold snarere har tiltat. Grunden hertil maa, hvad jeg ogsaa tidligere har paapekt, fornemmelig søkes i den i og for sig rimelige kjendsgjerning, at asylets belæg i det overveiende antal tilfælde hittil har været rekrutteret fra den klasse av sindssyke, for hvem der paa grund av uro, urenlighet, rømmelyst, farlige tilbøieligheter etc. ikke kan skaffes betryggende privat forpleining, mens det nærmest hører til sjeldnheterne, at der søkes indlagt patienter, som egner sig for behandling i koloniavdelingen. Hertil kommer videre, at der blandt sidstnævnte avdelings belæg altid vil findes

et antal av mere eller mindre utrygge individer, hvis sygdom pludselig kan forandre karakter og medføre symptomer, der gjør en snarlig tilbakeflytning til den lukkede avdeling paakrævet. For saadanne eventualiteter burde centralavdelingen altid ha et par ledige pladser paa hver side — et ønske, som dog paa grund av belæggets hittilværende art har været uopnaelig. Imidlertid har dette forhold heller ikke i det forløpne aar medført ulemper av særlig alvorlig natur, idet vanskelighetene ved de sykes anbringelse efterhvert har kunnet overvindes, omend der herunder gjentagende har maattet gjøres brudd paa den oprindelige forutsetning, at kolonierne kun skulde huse rolige, renlige og let disciplinerbare syke. Flere anmodninger om plads, særlig for kvinder, har dog maattet avslaaes i forrige aar, likesom det er at forutse, at asylet heller ikke i den nærmeste fremtid i nogen større utstrækning vil kunne se sig istand til at imøtekomme saadanne. I et par tilfælde, hvor forholdene i de sykes hjem gjorde asylindlæggelse særlig paakrævet, og hvor der ikke fandtes mulighet for at skaffe optagelse i andre asylter, har det været forsøkt at innlægge de — i begge tilfælde av akut sindsygdomsanfald lidende — patienter direkte i koloniavdelingen; men tiltrods for at det ved disse anledninger løp heldig av, bør dog en saadan fremgangsmaate kun anvendes som en nødhjælp, da den som regel vil medføre baade risiko og ulemper av forskjellig art.

Imidlertid tør man vel gaa ut fra, at der, efterhvert som de andre amtsasylter træder i virksomhet, ogsaa vil bli lettere adgang til i saadanne tilfælde at faa syke optat i statens asylter, og at det behov for forøket plads i centralavdelingen, som ifjor til sine tider unegtelig gjorde sig noksaa sterkt gjældende, med tiden vil bli mindre fremtrædende.

Arbeidsvirksomheten har været drevet i lignende utstrækning og omfatter væsentlig de samme grene som tidligere, og der har daglig været sysselsatt et gjennomsnittlig antal av 20 kvinder og 30 mænd, hvorav ca. halvparten utearbeidere. I denne forbindelse kan nævnes, at den av vandflommen i 1905 paa jordeiendommen forvoldte skade i aarets løp for den væsentligste del er utbedret ved en enkelt patients arbeide, samtidig som han har utført ikke ubetydelige dræneringsarbeider. Alt skomaker- og det meste sadelmakerarbeide bsørgedes ogsaa ifjor udelukkende av patienterne, likeledes renovationen og ombringelsen av maten fra centralkjøkkenet til de forskjellige kolonier.

Av *vangsmidler* har kun isolation været anvendt, men denne i adskillig større utstrækning end tidligere paa grund av det vanskelige belæg paa centralavdelingen. Som følge herav har der ogsaa av og til forekommet trang til flere isoleringsrum, særlig paa kvindesiden.

Til *adspreldelse* for patienterne avholdtdtes i aarets løp 4 dansemorroeer, avvekslende i de forskjellige kolonier; til disse var ogsaa saa mange som mulig av centralavdelingens syke tillikemed samtlige funktionærer med familier git adgang. Paa asylets 3-aarige aapningsdag den 17de november hadde endel av personalet indøvet et par smaa theaterstykker og tableauer, likesom der var anskaffet en grammofon, som foruten at besørge dansemusikken forlystet deltagerne i festen med forskjellige humoristiske vise- og oplæsningsnummere. —

Juleaften feiredes paa sedvanlig maate med juletr e paa de forskjellige avdelinger, utdeling av julegatter samt en liten gave til hver patient.

Fra amtskontoret tilsendes fremdeles de fleste av amtets lokalaviser, hvorved de syke faar anledning til at høre litt nyt fra sine hjembygder.

Boksamlingen har været flittig benyttet saavel av patienter som funktion ere og blev i aarets løp forøket med ca. 50 nye bind.

Gudstjeneste har som regel været avholdt i asylts forsamlingsv relse hver anden uke og har gjennemsnitlig været bivaanet av 40—50 personer.

Av dr. H. Platous beretning for Eg sindssykeasyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés d'Eg.

— — Til observation indkom 3 mænd; den ene, sigtet for tyveri, var ikke sindssyk, den anden, sigtet for trusler, led av dementia præcox; den tredje indkom ved aarets utgang og var tilbakeliggende.

Sundhetstilstanden var i det hele tat god. Difteri var noksaa utbredt i Kristiansand, men i asylet optraadte kun ett tilfælde, som jeg nærmere skal omtale i forbindelse med de forholdsregler, der toges for at hindre smittutbredelse. Den 24de august om eftmd. klaget en 19-aarig præcox dement pike i C¹-avdeling over ondt i halsen, og ved inspektion saaes graalig-hvitt fastsittende belæg paa begge tonsiller. Hun isolertes straks; der blev tat kultur fra fauces, og hun injicertes 1 000 immuniseringsenheter Ullevaal serum. I kulturen fandtes næste dag typiske difteribaciller, og patienten overflyttedes straks til Kristiansands epidemilasar, hvorefter hendes sengkl r bragtes i desinfektionsovn n og rummet, hvori hun hadde tilbragt natten, vaskedes med 2 pct. lysolopl. C¹-avdeling blev i sin helhet isolert; samtlige derværende patienter, 33, og pleiersker indspr itedes profylaktisk 500 I. E. U. S., og kultur toges fra dem alle. Kulturerne viste sig næste dag samtlige negative. Efter 8 dages forløp, i hvilken tid ingen hadde været utenfor avdelingen og intet nyt mistænkelig tilfælde optraadt, blev der 1ste september tat ny kultur fra samtiige med negativt resultat. Den 3dje september rengjordes saa avdelingen paa følgende maate: Patienterne blev avkl dt inde i avdelingen og gik naken til baderummet. Efter badning if rtes de rene kl r og fordeltes for dagen i de andre avdelinger. Alt t i i den inficerte avdeling, saavel gang- som sengkl r, bragtes i desinfektionsovn n, der var i uavbrutt virksomhet fra 6 morgen til 9 aften. Hele avdelingen vaskedes fra gulv til tak med 2 pct. lysolopl., hvilket blev utf rt i løpet av dagen, og patienterne kom om aftenen tilbake til avdelingen. Efter en maanedes ophold i Kristiansands epidemi-

lasaret kom patienten tilbake til asylet, hvor hun for sikkerhets skyld holdtes isolert i 8 dage, og først efter flere negative kulturprøver kom hun atter ind i avdelingen. Resultatet av alt dette arbeide, hvori assistentlæge C. L. Olsen har den væsentligste andel, var godt; noget nyt tilfælde av difteri er ikke optraadt.

Furunkulose har i sidste 2 aar været noksaa plagsom, angrepet baade patienter og pleiere, men nu synes sygdommens utbredelse at være stanset.

Tuberkulose er desværre ingen sjelden sygdom i asylet, og andet er heller ikke at vente. Asylet faar omtrent alle sine patienter fra distrikter, der er hjem-søkt av tuberkulose, og sygdommen medbringes oftere ved indkomsten, end erhverves i asylet. Altid at holde tuberkulose patienter avsondret, forbydes av pladsforholdene; men er der opspyt, skaffes den syke saasandt mulig eget rum, der under benyttelsen og baktefter grundig rengjøres i den utstrækning, der i hvert enkelt tilfælde ansees fornødent.

2 pleiere blev pludselig overfalt av en patient og tilføiedes med en jernskuffe saar i hode og ansigt. Det var et farlig overfald, men det gik godt, og pleierne har ikke faat varig skade.

I aarets løp døde 11 mænd og 11 kvinder, hvorav 6 i alderen over 70 aar. Angaaende dødsfaldene meddeles følgende:

Arbeider, 38 aar gammel, hadde været sindssyk i flere aar, men ansaaes ikke for samfunnsfarlig, før han i senere tid begyndte at stene naboer og true med at sætte ild paa deres huse, som stod paa hans indbildte eiendomme. I asylet, hvor han indkom 24de juli 1904 var han den hele tid en fredelig, dygtig gaardsarbeider. Han spiste snegler og metemark og svelget skjægghaar, som han bet av sig. I oktober 1905 ileussyptomer, og efter gjentagne klysmata kvitteredes en gaaseeggstor, fast sammenballet haarklump. I mars 1907 atter ileussyptomer, og han døde 16de mars av perforativ peritonit. Sektion: Peritoneum fibrinbelagt, talrike sammenvoksninger mellem tarme og bukvæg, rikelig purulent væske i buk-hulen, nederst i ileum en dobbelt aksedreining, det avsnørte tarmparti gangrønøst og perforeret, og gjennom aapningen trønger sig ut en klump av størrelse og form som en almindelig nyre. Klumpen bestod av en kompakt masse sammenfiltret haar. Ved øvrige organer intet særskilt at bemerke.

Gaardbruker, 61 aar gammel, dement og formentlig farlig, blev av politiet indlagt i asylet 12te juli 1907. Han var en gemytlig, pratsom mand med ambitiøse forestillinger, mente han var kommet til slottet for at indtræde i kongens raad. Han hadde et sunt utseende, spiste og sov godt. Den 1ste august klaget han over rygsmerter og aandedrætsbesvær, men følte sig næste dag kjæk igjen. Den 11te næstefter spiste han som vanlig godt til frokost og gik ut i haven. Han sat paa en bænk ved siden av en pleier, spøkte og lo, da han kl. 9 $\frac{1}{2}$ pludselig faldt forover og var efter faa minutter død. Sektion: Hjerterposen indeholder 600 gr., dels koaguleret, dels flydende blod; idet hjertet, der er stort og slapt, vegt 550 gr., løftes frem, sees paa baksiden en 3 cm lang, skarpkantet ruptur, førende ind i venstre atrium gjennom et opbløtt hæmorrhagisk infarkt. Art. coronarie er sterkt atheromatøse, og art. coronaria sin. (ramus circumflexus), der fører like bort til infarkt, er fuldstændig tromboseret. Tricuspidal-

klapperne forkalket, forøvrig intet at bemerke ved klapperne. Hjertermuskulaturen fedtdegenereret. Lunger og underlivsorganer blodoverfyldt. Dura mater var fastheftet til lacunar, hjernehindene fortykket, karrene atheromatøse; hjernens vegt 1 400 gr.

Boktrykker og blodutgiver, 77 aar gammel, indkom 5te oktober 1881 og var asyllets første patient. Han hadde allerede dengang været sindssyk i flere aar og asylbehandlet i Danmark. Han led av kronisk forrykthet, var den første tid hersteds undertiden agiteret, men i de mange senere aar kunde han bedømme sine hallucinationer objektivt, og var en stilfærdig, om end meget egen A-patient, der efterhaanden isoleret sig fra omgivelserne og holdt sig paa sit værelse. Han var en eiendommelig personlighet med mange og forskjelligartede interesser; han læste ivrig aviser og fulgte godt med i politiken, tumlet med matematiske og astronomiske problemer, skrev avhandlinger bilagt med tegninger om cirkelens kvadratur og vinkelens tredeling, og arbeidet i sidste aar paa en «stedsbestemmer» for navigatører i tilfælde av, at observationer ikke kan tages. Han besad ogsaa en stor manuel evne, og rent kunstfærdige var flere av hans smaaarbeider. I mange aar plagedes han av prostatit og cystit, fik tilsidst hæmaturi, og 22de oktober døde han efter 26 aars ophold i asylet. Sektion: Lacunar cranii intimt fastvokset med dura mater, der indvendig delvis dækkes av et vasculariseret exsudat. Hindene blakkede, fortykkede, let avløselige. Hjernen fast, seig, karrene atheromatøse, hjernens vegt 1 200 gr. Kalkavleiringer paa hjerteklapperne og arinddragninger i begge lungetopper. Blærens forreste væg samt sidevæggene indtages av en graalig hvit, blomkaallignende svulstmasse, bestaaende av en sparsommere, homogen elastisk masse, hvorfra de blomkaallignende masser ligesom vokser frem og paa flere steder ramollerer. Svulten er flersteds temmelig karrik. Blærens kapacitet kun ca. 100 cm³.

Veiarbeider, 47 aar gammel, indkom 30te mars 1896. Far og flere søskende sindssyke. Et halvt aars tid før indkomsten var han blit skræmt av en mand, der løp efter ham paa veien, og senere trodde han, at alle vilde ham ondt, og at der forestod ham en pinefuld død, som han søkte at forekomme ved selvmord. I asylet faldt han snart til ro og blev sløvsindet, men motsatte sig utskrivning, da han var ræd for at forlate stedet. Han var legemlig rask, indtil han sommeren 1906 begyndte at faa hudødemer og en blek, gusten ansigtsfarve. Organundersøgelse førte ikke til noget resultat, men ved blodundersøgelsen fandtes en hæmoglobingehalt (Tallquist) av ca. 30 pct. og de røde blodlegemers antal 1—6 million; i blodprøver saaes uttalte poikilozyter. Senere blodundersøgelser viste omtrent samme resultat, og sygdommen, hvorav han 11te november døde, opfattedes som en pernicios anæmi. Ved sektionen fandtes carcinom paa bakre væg av ventrikelen.

Sjømand, 28 aar gammel, av ubelastet slegt, hadde fra ungdommen av været slem til at drikke; i sidste 7 aar hadde han været tilsjøs uten at komme hjem. Midtsommers 1907 blev han hjemtransporteret fra England, hvor han en tid hadde ligget paa sindssykeasyll. Efter hjemkomsten forsøkte han at arbeide, men opgav det snart, blev meget nedstemt, vilde litet tale, vægret sig ved at spise, idet han

gjorde gjældende, at den, der ikke kan arbeide, fortjener ikke mat. Næringsvægringen blev total, han vilde ikke ha klær paa sig og gik nøken ut paa gaten. Han var ved indkomsten i asylet blek og avkræftet, vilde ikke spise og blev sondenæret uten vanskelighet, var snart rolig, snart støiende. 3dje nat efter indkomsten gik han oppe og blev lagt i seng, men var senere igjen oppe paa gulvet, hvor han om morgenen laa død i rygleie. Sektionen viste hjertelammelse; ved lungerne var intet at bemerke.

Av pneumoni døde en 82-aarig mand efter 26 aars ophold i asylet, hvor han var en persona grata og ved sin død blev savnet. Han var sterkt arvelig belastet, men hadde gode evner og var i mange aar ansat ved en mæglerforretning i England. Han hadde været sindssyk i flere aar før indkomsten, hadde vrangforestillinger om forfølgelse og storhet, men gjorde disse litet gjældende; og uagtet han ansaa sig for at være asylets eier, underordnet han sig villig husordenen. Han var en sjelden rask og rørig gammel herre med en værdig, litt avmaalt optræden, altid venlig og høflig, elskværdig av karakter og til stor underholdning for medpatienter ved sit fløitespil, der om sommeren hørtes tidlig og sent fra B-haven.

Av pneumoni døde ogsaa en 75-aarig mand lidende av dementia senilis efter 8 maaneders asylophold. Han var ved indkomsten agiteret, vild, sloges med os alle og hadde hjemme været belagt med haandjern. I asylet blev han snart rolig og fredelig.

Som tabel XXII viser, har gjennemsnitlig daglig 69 mænd og 43 kvinder, altsaa kun 40 pct. av middelbelægget, været sysselsat med nyttig arbeide. Dette litet tilfredsstillende resultat skyldes ikke mangel paa anledning til arbeide eller opmuntring dertil, men den rene dovenskap hos et stort antal patienter, der hengir sig til absolut lediggang og anser sig berettiget dertil, da der betaales for deres ophold.

Av dr. L. Langbergs beretning for Neevengaardens asyl i Bergen.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Neevengaarden.

— — Sundhetstilstanden var meget tilfredsstillende; der forekom ingen sygdom av epidemisk art. For tuberkulose tilfældenes vedkommende blev sygdommen hos flere konstatert allerede ved indkomsten og tildels i langt fremskredet stadium.

Ved sektionerne paavistes blandt de 20 i aarets løp døde hos 6 lunge-tuberkulose, samt hos 3 aragtige eller forkalkede partier i lungetopperne. Hos en av de sidstnævnte forekom der ogsaa, foruten en flere centimeter lang graa-

brun tumor i mediastinum, en række retroperitoneale svulster langs columna; de saa dels ut som bløte sarkomer, dels som svulne lymfeglandler og var av størrelse op til et hønseegg. Pyoneumothorax iagttoges hos 2 tuberkuløse samt perforerende mavesaar i 2 tilfælde, hvorav det ene hos en tuberkuløs.

En kvindelig patient fik anledning til at hænge sig paa privetet, hvor hun om natten hadde listet sig ind, mens vogtersken var optat med en anden patient; sengklærne hadde den syke forinden lagt saaledes til rette, at det skulde se ut, som hun laa i sengen.

Av dr. med. Loofts beretning for Rosenbergs sinds- sykeasyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Rosenberg.

— — Sundhetstilstanden var gjennemgaaende god.

Av de 11 døde blev 8 obduceret; hos 3 av disse paavistes tuberkulose, og hos en 4de fandtes sklerose i en lungetop, men ingen friske tuberkler.

De sykes adspredelser og religiøse opbyggelse var som i forrige beretning omtalt.

I soveværelserne paa den urolige afdeling er alle jernsprinkler blit fjernet og nye vinduer med smaa ruter sat istedet.

Til bygningernes vedlikehold er i aarets løp medgaaet kr. 2 973,00 og til inventar kr. 1 073,00.

Av dr. E. Martens' beretning for Møllendal sindssykeasyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Møllendal.

— — Sundhetstilstanden har været god.

Av de 10 døde blev 5 obduceret; hos 3 av disse paavistes lungetuberkulose.

Paa de rolige afdelingers sykestuer er lagt tykt linoleum paa gulvene; desuten er paa mandssiden væggene ovenover brystpanelet blit forsynet med træ-

panel istedetfor den tidligere mur; paa kvindesiden er væggene i gangen og forsamlingsværelset dækket med lyst vasketapet, hvorved rummene har faat et hyggeligere utseende. En del ovne er blit forsynet med beskyttelsesskjærmer.

Av dr. med. Hans Evensens beretning for Trondhjems hospitalsstiftelses sindssykeasyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Trondhjem.

Av mangel paa plads er 18 andragender om optagelse blit avslaat.

Asylet hadde dette aar den sorg at miste sin forvalter, som efter mange aars pligttro arbeide i asyls tjeneste bukket under for en tyfoidfeber. Der optraadte i aaret ikke mindre end 5 tilfælde av tyfus, hvorav det ene dog var noget tvilsomt; det videre forløp viste ialfald, at der forelaa en tuberkulose, og maaske har det hele ikke været andet. De forskjellige tilfælde kunde ikke skjønnes at ha nogen forbindelse med hverandre. Som det vil sees av listen over interkurrente sygdomme, var foruten forvalteren 2 syke (en mand og en kvinde) og 2 vogtersker angrepne; disse tilfælde forløp alle heldig.

Der indtraf i aarets løp et interkurrent tilfælde av en noget anden art end de, som føres paa listen over interkurrente sygdomme, men av vel saa megen interesse, nemlig et epileptisk anfald hos en patient med manisk — depressiv sindssygdом.

Forekomsten av epileptiske krampeanfald under forløpet av andre sindssygdomme end epilepsi

skjænkes neppe overalt den opmerksomhet, som saken har krav paa baade i retsmedicinsk henseende og med hensyn paa spørsmålets indflydelse paa opfatningen av de forskjellige sindssygdommes patogenese.

At epileptiske anfald — eller epileptiforme, hvis man vil ha uttrykt, at den foreliggende sygdom ikke er epilepsi — kan optræde ved alle de sindssygdomsformer, som fra gammel tid er kaldt «organiske», er en velkjendt sak. Herunder gaar foruten svulster, abscesser, kroniske betændelser og diffus sklerose den progressive paralyse og den luetiske sindssygdом, endvidere endel idiotier og de progressive, grave arteriosklerotiske former. Ogsaa ved traumatiske tilstande uten grove forandringer optræder undertiden epileptiske krampeanfald. Endelig er de ikke sjeldne under forløpet av den kroniske alkoholforgiftning, især i forbindelse med delirium tremens. I den nyere tid er opmerksomheten henledet paa

de epileptiforme anfald ved dementia præcox, hvor de gjerne beskrives som uregelmæssige og for det meste optræder i sygdommens begyndelse. Kraepelin omtalte tidligere (1899) ogsaa epileptiforme anfald i enkelte tilfælde av mani, men i utgaven av 1904 er dette rettet til: krampeanfald, mest av hysterisk art.

Her skal da gjengives et par sykehistorier med krampeanfald av den beskaffenhet, at de hos en epileptiker uten tvil vilde været betegnet som typiske. I det første tilfælde optraadte de langt ute i forløpet av en dementia præcox. Det andet tilfælde er et av manisk-depressiv sindssygd.

1. Under dementia præcox.

Lp.-nr. 1216, gaardmandssøn. Der skal ikke være sindssyke i slekten. I 3—4 aarsalderen, vistnok efter en febersygd, skal han ha lidt av *krampeanfald*, som begyndte med stivhet i hele kroppen, hvorefter fulgte rykninger i armer og ben; men bevisstheten skal, saavidt erindres, ikke ha været borte. Han var ellers frisk og rask, hadde gode evner, var snil og medgjørlig, men undertiden litt heftig. I 20-aarsalderen overanstrengte han sig ved at løpe en halv mil efter en hest, som hadde slitt sig løs, og umiddelbart efter merkedes de første tegn til sindssygd. Han sov den følgende nat næsten ikke, skrek høit, trodde han skulde dø. Morgenen efter klaget han over trykkende fornemmelser fra underlivet op til brystet. Han begyndte saa at *sture*, gik for sig selv, *svarte ikke*, naar man snakket til ham, læste og sang salmer og viste sig *ængstelig*. Med arbeidet blev det litet. Undertiden var han tilbøielig til at være *voldsom* og talte imellem *forvirret*: til andre tider var han tilsyneladende normal. Julen 1893 laa han tilsengs 3—4 dage og hadde i denne tid ofte *anfald*, hvorunder han blev stiv i kroppen, rullet med øinene og foldet hænderne; bevisstheten antoges at ha været borte. Selv forklarte han senere, at han i denne tid ofte hadde *set* store mængder baade av hester og folk inde hos sig i stuen. Utover sommeren bedre og arbeidsdygtig like til jul; blev da atter sturen og gik for sig selv. Han var mere hidsig end før, men ikke voldsom. Da han fik ondt i halsen, og læge hentedes, *vilde* han *ikke* la sig undersøke, men drog tilsidst sin kniv og truet lægen med, hvis han kom ham nær. Han sendtes da til Rotvold asyl i april 1894.

Efter asyllets journal var der ingen «degenerationstegn» at se; han var ved god samling og forklarte sig ordentlig, men vilde ikke nærmere ind paa sin tilstand i hjemmet. Han trodde ikke, han feilet synderlig, var reist ind, fordi de hjemme ønsket det, men angav dog, at han hadde *ondt for at samle sine tanker*. Det var ofte, likesom forskjellige *lyd* la sig i ørene paa ham, snart musik, snart stemmer, især efter anstrengt arbeide. Smaa regneopgaver klarte han nogenlunde. Ellers betegnes hans skolekundskaber som meget mangelfulde; de anførte eksempler viser dog, at han har *git forkjerte svar*, hvorav der kun lar sig slutte, at han har været *avvisende*. Han holdt sig i den første tid rolig tilsengs, *likegyldig og træg*, og erklærte sig noksaa tilfreds med at være paa asylet, sov og spiste godt. Derefter var han med at hente mat nogen dage, laa over én dag, sat en anden dag tung og slap oppe uten at svare eller stod

likegyldig hen med *munden fuld av spyt*. Han blev mere grættet og tver overfor betjeningen, og svarte han, var det paa en egen, ofte sarkastisk maate. Hans *taushet* varte gjerne et døgn, hvorefter han var litt agiteret og snakket meget. For det meste sat han med et «fjøllet» smil, men kunde *pludselig* bli *voldsom*. Undertiden skjendte han høirøstet og bandte paa, at de, som hadde bragt ham til asylet, skulde faa betale mulkt; arbeide var han ikke forpligtet til, for maten skulde han betale! I juni var han jevnlig *exciteret* og umedgjørlig, gav næsten kun forkjerte svar og vilde ikke tale med sin far, «hadde ikke noget med ham at gjøre!» Senere blev han paany mere føelig og snil og var med i vedgaarden, men anfaldt her vogteren en dag, slog ham med et kulstykke i hodet og spændte ham og vilde undvike. I august laa han og døset hele dagen, uvirksom og interesseløs, var som oftest medgjørlig, men bruste let op og kunde da være paa-gaaende. Han blev da tat hjem igjen.

Han var nu hjemme til juni 1895. Han var stadig noget ophidset og urolig, hadde *ingen interesse* for sine paarørende, ingen arbeidslyst, ingen sans for orden og renlighet. Han *talte meningsløst* og syntes at *se* folk og kreaturer, hvor der ingen var. Han vilde *strefe omkring* paa bygden, og da han blev tiltagende urolig, truet med kniv og skjot paa forbigaaende (med løst krudt?), maatte han atter indlægges i asyl.

Ved indlæggelsen i Trondhjems asyl var han rolig og medgjørlig, klædde sig av og paa og spiste selv, men viste ellers ingen foretagsomhet og hadde et slapt uttrykk. Naar han sat, *sitret hele legemet*. Det heter, at han «befandt sig i en fullstændig sløvhets- og forvirringstilstand, hverken var tids- eller steds-bevisst» og kun formaadde at svare paa de allersimpleste spørsmaal om sine personlige forhold. Kort tid efter angives han imidlertid at ha «et lysere interval», hvorunder han viser sig bevisst baade i den ene og den anden henseende, opfører sig vel og sysselsættes med drevplukning. Det varte dog ikke længe, før han blev urolig og ganske *umotiveret* anfaldt sine sidemænd eller slog ut ruter, og i februar 96 hadde han en exaltationsperiode, hvorunder han var munter og snak-som og tildels sang om natten. I de følgende aar heter det, at han snart var urolig og tildels voldsom, snart roligere igjen. Om den psykiske tilstand for-øvrig er intet oplyst. I mars 98 er anført *et epileptisk krampeanfald* uten nær-mere beskrivelse.

Da jeg saa ham i 1901, hadde han gaat op en ring-sti i gaarden, var taus, udeltagende og sjusket. Han svarte i regelen ikke paa spørsmaal eller vrangt, undertiden bare med tal. Han var temmelig slukvorren, spiste silden med baade ben og indmat, stjal maten fra de andre, naar han fik anledning til det, og utleverte de den ikke godvillig, hændte det, at han dunket dem i hodet med sin melkekop. Hans graadighet gjorde det ogsaa mulig for ham at være *urenlig med avføringen* trods klyster to ganger daglig og rikelig avføring ved hvert klyster. Der skulde et helt aars ihærdig stræv til at vænne ham av med at søle med avføringen, men tilslut ga han sig; dog vedblev han at væte i sengen om natten. At han godt kunde være renlig, hvis han vilde, viste sig, da han en tid, da de to klysterer ikke forslog, blev sat paa halvkost; han lovet da at være

renlig, hvis han fik sin fulde kost tilbage, og holdt sit løfte en hel maaned. Selv efterat han i de følgende aar var blit mere medgjørkelig og gik i vedgaardsarbeide, hændte det, at han en enkelt nat sølte med avføringen eller la den under hodeputen, dog ikke de sidste par aar. En sjelden gang har han vist sig tilbøielig til at ødelægge, oftere har han været *impulsiv voldsom*. Saaledes vendte han sig pludselig om efter en vogter, som gik forbi, og bet et stykke ut av kanten av hans ene øre; en anden gang bet han en syk i fingeren. Han viste sig begge ganger sint.

I april 1905 blev der igjen iagttat et *krampeanfald* hos ham. Mens han gik og drev omkring i gaarden, faldt han pludselig om (til venstre side) op i en snedyng, blev blek i ansigtet med mørkeblaa læber, fik rykninger i kroppen og skum for munden, bet sig ogsaa i tungen; bevisstheden var fuldstændig borte. Efter 10 minutter kom han til sig selv, var da koldsvedende og hadde ingen erindring om anfaldet. Paa høire side av tungen saaes en frisk epitelavskrapning med blod i bunden.

Senere har tilstanden holdt sig uforandret. Enten sitter han og ser ned med et tomt ansigtsuttryk eller driver om ute i gaarden tildels med saadan voldsomhet, at han imellem falder overende i svingene; en enkelt gang kan han valse gaarden rundt. Forøvrig opfører han sig overensstemmende med situationen og kan, naar han tages med i vedgaarden, være ganske flink og utholdende. Da han som oftest er taus eller konsekvent svarer bakvendt paa spørsmaal, er det ikke let at komme paa det rene med hans forestillingsliv. Han oppfatter godt, kan smile av en morsomhet og lystre ordre, og det hænder, naar man maser med ham, at han svarer baade kvikt og ordentlig. Han har saaledes engang oplyst, at han allerede var syk, dengang han løp efter hesten. Han er fuldstændig interesseløs og har erklæret, at han er likeglad, hvor han er.

Der kan her ikke være nogen tvil om diagnosen. Sykehistorien viser en tiltagende sløvhed med tanketomhet, interesseløshet og utslukt stemningsliv, med impulsivitet, avvisning, taushet eller bakvendte svar, og stereotypi i bevægelser og holdning. Allerede den indledende forstemthed med de motstridende symptomer bar præget av en dyperegaaende lidelse. De krampeanfald i sygdommens første tid, hvorunder han efter eget opgivende hadde været hallucineret, har sikkert været katatone. De blev da heller ikke av de asyllæger, som først saa ham, oppfattet som epileptiske, idet diagnosen paa begge asyler var demens. Derimot er der altsaa i sygdommens 5te og 12te aar optraadt et krampeanfald av typisk epileptisk art.

2. Under manisk-depressiv sindssygd.

Lpnr. 830, jernbanearbeider. Fars morbror drikfædlig og tilsidst sindssyk, morfar ogsaa slem til at drikke og frøs ihjel i beruselse, mor nervøs og i de sidste aar plaget av hodepine. Selv skal han ha været svak fra barn av og er krum og skjæv i ryggen; om han hadde krampe som liten er ikke oplyst. Han har neppe været flink paa skolen, angir selv, han hadde tungt for at lære, men altid hadde lyst til at læse gudsord. Av sind var han heftig og stridig, men

ogsaa snar til at angre. 23 aar gammel fik han det første anfald av sinds-
sygdom, efterat han hadde arbeidet tungt og ført et uregelmæssig liv med drik
og kortspil til langt paa nat. Anfaldet begyndte pludselig «likesom Pauli om-
vendelse» med anger bønner og læsning i religiøse bøger. Under sine anfegtelser
hadde han *syner* av religiøst indhold, saa døde mennesker, djævlen, himlen aapen,
gud og djævlen strides om ham o. l. og skrek undertiden høit av angst. Efter
3 uger blev han indlagt paa Rotvold asyl oktober 1874.

(1). Ved indkomsten her skildres hans ansigtsuttryk som stupid, idet blikket
var noget sløvt, trækkene stive og munden aapen. Øinene var glinsende, men
ekstremiteterne litt kjølige. Han var stille og faamælt, men svarte ordentlig og
villig, var ængstelig for sin sjæls frelse, laa en dag paa knæ med foldede hænder
i stille bøn, hadde ingen sygdomserkjendelse. Han spurte ofte efter sin familje
og beskjeftiget sig med drevplukning. Senere var *tilstanden sterkt vekslende*
i over et aars tid, idet han snart var ordentlig og arbeidsom og noksaa lys til-
sinds, snart nedtrykt, ængstelig og hallucineret. Han negtet da ofte at spise,
«skulde nyde himlens frugter; gud hadde aabenbaret sig for ham og sagt, han
skulde dø kl. 12" eller ogsaa, at «fraadseri og drik var synd». Han maatte
gjentagne ganger *sondenæres* og fik efter et mislykket forsøk med haard sonde
en gang en langvarig absces i submaxillarregionen. Det synes, som de triste
tanker og frykten for fordømmelse kom ganske *pludselig* over ham igjen, naar
han hadde været bedre 1—2 uger; men nogen regelmæssighet i varigheten av
de vekslende tilstande synes ikke at ha været tilstede. Enkelte notater tyder
paa en *tiblanding av maniske træk*. Han blev saaledes let forarget over for-
skjellige ting, hørte ogsaa guds stemme si, han bare skulde være frimodig og
formane de andre. Det er tvilsomt, om herunder ogsaa skal regnes det, at han
en dag var urolig og voldsom, sprang ut av sengen og danset nøken omkring, da
der intet er oplyst om stemningen. At han i tider, da han ikke var nedtrykt,
viste sig opfarende og heftig, var vel utslag av hans naturlige sindelag. Han
utgik helbredet i mai 76.

Det er betegnende, at han tre maaneder efter tok arbeide ved asyls
gaardsbruk. Fra og til hadde han her *lette anfald* av ængstelse og nedstemthet,
som imidlertid gik over ved varme bad og ikke hindret ham i at arbeide. Over
nytaar blev han ikke længer istand til at gjøre noget, drev urolig omkring og
klaget over hodepine og daarlig søvn, indre uro og ængstelse samt sansbedrag;
baade for syn og hørsel. Han indlagdes da paany (januar 77).

(2). Straks efter indkomsten optok han arbeidet igjen og fortsatte hermed
et helt aar, men vedblev dog det første halvaar at klage over de samme sygdoms-
tegn, som snart var mere, snart mindre fremtrædende. Efter at ha været ganske
bra en tid, dog med hodepine fra og til, fik han en dag i april 78 *sterk hode-*
pine og følte sig *pludselig fortapt*, var om natten urolig, ængstelig og fortvilet
og dagen efter graatende og nedstemt. Anfaldet synes at være gaat over i en
hypoman tilstand, idet han en maaned senere blir flyttet fra kjøkkenet, hvor han
arbeidet, fordi han viste sig grov mot betjeningen; i august brukte han ogsaa

ofte grov mund og vilde ikke arbeide videre, gik bare og drev omkring. I mars 79 blev han saa utsat paa landet (utskreves uhelbredet).

Det ser ut, som om han i den følgende tid har hat *en række mindre anfald*, hvorunder han ikke kunde skjytte sit arbeide; ellers arbeidet han for det meste, men ansaaes for rar, stille og melankolsk. Maaske har der den hele tid været et langtrukket, mildt depressivt anfald med forbigaaende forværrer. I april 82 blev han imidlertid igjen «vakt», søvnløs og uten tiltak, og da han ikke vilde spise, blev det nødvendig at indlægge ham i asyl.

(3). Ved indkomsten her synes han at ha været let *stuporøs*, sat med bøiet hode og sky, nedadvendt blik, var træg i alle sine bevægelser og svarte sent, men riktig, var ængstelig og hørte stemmer, men kunde ikke forklare noget om, hvad de sa. Han sov daarlig og vilde slet ikke spise, hvorfor han blev sonde-næret. Ofte laa han knælende paa gulvet. Allerede et par dage efter indlæggelsen begyndte han dog at spise igjen, tok fat paa arbeide og erklærte sig tilfreds, og et par uker efter blev han utskrevet helbredet.

Han var nu hjemme til februar 83, hadde i denne tid flere smaa anfald, som dog ikke var værre, end at moren kunde greie ham, men blev derpaa urolig og støiende med religiøse delirier, faldt ofte paa knæ med de forunderligste fagter og grimaser, spiste litet og sov avbrudt.

(4). Ved indlæggelsen her saa han «fjøllet» ut, var til at begynde med stille, men blev snart støiende og urolig og slog sine medpatienter; sandsynligvis har han denne gang været noget uklar. Uroen synes at være gaat over temmelig pludselig efter vel en ukes behandling med bad og morfin, og han blev samtidig fuldt klar, klaget over mathet og daarlig søvn fremdeles. Midt i mai utskreves han helbredet. Under de depressive perioder pleiet han altid at bebreide sig masturbation, som ogsaa blev opført som sygdommens aarsak; men naar han var blit bra igjen, negtet han at ha masturberet.

Mens de tidligere anfald hovedsagelig har været rent depressive, maaske med enkelte maniske træk indimellem de depressive eller et hypomant efterstadium, indleder det anfald, som førte til 4de asylindlæggelse, en ny fase i sygdommen, idet der efter beskrivelsen er et fremtrædende *deliriosøt præg* over de anfald, som følger herefter. Betegnende for denne forandring er det, at det blev politiet, som maatte sørge for indlæggelsen. Det fortjener ogsaa at lægges merke til, at han den nærmeste tid efter at være blit klar betegnes som sløv, men allikevel tilsidst utgaar helbredet.

Efter sidste utskrivelse var tilstanden som den pleiet i mellemrummene, idet han fra og til maatte indstille arbeidet et par dage paa grund av søvnløshet og hodepine. Han holdt sig utenfor asyl i 4 aar, idet han først indlagdes i april 87.

(5). Han var den gang blit mere og mere urolig, fik *skjelven* over hele legemet, sprang og hoppet omkring paa gulvet, blev heftig og slog moren, som vilde berolige ham, sprang endelig en nat ut paa gaten i bare underklær, saa politiet maatte ta sig av ham. Ved indlæggelsen hadde han et ængstelig uttryk, men viste samtidig sterk bevægelsestrang, løp uavbrudt omkring med sterk

skjælven i lemmerne og slog paa dører og vægger. Han betegnes som «ganske uten bevissthet». Et par dage efter inkomsten begyndte han allerede at komme til sig selv igjen og hadde da *ingen erindring* om det, som var gaat forut. Han kunde dog oplyse, at han hadde lidt av en umaadelig ængstelse og været hallucineret for syn og hørelse, men ikke nærmere forklare sig om, hvad han hadde set og hørt. Han sanset sig efterhaanden bedre og bedre og plagedes alene av daarlig nattesøvn fra og til. Sidst i august utgik han «helbredet til forpleining paa landet».

Han var siden *fri for anfald*, ihvertfald betydeligere anfald, *i hele 10 aar*. Ikke engang morens død, som indtraf i denne tid, hadde nogen uheldig virkning paa hans sindstilstand.

(6). Næste anfald synes at ha begyndt temmelig pludselig; der foreligger ikke andre opplysninger, end at han arrestertes for gateorden og indlagdes paa sykehuset, hvor han gik omkring og vred sine hender og gjorde grimaser, som det syntes ængstelig; han svarte ikke paa spørmaal, men det slap da ut av ham, at han ventet gud, som skulde straffe ham for hans synd. Han blev efter nogen dage indlagt i asylet (september 97). Ved ankomsten kunde han ikke gi nogen forklaring og betegnedes som «behersket av en almindelig forvirring»; nogen bevægelsestrang var ikke at merke. Vel en uke efter anfaldets begyndelse kunde han oplyse, at sygdommen var begyndt med søvnløshet, angst og sansebedrag, især om morgenen; men forøvrig hadde han liten erindring om anfaldet. Den følgende uke hadde han et litet tilbakefald efter en diarré, snakket høit om natten, «bad til gud», og vilde dagen efter ikke svare, men forholdt sig senere rolig og ordentlig og utgik helbredet i oktober.

Om tilstanden i mellomrummet heter det, at han var *paafaldende gjerrig*; hans kost bestod mest av spekesild og vand (der er da ogsaa gjerne en 8—9 kg.s forskjell i vegten ved utskrivelsen og indlæggelsen i asylet), og skulde han kjøpe sig litt tobak, laante han heller 5 øre end at veksle en 25-øre. Den eneste nydelse, han tillot sig, var en sjelden rus.

(7). I begyndelsen av det næste anfald indlagdes han ogsaa paa sykehuset, men blev sendt hjem igjen allerede efter et par dage. Han var imidlertid fremdeles omtaaket og viste sig denne gang meget *farlig*, idet han gik ind i et hus, hvor han før hadde bodd, og bemægtiget sig en øks og løp truende med denne mot en kone, som tilfældig indfandt sig og alene reddet sig ved en ilsom flugt. Politiet indla ham da paany i sykehuset, hvorfra han efter nogen dage overførtes til asylet (februar 98). Tilstanden var forøvrig omtrent som forrige gang; han blev klar efter 4—5 dage, fik 6 uker etter et nyt anfald av uro, som varet en 14 dages tid, og utskreves helbredet sidst i juni.

I december s. a. fik han et let depressivt anfald, syntes han hadde paatat sig mere arbeide, end han kunde gjøre færdig til jul, blev søvnløs, urolig og ængstelig og graat meget; han hadde ogsaa hat hodepine. Han var glad over at faa komme i asyl igjen.

(8). Heller ikke dennegang var dog anfaldet rent depressivt. En uke efter inkomsten blev han urolig om natten, skjændte og banket paa døren, klædte sig

den følgende dag av og paa og var noget forvirret et par uker, men senere som vanlig. Han utgik helbredet i april 99.

(9). Et aar efter indlagdes han paany (april 1900). Anfaldet begynte pludselig med, at han blev sturen og dagen efter saa forvirret under sit arbeide, at man blev bange for ham og fik ham indlagt paa sykehuset. Han viste sig der *ganske ubevægelig* og var fuldstændig *taus*, vilde heller *ikke spise*. I asylet var han ikke til at holde i sengen; ellers var tilstanden den samme, og han maatte sondenæres. Som flere ganger tidligere var der en haardnakket forstoppelse. Efter et par uker (fra anfaldets begyndelse) kom han atter til samling, fik i juli og august nye anfald av forvirring med bedre dage indimellem, dog altid litt «fjøllet», og først i oktober betegnes han atter som normal. Han ønsket foreløbig at bli i asylet vinteren over.

I juli 1901 sees han at ha hat et anfald av uro og forvirring, og under en febril bronkit i december kom han med endel tøvete uttalelser, likesom hans uttryk var noget forvildet, som det pleier være under anfaldene; men dermed blev det.

Ved optagelsen av en *katamnestic status præsens* i april 1902 viste han sig at ha god rede paa sine forhold, erindret tildels tiden for de forskjellige asylophold og gav ordentlige forklaringer om alle sine anfald. De indfandt sig gjerne efter 4—7 døgn haardnakket søvnløshet, hvorimot sovemidler ikke forslog synderlig, idet de bare skaffet ham en dvale; derpaa tapte han matlysten, og saa kom anfaldet kastende over ham med én gang. Han vilde ikke spise, fordi stemmer sa, han ikke var det værdig, og at det var synd. Under sin uro var han aldrig munter. «Forøvrig har han *siden det 4de asylophold hat liten rede paa, hvad han har gjort*, da han straks har tapt forstanden og bakefter ikke har husket noget. Han kan saaledes ikke erindre, at han slog moren, var taus og absolut vægret sig for at spise nogenting, eller at han hadde fagter og grimaser, men vel at han engang løp ut i underklæderne, da han trodde sig forfulgt av aander; tror ogsaa at huske, at han engang truet en kone med øks, uten at han hadde nogen tanker med det; ialfald erindrer han, at andre talte om det». Han hadde sygdomsforstaaelse for alle anfald, mente dog, at han i julen hadde været bare legemlig syk. Han var arbeidsom og naturlig i sit væsen. Selv syntes han ikke, han var blit sløvere med aarene; vel regnet han ikke rart utenom addition og lettere subtraktion og sat ikke inde med synderlig mange kundskaper, men hadde heller aldrig været flink paa skolen. Synderlig interesse hadde han heller ikke før; det eneste, han brød sig om at læse, var gudsdord. Han hadde altid været stille av sig, men av ujevnt humør; at han skulde være heftig, trodde han ikke paa rigtigheden av (det er formodentlig gaat av ham i aarenes løp). Han syntes, han hadde det bra her, og ønsket ingen forandring; han hadde jo ingen familie og syntes, der var liten mening i at skulle ta ut paa egen haand og lide ondt (han hadde de sidste aar ute maattet ernære sig som vedhugger); her kunde han ogsaa være til nytte, og det ene arbeide var like godt som det andet. Der var ingen fremtid for ham at tænke paa, naar anfaldene stadig kom igjen.

Om diagnosen næret jeg vel ingen tvil; men anfaldenes pludselige begyndelse og ophør og deres korte varighet, den indledende hodepine, den sterkt omtaakede bevissthet med paafølgende erindringsdefekt og litet fremtrædende stemningslidelse bragte mig dog til at søke efter mulige epileptiske symptomer, tiltrods for at der i den lange sykehistorie ikke var oplyst noget derom. Kramper eller besvimelser kjendte han ikke til, hadde aldrig bidt sig i tungen eller vætt i sengen eller klærne, men nok vaagnet med hodepine imellem. Et par ganger hadde han begit sig ut paa turer uten at si noget til moren og uten baade penger og niste; men begge ganger vandret han avsted i den bestemte hensigt at se sig om paa trakter, hvor han før hadde arbeidet, og kom tilbake igjen efter et par dage, som han hadde foresat sig. Anfaldene var heller aldrig utløst av drik, om det end hændte, at han hadde drukket noget før indlæggelsen; særlig er han sikker paa, at han ikke hadde drukket før det første anfald med forvirring. Han syntes ikke, han taalte litet; en flaske øl eller et par drammer gjorde ham ikke noget. Nogen epileptisk karakterforandring lot sig heller ikke paavise. Selv av denne undersøgelse mellem anfaldene lot sig da slutte, at der forelaa en manisk-depressiv sindssygd.

Den ældre maate at føre journaler paa holder sig for meget til de groveste utvortes træk til at gi noget tydelig billede av tilstanden under anfaldet. Her skal derfor hitsættes en forkortet beskrivelse av det anfald, som nu fulgte.

1902. 6te mai. Bad igaarftes om sovemedicin, da han ikke hadde sovot paa et par nætter, og sov 6 timer inat. Han ser forstyrret ut, *sveder sterkt* og er litt *tøvet*.

9de mai. *Graater* idag, synes natten blir for lang; han negter selvbebreidelser, «har det godt med Vorherre, naar han bare har fred med menneskene», mener, de andre begynner at prække om ham. Han skjønner, han nu er syk igjen. Tøvet, vil ikke ha middag og angir som grund: «Vi kommer ikke længere, fordi Olsen er ute», men følger dog opfordringen om at gaa ind til bordet.

10de mai. *Vimset* og urolig, klyver op i vægbænken, men sætter sig paa opfordring til at spise, idet han spør, om han maa faa spise for menneskens aasyn, putter en hel stor potet i munden og tar derefter den ene skefull suppe efter den anden ganske mekanisk uten at røre eftermaten, tar tilsidst suppefatet og drikker av og vil derpaa op paa ovnen, stadig med et alvorlig, om end forstyrret, ansigtsuttryk. De enkelte ytringer, han lar falde, staar ikke i forbindelse med situationen og er mest uten mening. Han er vel orienteret.

11te mai. Svarer til at begynde med ikke paa tiltale idag, gaar om med foldede hænder, tar sig over hodet, forsøker paa at trænge sig ut av døren, men gjør ingen motstand mot at føres tilbake. Pupillerne temmelig store. Han indrømmer at *høre stemmer*, synes at beskyldes for et eller andet, hvad han rigtignok negter paa direkte forespørgsel, og at høre bemerkninger om de tilstedeværende. Begynder at prate under grimaser: «Hvad blev der av ham, som gik sin vei? Nei aldrig skal det ske, og aldrig sker det heller. Aa, er det ham, som lurur paa . . . Nei, det er ham, som staar ved siden av (o: overvogteren). Nei, vi to

(o: lægen og han selv) er uskyldig som to nyfødte; vi er undskyldt allesammen; jeg gjorde det paa det bedste, men De vilde ikke, saa . . . Nei, gaa selv ivei, mand, ikke jeg . . . vil ha mig til at bære ned . . . jeg kjender ikke til den strofe; jeg sa det til A. (en anden syk) . . . skitord! karusel og skit . . . Hor-oppnen, jeg skal gi ham navnet straks, jeg; det er tilpas for dem, som ikke vandrer guds vei, men sitter i vinduet og spekulerer og har nøkkel til raadighet . . . Hvad for noget? Komme og belyve folk for tøv og sladder! Haa, jeg forstaar det; tænkt'a paa det, tul-høna!» osv. Der er *ingen traad* i det, han sier, saa indholdet ikke lar sig gjengi; oftest *stanser han op* midt i sætningen, hvad der kan tyde paa et jag av tankeforbindelser, og tankegangen er *springende*, men der er *ingen egentlig idéflugt*. De brudstykker, han kommer med, saalænge man staar hos ham, blir i lengden temmelig enstonige og bestaar mest av almindelige talemaater; fra og til vender det samme uttrykk tilbake i flere sætninger, men forestillingerne viser ingen almindelig tilbøielighet til at hænge igjen. Indimellem udfyldes pauserne tildels ved *fyldekalk* som «tvi, pi, tvi» eller «nei, nei da». *Ingen tilbøielighet til klangassociationer*. Han lar sig *ikke avlede* ved fremvisning av gjenstande, men opsnapper, hvad der siges ute paa gangen. Det er *vanskelig at samle hans opmerksomhet* saapas, at han svarer paa spørsmål; men det fremgaar idetmindste av hans ytringer, at han er tids-, steds- og person-orienteret. *Stemningen er ikke utpræget* i nogen retning; uttrykket svinger mellem ængstelig og smilende, men han ler aldrig og synes heller ikke fornøiet. Han er ikke at formaa til at skrive sit navn eller læse av klokken; det er, som om han har en instinktmæssig *angst* for mulige følger av det, man ber ham om. Der er vistnok nogen *bevægelsestrang* tilstede, men *litet uttalt*; han staar ofte ganske stille, optat av sine sansbedrag, er undertiden ogsaa taus, men snakker dog for det meste uavbrutt, dog i *vanlig samtale tempo*. Hans *bevægelser* synes tildels ganske hensigtsløse, bærer præg av rent tilfældige motoriske utladninger: han begynner at krabbe om paa gulvet, banker paa det, reiser sig op, smiler, kniper øinene sammen, spytter, utbryter: «tyve og kjæltringer, ti stille!», indtar fegtestilling og hamrer løs paa væggen, spriker med fingrene, hopper, sætter sig paa huk osv. Bevægelserne foregaar ikke raskt. Der er intet stereotyp over dem.

12te mai. Snakker fremdeles *usammenhengende*, synes tildels at svare stemmer, han hører; mange halve sætninger og litt flere persevererende forestillinger end igaar. Stemningen nærmest likegyldig, men han svarer mere kaut. Paa spørsmål: Hvilken dag er det idag, O.? kommer han saaledes med følgende remse: «O.? Nei, han O. er ikke her idag, han — skulde det endelig være idag? Skylder jeg noget regnskap idag? Skulde fa'n være løs? Det skiter jeg i; jeg har ikke mor — har du set hende, du tosk, sa' . . . Pinsedag idag! Først paa søndag? Det blir ikke min sak!».

13de mai. Ved visiten idag mere *uroilig*, har tat av sig klærne, vil ikke lægge sig, har kastet middagsmaten utover gulvet, gaar som i ørske, kjender dog omgivelserne. Dagen (mandag) vet han ikke, tror det er lørdag og pinseaftnen (førstkommende lørdag!), men oppgir riktig, hvad der var til middag. Da der saa

siges, at han da ogsaa burde ha kunnet slutte til dagen, undskylder han sig med, at de har tat feil av dagene «de, som stjal igaar». Hvormange klokken kan være, vet han ikke; men han synes, det ikke er længe, siden visiten var her. Han *opfatter daarlign*, vel fordi han har sin opmerksomhet andetsteds; direkte spørsmaal gaar ham ofte forbi, mens fjernere lyd fra en samtale paa gangen slaar ned i ham. Selv sier han, at han fatter som i en drøm. *Litt idøftigt*. 7 + 5 «kan han ikke klare, husker det ikke — aa, er det lægen, som katekiserer barna? Nei, jeg drømte saa rar en drøm nat til pinsedag; det var noget, som skulde sættes fast — der gik saa meget folk ute igaar aftes . . .» Han avbrytes ved spørsmaalet 2 + 2, som han først besvarer med 1, siden 4. «Jeg husker det ikke for øieblikket — fordi jeg holder enslags vagt nu for dem, som tar ind her — jeg synes, der er nogen ovenpaa, som eksaminerer; jeg hører daarlign; en svækkes, naar en skal bruke natten til at vaake». Paa opfordring om at knappe skjorten igjen, begynder han, men holder op paa halvveien, sier etter gjentagne opfordringer, han kan da gjøre det, men det varer længe, før han blir færdig med det.

16de mai. Har været adskillig urolig om nætterne; snakket, banket i gulv og vægger og kastet klærne omkring, i regelen etpar timer før midnat og etpar efter. Har tildels sovet litt om dagen. Er idag noget lettere at fikserer. (Hvilken merkedag har vi i mai?) «Godt solemerke» — (Hvad gjør man den 17de?) «Holder fred med hverandre». — (Har De sovet?) «De faar spørre sønnen til doktoren . . . (Hvem?) Skal det gaa efter folketælling, saa blir det den ældste sønnen. At lete op hende blir en kunst, som . . . (Ser De noget?) «Keiseren i live endnu — Tysklands keiser; det er ikke længe siden, jeg snakket med hoffølget hans. Det er forbudt at gaa ind her for enkemænd!» Han opgir rigtig dag, maaned og aar (sier først 93). Som før vil han ikke skrive sit navn, tar boken, klør sig med blyanten i hodet, kludrer nogen streker, sætter saa raskt en O, men kaster saa boken: «Det blir ikke, naar overvogteren staar i veien, som er nøkkellos og skal være ældst bestandig.»

19de mai. Ligger taus. Vil først ikke svare paa spørsmaal om dag, hvisker senere: «Jødernes paaskefest — Norges sidste høitidsdag — første dag paa nye aaret». Sier, han hører saa meget rart.

22de mai. Idag temmelig *hemmet*.

23de mai. Ligger med foldede hænder, smiler og nikker, spriker fingrene, banker i gulvet, sætter tommelfingrene mod langfingrene, peker paa væggen, lægger haanden bak nakken. Vil slet ikke svare paa spørsmaal, men aapner munden og *ler*.

24de mai. Sitter rolig paa gulvet, ryster paa hodet, banker med flate hænder paa læggene, sier han tør ikke ligge i sengen. Henvender sig til vogteren om lægen: «De sier, vi skal høre til samme nummer» — (Hvem sier det?) «Den, som er over alle læger. (Angir feil maaned). Ja, da er det en av englener, som forvirrer mig — den ringeste blandt de ringe — jeg synger for de mørkeste blandt de ringeste» Springer pludselig ut paa gangen efter en anden syk og stritter litt imot, da han føres ind.

Efter nogen dages uro blev han 1ste juni mere stille, rumsterte bare litt med sengklærne eller gjorde nogen fagter, men hadde fremdeles litt ondt for at samle sig. Paa opfordring om at re op sengen «turde han ikke», men lovet at gjøre det efter nogen overtalelse, begyndte at ordne med sengklærne, men syntes saa at glemme, hvad han var ifærd med, blev staaende med teppet i haanden, indtil hans opmerksomhet blev optat av en lap, som han la op og glattet ut. Han klaget over hodepine og over saa megen snak i ørene: «Det er de gamle forholdene!», fik efterhaanden et naturligere utseende; men endnu 10de juni «var det bare saa meget, han greiet sig; han kunde ikke gjøre forskjel paa nat og dag». Et par dage efter fik han et litet tilbakefald med uro og tøvet snak og en masse grimaser, var ogsaa litt avvisende («Det kan De spørre om straks bak ved ryggen paa mig — eller ham ved siden av!»). 27de juni erklærte han sig fri for stemmer og bad om at faa komme op; men det varte endnu en tid, før han fik sit naturlige utseende.

I dette anfald ihvertfald var bevissthetsforstyrrelsen ikke betydelig nok, til at man kan betegne sygdomsformen som delirios. Den syke var den hele tid ganske godt orienteret. Den daarlige opmerksomhet og vanskeligheten ved at samle sig, den langsomme snak i det vide og brede uten mening i, avvekslende med taushet, indskrænkningen av bevægelsestrangen til grimaser og usammen-satte motoriske utladninger — alt dette gjør det rimelig at henføre tilstanden til den av blandingsformerne, som kaldes den *tankefattige mani*; rigtignok har manien i dette tilfælde ogsaa været temmelig stemningsfattig.

I mellomrummet var han litet meddelsom, som han pleier, vilde nødig ind-late sig paa nogen forklaring av enkeltheterne i anfaldet, sa smilende, han hadde hørt og set meget, men trodde ikke, han husket stort av det.

I november fik han, som det syntes pludselig, et nyt anfald, som begyndte med uro om natten, skjænden og svedning. Ogsaa dennegang var han mest taus og grimaserende, men fortsatte at snakke, naar han først var kommet i gang, og viste litt mere idéflukt. Paa spørsmaal om ukedag svarte han saaledes: «Sidst paa aaret — oktober, november, december, — nei, det er ikke fuldt 8 dage igjen endnu (R.) — jeg er ikke kommet hit forat gi oplysninger — Herrens dag kommer da om natten — det, som er skjult i mørket, skal aabenbares i lyset — jeg bryr mig ikke om lærere og skrivere — (nævner uopfordret tre syke, som er utskrevne), hvorfor skal jeg avlægge regnskap for det? Kaldt? Mange er kaldet, men faa er utvalgt — venner — Judas». Han la dels hævet selvfølelse for dagen («jeg er én, som har prøbet verden; der er ingen her i huset som jeg»), dels ringhetsfølelse (folder hænderne og ser tilveirs, klapper lægen paa skuldren og sier: «Vør ikke at skrive noget for min skyld!»). Han kunde ogsaa graate litt, men det var andres skyld; en gang var det, fordi en ungdom i sengen ved siden av laa og «tørbandet», en anden gang graat han over de andres utaknemlighet. Forøvrig var tilstanden som forrige gang.

Ogsaa i 1903 hadde han et lignende anfald av 2½ maanedes varighet. I 1904 et abortivt anfald, idet han nogen dage var grimaserende og tøvet. 3dje

juni 05 var han litt ugrei og kom i klammeri med en anden; men under bruk av sulfonal holdt han sig rolig.

21de juni, mens han sat og spillet kort, blev han pludselig blek og svedende og *besvimte*. Han var bevisstløs 3—4 minutter og visste etterpaa ikke noget om sin besvimelse. Han var idethele rar og litt sløv, sanset sig ikke, naar han skulde snakke, men fortsatte kortspillet og blev sittende oppe til sengetid. Han hadde en brækning; til aftens spiste han som vanlig. Om natten gik han oppe uten at tale. Næste morgen fik han et *nytt anfald av besvimelse*, denne gang med blodskum i munden. Han var stiv, idet han bragtes tilsengs, hadde angivelig ikke kloniske rykninger, men begyndte at kaste sig frem og tilbake, spændte og slog med armene og vilde op. Var bevisstløs omtrent 3 minutter, blev liggende en stund etter at være kommet til bevissthet, men gik siden oppe. Ved visiten var han kongestioneret, med store pupiller og forstyrret utseende, men fuldt orienteret. Det oplystes, at han før hadde været overordentlig ivrig i arbeidet og maaske nok overanstrengt sig. Paa høire side av tungen var der tydelig merke efter bid. Han kastet op om aftenen. Urinen, som først blev sat tilside dagen etter, indeholdt ikke da eggehvite; heller ikke reagerte pupillerne trægt, og de var like store. Der var ingen taleforstyrrelse, men han svarte meget sent og knapt. Da der saaledes blev sagt, han fik lægge sig, kom der til svar efter en lang pause bare: «Halmmadras», hvormed han mente at ville be om at faa en halmmadras at ligge paa «for gigtens skyld». 24de juni var uroanfaldet fuldt utviklet. Han var tildels munter og støiende; men for det meste indskrænket hans bevægelsestrang sig til snak, og undertiden var han meget hemmet og graatende. Anfaldet varte denne gang vel 3 maaneder.

Efter mellemrum paa henholdsvis 2, 4, næsten 7 og 5 maaneder fulgte anfald av 2, vel 2, 3 og henimot 3 maaneders varighet; som saa ofte viste altsaa anfaldenes længde sig at være nogenlunde konstant, mens mellomrummene kunde være kortere eller længere. Anfaldene var stadig av samme type; stemningen var i det høieste gjennomgaaende mere vredladden, og en enkelt gang var han voldsom og ødelæggende under sin uro; men anfaldene var dog mildere og mere avbleket end under hans tidligste asylophold, og naar den værste uro var over, hvorunder han behandledes med langvarige bad og sulfonal, kunde han under resten av anfaldet behandles med sengeleie for aapen dør og paa værelse med andre.

Samme dag det sidste anfald begyndte (23de november 07), hadde han igjen et *krampeanfald*. Som forrige gang hadde han arbeidet sterkt, hvad der vel maa skrives paa den begyndende uros regning; allerede om formiddagen hadde han sit forstyrrede utseende. Han blev om eftermiddagen fundet bevisstløs i vedskjulet, svedende og rød i ansigtet og med snorkende aandedræt; han feftet litt med armene, da han blev bragt ind, og begyndte at komme til bevissthet efter et kvarters tid.

Man kunde tænke sig, at der i tilfælde som disse forelaa en *kombination av en epilepsi og en sindssygdøm*. Erfaring siger rigtignok, at en saadan synsmaate ikke er synderlig frugtbar, og man gjør vistnok rettest i at anta kombination av flere sindssygdomme bare der, hvor anden forklaring overhovedet ikke er mulig. For min del kan jeg ikke huske nogen erkjendt epileptiker, som senere er blit manisk-depressiv, paralytiker eller præcox dement, heller ikke nogen paranoiker, som har faat epilepsi, og i hysteriske symptomer under en epilepsi ser jeg ikke en forening av to sygdomme.

I det *første tilfælde* kunde kramperne i barneaarene efter en febersygdøm tages til indtægt for den opfatning, at vi hadde at gjøre med en epilepsi med sjeldne anfald, som indfandt sig uafhængig av sindssygdommen eller i det høieste var utløst ved sykelige processer i denne som ydre foranledning. I hvad forhold kramper i barnealderen staar til epilepsi, er rigtignok ganske usikkert. Barnelæger har opstillet en *spasmofili*, som endog skulde være fysiologisk, beroende paa en litet utviklet kortikal hemning og lettere ledning gjennom perifere nerver. Da skulde man dog tro, at alle børn maatte faa «tandkramper» og krampeanfald ved ethvert perifert irritament, som virket like sterkt som tandfrembruddet eller endnu sterkere. Da det ikke er tilfældet, maatte man hos de spasmofile børn ihvertfald anta en forhøiet pirrelighet av hjernebarken, som vel maatte ha andre forutsætninger end fysiologiske. Tandkramper staar heller ikke i synderlig kurs for tiden; istedetfor en perifer, mekanisk parring antar man hellere en kemisk gift fra fordøielsesveiene som krampernes aarsak. Men selv om spasmofilien opfattes som en sykkelig tilstand, hvad vel de fleste gjør, behøver den naturligvis ikke at være epilepsi. De undersøgelser, som foreligger herom, er endnu ganske faa. At ikke ét av 53 børn med kramper er blit epileptisk inden 12-aarsalderen (Birk), beviser vel ikke meget. Men foreløbig synes der at være faa holdepunkter for den antagelse, som Aschaffenburg helder til, at ethvert tilfælde av «kramper i barnealderen» henger sammen med epilepsi. Da der i det første tilfælde heller ikke kan paavises andre tegn paa epilepsi, og der findes nok av dementia præcox, hvor der optræder epileptiforme anfald, uten at kramper i den første barnealder vites at være gaat forut, saa er det naturligst at anta de her beskrevne anfald for et symptom av den foreliggende dementia præcox.

I det *andet tilfælde*, hvori det første krampeanfald optræder hos en 54 aar gammel mand i sygdømmens 31te aar, kunde der tænkes paa en tilstøtende *arteriosklerose*. Det har jo været paastaat, at manisk-depressive er særlig utsatte for at bli arteriosklerotiske. Tilstrækkelig talmateriale til en sammenligning foreligger dog endnu ikke. At selv høit tilaars komme maniske ikke behøver at være arteriosklerotiske, viser det tilfælde, som er meddelt herfra i beretningen for 1904. I det tilfælde, det nu gjælder, mangler alle ydre tegn paa arteriosklerose, og manden ser mindst 10 aar yngre ut, end han er. Hermed er vel intet sagt om hjernekarrenes tilstand; men det vilde dog være søkt at anta en arteriosklerose alene paa grundlag av de epileptiforme anfald. Hvor krampeanfald er en følge av en arteriosklerotisk hjerneforandring, er den vel altid saa betydelig, at den lar sig erkjende ogsaa uten krampeanfald. Der er intet tegn

til hjernesvulst¹⁾. Ogsaa i dette tilfælde synes det da rimeligst at anta, at de epileptiforme anfald, som i de sidste aar tildels har indledet eller ledsaget utbruddet av de maniske uroanfald, er et likefremt utslag av den maniske sindssygd.

I *diagnostisk* henseende er det av vigtighet, at man saaledes maa regne maniske tilstande med blandt de sindssygdomsformer, hvori der kan optræde krampeanfald ialfald paa et sent sygdomstrin. Man skal være like varsom med at slutte for snart til epilepsi av epileptiforme anfald som til at udelukke epilepsi, fordi krampeanfald ikke er iagttaget. I retsmedicinsk henseende spiller den manisk-depressive sindssygd om vel ingen rolle, men det er dog vigtig at ta i betragtning, at *selv ikke «periodisk» optrædende epileptiske anfald altid berettiger til at diagnostisere epilepsi.*

At epileptiforme bevissthetsforstyrrelser med eller uten krampeanfald optræder utenfor epilepsi, er ogsaa av betydning for opfatningen av denne sygdoms væsen. En teori, som alene gaar ut paa at forklare krampeanfaldet eller bevissthetstabet, siger os endnu intet om *epilepsiens natur*, i det høieste noget om betingelserne for et av de mest betegnende symptomer. Teorien maa like godt kunne forklare de andre ytringsformer av sygdommen, baade anfaldene med muskeltrækninger uten bevissthetsforandring og de længerevarende sindsforstyrrelser uten anfald av kramper eller besvimelse like i forveien.

En mekanisk forklaring av anfaldet som pludselig hjerneanæmi hjelper da ikke langt paa vei. Vi vet — for at bruke en sammenligning — heller ikke stort om gigtens væsen, fordi om der under podagraanfaldet findes udfældt urinsyre i leddet; gigt er andet og mere end det. I begge sygdomme er vel forholdet det, at det ikke er de mange anfald, som er skyld i, at sygdommen blir værre; men anfaldenes hyppighet er et tegn paa, hvorvidt sygdommen er mild eller svær. Selv om anfaldene hører op, kan sygdommen dog arte sig paa andre maater.

En pludselig hjerneanæmi forutsætter en krampe i hjernekarrenes muskler eller en parring av karnervecentret, og enhver mekanisk forklaring maa begynde her. Antar man en forhøiet pirrelighet av karnerverne sammen med en perifer irritation, trænges fremdeles en forklaring. Letpirrelige karnerver har mange, som ikke har epilepsi, og de reagerer ikke med krampeanfald, fordi om de faar tandpine eller en ligtorn. Det gjør da heller ikke en epileptiker. Ogsaa barsel-eklampsien forsøgte man først at forklare ved at anstille betragtninger over forholdet mellem pirrelighet og parring, uten at man kom forstaaelsen nærmere.

Selv for det store krampeanfald er hjerneanæmien ingen uttømmende forklaring. Den forklarer egentlig intet av, hvad der gaar forut for bevissthetstapet, auraen med dens sansebedrag, lyksalighetsfølelse eller lignende, heller ikke fortrækningerne av ansigtsmusklene, skriket, den konjugerte deviation, endnu mindre det pirrelige humør forut for anfaldet. Hvis det skulde forholde sig saa, at kramperne vedvarer, saalænge hjernecellerne under den paafølgende venøse overfyldning bevarer sin evne til at svare paa parringen ved muskelsammen-trækning (Hallager), saa er det ikke let at forstaa, hvorfor da ikke ethvert anfald blir en status epilepticus. Den paafølgende søvn lar sig heller ikke for-

¹⁾ Endnu i januar 1909 ikke. (Tilføielse ved korrektoren).

klare av muskeltræthed, da den kan følge paa ganske smaa anfald, ja endog uten kramper, og endda er der yderligere træthed efter opvaagningen. Det ligger her meget nærmere at tænke paa en giftvirkning.

Selv om hjerneanæmi med paafølgende hyperæmi forklarte anfaldene, kunde de ikke forklare de andre utslag av epilepsien. Saaledes ikke karakterforandringen, som selv av Hallager sammenstilles med den ved forgiftninger (med alkohol og morfin), ikke de periodiske forstemninger med og uten alkoholtrang, ikke stuporen, delirierne eller automatismen, som kan vare i ukevis selv efter ganske smaa anfald eller uten forutgaaende anfald. Man kan ikke godt slaa sig tilro med en forklaring, som er nødt til at bygge paa oversete anfald, og som alt i et maa ty til noget utenforliggende («degeneration») som aarsak til sygdomsytringer, som for en uhildet betragter ter sig som ganske jevnbyrdige med krampeanfaldene (andet ligger der ikke i uttrykket ækvalenter). Antages «degenerationen» erhvervet ved selve sygdommen, blir den et epileptisk sygdomstegn, som ikke fritar for forklaring, men maa kunne forklares ut fra teorien om sygdommens væsen ligesom de andre symptomer. Epilepsien er i sine ytringer ikke saa meget mere mangeformet end mange andre sygdomme, at den av den grund trængte en Prokrustes-seng at strækkes i. Naar de epileptiske sindsforstyrrelser ikke lar sig forklare, ikke engang av blodtomhet, saa er der derfor ingen grund til at fornekte deres epileptiske natur. Men forklaringen paa sygdommen maa da rimeligvis være at søke paa et andet hold end hittil.

Epilepsien er vel endnu et samlebegrep for forskjellige sygdomstilstande. Det viser ogsaa de patologisk-anatomiske undersøgelser. Hos epileptiske børn kan findes afløpne meningo-encefaliter og rester efter fokalsydomme, i de sildige former karforandringer av luetisk eller arteriosklerotisk oprindelse. Hjernebarkundersøgelser har bragt for dagen, at vi i de fleste tilfælde har at gjøre med en *diffus hjernesygdom* med svind av nerveceller, tildels ogsaa av fibre, og en antagelig sekundær tiltagelse av glia. Uten en diffus forandring i hjernebarken vilde heller ikke de epileptiske sindsforstyrrelser og karakterforandringer være forstaaelige. Det maa ansees for usandsynlig, at disse anatomiske forandringer, som av enkelte tydes som uttrykk for en lettere encefalit, kan opfattes som *følger* av kramper; det kan høist antages om de fundne smaablødninger og vel ogsaa om ophobningen av fett i de adventitielle lymferum.

Det er endnu langt fra, at den patologiske anatomi har fundet epilepsiens anatomiske grundlag eller har kunnet gi sikre holdepunkter for en gruppering av tilfældene. Men det, som er fundet, peker dog i retning av en forstyrrelse av nervecellernes kemisme og helst en *forgiftning*. Man kan derfor ikke indskrænke sig til undersøgelser av hjernebarken, men maa ta de andre organer med. Forsøkene paa at bestemme giftens natur og dannelsesmaate har endnu ikke ført til noget resultat; men det kan neppe være tvilsomt, at det er i den retning, undersøgelserne bør drives. Herfor taler ogsaa infektionssydommenens rolle ved kramper i barnealderen, likheten mellem det epileptiske delirium, soporen m. m. og tilstande kjendte fra forskjellige forgiftninger, likesaa fedtdegenerationen av hjerte, lever og nyrer.

De, som i epilepsien ikke ser andet end «epileptiske krampeanfald, som ikke er symptom av en anden sygdom», vil kanske foreslaa en gjentagen kultsyreforgiftning under kramperne; men den kunde vel i det høieste forklare de ved sektionen fundne blødninger under huden, pleura og ependym, og det bare der, hvor kramper var gaaet like forut for døden. Eller de kunde tænke sig giften bestaaende av henfalden hjernesubstans som et resultat av selve kramperne eller de ledsagende ernæringsforstyrrelser. Men efter krampeanfald, fremkaldt ved elektrisk strøm, er der ialfald ikke fundet cholin i cerebrospinalvæsken hos hunde (Cetari), og resorbtion af (normal) hjernemasse fra peritoneum fremkalder ingen symptomer (Donath). Giften maa antages dannet utenfor hjernen. Urinundersøgelserne har hittil bare bragt skuffelser. Serumundersøgelserne synes at gi mere haap; men endnu er resultaterne usikre. Mens saaledes Ceni fandt, at epileptikerserum ikke var giftig for andre epileptikere, medmindre det toges under status epilepticus (og her kunde det vel dreie sig om en sekundær forgiftning fra tarmen, saaledes som man antar det for delirium tremens's vedkommende under alkoholforgiftningen), saa fandt de Buck, at serum fra epileptikere er mere giftig for epileptikere end for andre. Begge mener de at kunne bestemme giften saa vidt, at den tilhører cytotoxinernes klasse. Den «genuine» epilepsi skulde da bero paa en *autocytolyse* ligesom kalvningsfeberen (fra melkekjertlerne) og barsel-eklampsien (fra placenta?).

Selv om man antar en gift, hvis tilstedeværelse i blodet i tilstrækkelig mængde utløser et epileptisk krampeanfald eller gir et andet jevnbyrdig epileptisk symptom, blir det likefuldt av betydning, hvor liten eller stor individets motstandskraft er overfor vedkommende gift eller funktionsforstyrrelse. Denne antagelse vil saaledes gjøre det mulig at danne sig et begrep om, hvori anlegget til sygdommen bestaar. «Arv» som aarsak til epilepsi er jo ingen forklaring, men alene en konstatering av dens maate at optræde paa inden familier.

Skal ogsaa de traumatisk og organisk betingede epilepsier bero paa en forgiftning, saa maatte traumet og de organiske forandringer betragtes alene som den ydre anledning til, at et forhaandenværende anlæg til epilepsi først da blev virksomt. Det heter gjerne, at der i det videre forløp ikke skal være nogen forskjjel paa disse epilepsier og de andre, hverken klinisk eller patologisk-anatomisk. Derav kan man ikke slutte, at de fundne anatomiske forandringer i hjernebarken er en følge av krampeanfaldene. Man har nemlig ikke noget bevis for, at gjentagne krampeanfald kan føre til denslags forandringer. Mot antagelsen av den latente epilepsi, som først et traume eller en tilfældig organisk lidelse skulde bringe for dagen, lar sig dog meget indvende. Spørsmålet er av betydning f. eks. for bedømmelsen av, hvorvidt epileptiske krampeanfald, som følger umiddelbart paa et trauma, er bevisende for en tilstedeværende epilepsi, eller om de kan opfattes som likefremme følger av traumet alene (i likhet med de epileptiske anfald, som undertiden følger paa hængningsforsøk).

Ligger der ikke en enkelt aarsak til grund for det sygdomsbillede, som kaldes epilepsi, men en række høist forskjellige (bare av gifte baade syrer og baser, anorganiske og organiske, bakteriegifte og organgifte), saa blir epilepsien

ikke saa meget en sygdom, som den blir en *maate at reagere paa*. Der er da en række mennesker, som reagerer epileptisk paa en cysticerkus i hjernen som paa alkohol og paa uræmiens giftstof. Ganske paa samme maate kunde da enkelte tænkes at reagere epileptisk paa sindssygdomme, deriblandt ogsaa paa dementia præcox og manisk-depressiv sindssygdom. Reaktionen kunde være mere eller mindre utpræget, ytre sig ved krampeanfald, bare bevissthetsforstyrrelser eller ved andre for epilepsi karakteristiske symptomer. I det her meddelte tilfælde av manisk-depressiv sindssygdom var der i virkeligheten mange træk, som mindet om epilepsi ogsaa bortset fra krampeanfaldene. Fælles for begge er ogsaa periodiciteten, som Kraepelin anser for det mest karakteristiske ved epilepsien. I dementia præcox er der ogsaa i mange tilfælde en «periodisk» veksel av symptomerne. Især i sygdommens første tid, hvor der ofte meldes om 8- og 14-daglige forandringer i tilstanden, men ogsaa i det senere forløp. Det «periodiske» i denne sygdom overskygges dog av det progressive. Andre ydre likhetspunkter med epilepsien er fortumletheten og den hensigtsløse bortløben (med et overflødig navn kaldt poriomani) i sygdommens første tid, tilbøieligheten til impulsivitet og stereotypi. Endelig og ikke mindst er der altsaa krampeanfaldene.

Hallager finder ikke nogen grund til at tvile om, at krampeanfaldene ved dementia præcox (deres optræden ved manisk-depressiv sindssygdom nævnes ikke) er av samme natur og kan ha de samme følger som de i en «genuin» epilepsi. Efter hans definition er denslags patienter epileptikere; men deres sygdom er ikke epilepsi. Om disse anfalds natur vet vi imidlertid endnu litet, og om deres følger kun, at de ikke sees. Kramperne synes at være ganske uten indflydelse paa sygdomsbilledet forøvrig. Man kan naturligvis se en forklaring hertil i det, at de er saa sjeldne, hvis man da synes, at krampeanfaldene forklarer alt andet i epilepsien. Merkelig er det dog, at der da ikke optræder andre av de sygdomstegn, som er vanlige i en epileptisk sindssygdom ogsaa der, hvor der er faa eller ingen krampeanfald.

Der bør i alle fald være enighet om, at epileptiforme krampeanfald hos en sindssyk i og for sig ikke siger mere om, hvilken sindssygdom der foreligger, end et andet symptom som nedtrykthet, sansbedrag eller vrangforestillinger gjør det.

Skulde den antagelse, at der ligger en forgiftning til grund for sygdommen epilepsi, vise sig at holde stik, vilde det dog være litt forhastet at slutte, at saa maatte ogsaa dementia præcox og manisk-depressiv sindssygdom bero paa en forgiftning. Man antar det som bekjendt av andre grunde for dementia præcox's vedkommende. Et av de nyeste bidrag til denne lære er paavisningen av den sarkoplasmatiske reaktion av musklerne i katatoni (Ajello), kaldt saaledes fordi der finder en sammentrækning sted ikke bare av den fibrillære substans, men ogsaa av sarkoplasmaet. Reaktionen stilles sammen med den degenerative, den myotoniske og den idiomuskulære reaktion, som alle antages at bero paa stoffvekselsforandringer. Der er som bekjendt ogsaa dem, som mener, at ialfald de depressive perioder i manisk-depressiv sindssygdom skyldes en forgiftning uten ellers at tilhøre den retning, som er tilbøielig til at anse sindssygdomme for stof-

vekselsygdomme. Hver tid søger sine forklaringer i overensstemmelse med samtidige strømninger inden videnskaben, og det er da ikke urimelig, at psykiatrien i vore dage staar i selvforgiftningernes tegn.

Angaaende asyllets økonomiske forhold har bestyreren ifjor anført følgende:

De beløb, som er opført i de tidligere avgivne regnskaper, er for de enkelte posters vedkommende bare tilnærmelsesvis rigtige og tildels likefrem misvisende. Straks ved sin tiltrædelse gjorde den nuværende bestyrer opmærksom paa den litet tidsmæssige maate, hvorpaa regnskapsvæsenet var ordnet; men det er endnu ikke lykket at faa en ordning istand, som kan gi et paalideligt udtryk for, hvad der virkelig er medgaaet paa hver enkelt post, og sætte bestyreren istand til at øve regnskapsmæssig kontrol.

Bestræbelserne for at øke midlerne til et nyt asyl har stadig været fortsat, saalangt det har latt sig forene med hensynet til sykebehandlingen. Tildels er der endogsaa opnaadd yderligere besparelser, saaledes paa kostutgifterne. Beregnet efter regnskapsførerens opgaver har bespisningen pr. liggedag, betjeningens iberegnet, kostet:

	aaerlig	daglig
i 1897.....	138 kr.	38 øre
- 1898.....	156 «	43 «
- 1899.....	164 «	45 «
- 1900.....	164 «	45 «
- 1901.....	179 «	49 «
- 1902.....	163 «	45 «
- 1903.....	163 «	45 «
- 1904... ..	159 «	43 «
- 1905.....	166 «	45 «
- 1906.....	165 «	45 «

Trods de stadig stigende priser er der altsaa dels en nedgang i utgifterne det sidste femaar, dels holder de sig uforandret. I virkeligheden er der da indsparet adskillig. Dette har været mulig, dels ved en mere gennemført kontrol med kjøkkenet, dels (800 kr.) ved overgang til kunstmør og forenkling av de mange slags bakervarer, som de syke tidligere valgte mellem. Besparelsen er derimot ikke opnaadd ved at indskrænke matportionerne, som her er vel saa rikelige som andetsteds. De væsentlige grunde til, at dette asyl har den billigste bespisning av alle landets asylter, turde søkes deri, at mellemhandlere mest mulig undgaaes, at anskaffelser ikke sker efter anbud, saa man kan benytte sig av enhver gunstig leilighet, og at forvaltningen er saa enkel, at der ikke kjendes til det svind, som er saa uundgaaelig under større forhold.

Grundsætningen for asyllets bestyrelse de sidste 5 aar har været den, at vel skulde øieblikkets værste mangler avhjælpes, men alle større forandringer, beregnet paa at virke utover den tid, de nuværende asylbygninger antagelig kom til at gjøre tjeneste, maatte ansees for bortkastede penger og derved et skridt fjernere maalet.

Endel nye utgiftsposter er dog kommet til, og der har maattet foretages endel forandringer til lettelse av asyllets drift og til hjælp ved de sykes behandling.

Foruten at raade bod paa den værste overfyldning viste det sig straks nødvendig ogsaa at øke *pleiepersonalets* antal. Det holdt heller ikke maal med regulativets forutsætninger. Især var pleierskerne bebyrdet med arbeide utenfor sykepleien, fremforalt med vask, og om sommeren hændte det, at en pleierske i det døgn, nattevagten faldt, kunde ha 32 timers sammenhengende tjeneste. Til selve vaakningen, som faldt ind saa titt som hver 4de nat, var det ikke mulig at stille store krav. For ikke at falde isøvn skulde vogterne notere temperaturen til visse tider om natten og om vinteren holde veiene fri for sne; paa kvindesiden skulde der passes paa, at det tøy, som hang til tørring i haven, ikke blæste ned. Indførelse av kontrolur gjorde selvfølgelig nattevagten strengere og blev da ogsaa mottat med et par opsigelser. Naar der blev gjort rent i avdelingen, git bad eller hentet mat, sat de syke paa forsamlingsværelset fuldstændig uten noget tilsyn. Vistnok stod det i reglementet, at mekaniske tvangsmidler ikke skulde anvendes; men av mangel paa tilstrækkelig hjælp var det dog almindelig, at urolige syke fik haandremmer paa, naar de skulde ha klyster, og holdtes i badekarret under et lok av træ, som gjordes fast til karret. Ogsaa tvangstrøie sees at være anvendt engang i 1900 (uten at være kommet med paa listerne).

Det varte heller ikke længe, før det blev nødvendig at forbedre pleiepersonalets avlønning. Da det viste sig vanskelig at faa skikkede ansøkere til vogterposterne, og de sjelden blev længere i tjeneste end aaret ut, maatte min vikar i 1903 foreslaa en lønsforhøielse, som stillet dem paa like fot med vogterne paa Rotvold.

Det lot sig ikke gjøre at skaffe flere rum til *de syke*; men der blev gjort, hvad der uten gjennomgripende forandringer kunde gjøres for at skaffe dem mere lys og luft. Paa forsamlingsværelserne i den urolige avdeling blev vinduerne gjort større; de er uten gitter og har almindelig glas. De gamle «celler» med deres takvinduer, som om vinteren dækkes av sne og i tøveir drypper av væte, lot sig ikke forandre over det hele uten store bekostninger; én av dem, som næsten stadig var belagt med en sengeliggende, fik dog sidelys ut til haven. Unødige ovnsgitre er nedtat; værelserne er opmalt i lyse farver, og der er lagt linoleum paa de mest slitte gulve. I de øde luftegaarder i den urolige avdeling er anlagt græsplæner, og der er sat makelige rygbænker i haverne. Stoppede madrasser er efterhaanden indført istedetfor halmmadrasser eller endog løs halm, og natstolene er fjernet fra forsamlingsværelserne. Der var fra gammel tid av gjort alle mulige indrømmelser til de sykes urenlighet. Sengene var forsynet med hul i bunden, hvorunder et natbækken var gjort fast; den syke laa paa løs halm,

hvorav den gjennembløtte del efterhaanden fjernedes, og bar en skjorte saa kort, at den kunde hindre tilrakning. Der fandtes ikke et oljelærret i bruk. At de syke klinte med skarn, var en ganske dagligdags begivenhet, og det holdt haardt at faa den hyppig vekslende betjening overbevist om, at forebyggende klysterer var til dens egen fordel. Det gjaldt mere for vogterne at faa de syke bragt tilsengs saa raskt som mulig, saa de kunde komme ut paa sin aftenpermission. Endnu er det ikke lykkes at opvise et aar, hvori ikke en eneste syk har faat anledning til at være urenlig med avføringen. Men det hænder ganske sjelden, og naar det hænder, erkjendes det som en forsømmelse (hvorfor man heller ikke kan gjøre regning paa, at det altid blir avmeldt).

Der er kommet duker paa spisebordene, og tintallerkener og blikkopper er avløst av stentøi. De syke, som spilder paa sig, faar smekker paa ved bordet. Der blir i det hele lagt mere vekt paa den personlige renlighet, hvad der har medført en stigning av utgifterne til vask. Tidligere nøiedes de syke med at skifte undertøi (ogsaa strømper) hver 14de dag, der var 4 om ét haandklæde for uken, og lommetørklær var ikke i bruk uten tildels i den rolige avdeling. Like- som i de hellige kilder i Lourdes var der saa sparsom tilgang paa varmt vand, at flere maatte bade efter hinanden i det samme vand (dog ikke gjerne mere end 6!). Vandet maatte bæres fra den ene avdeling til den anden. Der maatte derfor sørges for en bedre varmtvandsforsyning. Paa dagligstuen i den urolige avdeling sat de fleste i strøpelæsten, og kun naar de skulde i gaarden, stak de i et tilfældig par sko blandt en samling skotøi paa et bret like indenfor utgangsdøren. Til indebruk blev der da skaffet dem seildukssko. Et træk av den gjennemførte sparsomhet er det ogsaa, at de kasserte gardiner blev stivet op og gjorde tjeneste som liksvøv.

Endnu maa rigtignok de fleste urolige syke nøies med at gaa med de avlagte klær fra den rolige avdeling. Denne tradition er bevaret, fordi asyllet for 400 kr. aarlig i kurpenge for en syk ogsaa skal holde ham med beklædning. Gjennemførelsen av en mere anstændig beklædning vilde snart sluke den sidste rest av overskuddet, og saalænge der arbeides henimot et større maal, trøster man sig med, at sparsomheten ikke alene maa ansees for forsvarlig, men blir likefrem fortjenstfull. Ogsaa istandsættelsen av gangklærne gaar mest for sig paa sjømandsvis, da der her som andetsteds er gjort den for økonomien nedslaaende erfaring, at det ikke er godt om sindssyke skræddere. Man har mest mulig søgt at hjelpe sig med de syke. Der har saaledes i mands minde ikke været brukt haandverksmæssig bistand til maling av asyllet; alt til faget henhørende har en fhv. sjømand tat paa sig, og han hadde da ogsaa utstyret asyllet indvendig, som om det var en skute. Som portner tjenstgjorde en gammel forvrøvlet hebefren, som kom, naar det stak ham; det hændte ogsaa, at han paa egen haand avviste ansøkere til en vogterpost, naar deres utseende ikke faldt i hans smak. Av den gamle sætning: «alt for de syke, alt ved de syke» er det dog ingenlunde mest den sidste halvdel, som har været ophøiet til ledende princip; kun gjaldt den første halvdel vel saa meget fremtidens syke som de nuværende. Det skal ogsaa bemerkes, at for de syke selv, som i den urolige avdeling mest utgjør en samling

gamle tilfælde av dementia præcox, har de forbedringer, som er fundet nødvendig i de senere aar, været mere eller mindre likegyldig.

De rolige syke har derimod sat mere pris paa de forskjellige indrømmelser til tidens krav. En av de ting, som de stadig viser sig glad for, er anskaffelsen av en skjønlitterær boksamling. De kan nu fordrive fritiden med læsning, især søndagene, som de før døset igjennem i dorsk kjedsomhet.

De gamle *bygninger* har tildels krævet større istandsættelser. Takrenderne viste sig raattne, og der var sop under en av gangene. For at mindske brandfaren blev der lagt jernstiger ned fra vinduerne i loftetagens fælles soverum og betjeningens værelser forsynet med redningstaug. Til tænding av gasen indførtes tændere av platinsvamp istedetfor fyrstikker, og røkning blev forbudt indendørs. Der skaffedes mere lys ved hjælp av auerbrændere. Gasledningerne laa imidlertid saa utsat, at de frøs om vinteren, saa belysningen, især i den urolige afdeling, ofte var meget skral. Rørene var ogsaa forrustet og lekket, ret som det var. Da det var at forutse, at de inden kort tid maatte omlægges, blev der i 1902 gjort en henstilling til hospitalsstyrelsen om indlæggelse av elektrisk lys. Min vikar fornyet denne henvendelse i 1904 og indhentet et omtrentlig overslag; men da summen oversteg det beløp, hospitalsstyrelsen kunde bevilge, maatte saken indbringes for kirke departementet. Dette fandt for tiden ikke at kunne gaa med paa utgiften, fordi det var usikkert, hvad der i det hele skulde bli til med asylet, nedlæggelse eller flytning. Da saken ikke hadde været forelagt medicinaldirektøren (som efter instruks for kontrollkommissionen skal gives anledning til at uttale sig om alle forestillinger om de forandringer ved asylerne, som utkræver høiere bestemmelse), og der hadde fundet personskifte sted i stiftsdirektionen, hvis ene medlem hadde fraraadet utgiften ved sakens første behandling, indsendte jeg atter en forestilling derom i 1905. Ved paany at gjennemgaa planerne og erhverve et detaljeret overslag viste det sig, at utgifterne ikke behøvet overskride hospitalsstyrelsens bevilgningsmyndighet. Under disse omstændigheter fandt departementet, at saken var det uvedkommende, og asylet fik lyset indlagt i begyndelsen av 1906. Bruk av løgt og lys inden asylet kunde da helt forbydes. Det elektriske lys falder endel dyrere i bruk end gas, da det er indlagt i flere soverum, som tidligere alene fik lys fra gangen.

Endelig har endel utgiftsposter været nødvendig for at bringe orden i den administrative side av *bestyrerens* virksomhed og gjøre det mulig for ham at arbeide videnskabelig med materialet. Som allerede lønnen viser, har bestyrerens stilling oprindelig været tænkt nærmest som en huslæges, og det litt uklart avfattede regulativ synes at ville fritta ham fra enhver direkte befatning med regnskaper, anskaffelser, tilsyn med bygninger og andre administrative gjøremaal. Det har sikkert ikke været tænkt, at kontorarbeidet skulde opta nogen større del av lægens tid, og det har tidligere neppe heller gjort det. Personal- og arbeidsprotokoller og en journal var det eneste, som fandtes paa kontoret ved min tiltræden; der var ikke engang opbevaret lægeerklæringer eller rekvisitioner, og der var heller ingen kopibog. Av journalen sees, at en historisk interesseret medicinsk student, som i 1895 hadde bedt om endel opplysninger om utviklingen av sindssyke-

væsenet i det trondhjemske, fik den besked, at asylet ikke hadde noget arkiv. Der var heller intet generalregister over de syke, og der manglet tildels navnefortegnelse i protokollerne. Der maatte derfor straks gaaes i gang med at lave et kortregister med tilhørende oplysninger om de omtrent 1 400 indlæggelser, asylet har hat. I en tønne paa loftet, hvor kasserte skemaer og anden makulatur var kastet hen, var jeg saa heldig at komme over et eksemplar av *Major's* indberetning av 1846; foreløbig har jeg tat vare paa det for senere at overlate det til universitetsbiblioteket, hvis eneste eksemplar skal være bortkommet.

Det skal dog udtrykkelig siges, at asylets ældre sykejournaler gjennemgaaende er ført likesaa godt som paa noget andet asyl. Hvor nedskrivningen og indførelsen av iagttagelserne som her har hvilet paa en enkelt person gjennem en lang række av aar, er det ikke at undres over, at der kan findes enkelte journaler, hvor ingen tilføielser er gjort paa et halvt snes aar og mere, især naar belægget har vekslet saa litet som i dette asyl. Men det forekommer ogsaa i større asyler med skiftende underordnede læger, og kravene til journalførsel er ogsaa andre i vore dage end tidligere. Lar det sig end ikke læse ut av journalerne, hvad der har været oppe av brændende spørsmaal i tidens løp, saa bærer de dog vidnesbyrd om, at de syke personlig har været omfattet med deltagelse og interesse.

Uten videnskabelig bibliotek lot det sig heller ikke gjøre at følge med tiden. Der fandtes ved min tiltræden ialt en snes bøker, væsentlig fra den skandinaviske psykiatriske litteratur, og de hadde været bestyrerens private eiendom. Hospitalsstyrelsen stillet sig imidlertid straks villig til anskaffelse av den nødvendige litteratur, ligesaa til indredningen av et laboratorium for patologisk-anatomiske undersøkelser. Styrelsen har paa dette punkt lagt for dagen en opfatning av asyllægens virkefelt, som er al ære værd; det hadde kostet mindre at indta det standpunkt, at videnskabelige formaal maatte ansees som stiftelsen uvedkommende. De utgiftsposter, som derved er tilkomne som nye, spiller dog ingen større rolle. I tidsskrifter og bøker kjøpes for et par hundrede kroner om aaret, og trods laboratoriet er kommet til, er utgifterne til apotekerverer bragt ned til omtrent det halve av, hvad de var før.

Ogsaa et sektionslokale viste det sig nødvendig at faa indredet. Tidligere blev obduktionerne gjort i et halvmørkt skur, som ikke lot sig opvarme og ikke hadde belysning, og de blev av den grund ofte foretat ufuldstændig eller helt undlatt.

Jeg har fundet at burde meddele disse spredte træk av asylets indre historie, mindre for at gi et litet indblik i, hvordan overskud blir til, end for at forklare, hvordan overskuddet nødvendigvis har maattet bli mindre¹⁾.

De her nævnte forbedringer, som ikke er indført med én gang, men fordelt paa flere aar, har knapt nok i nogen grad kunnet ændre asylets fysiognomi, end-

¹⁾ Asylets driftsoverskud var:

i 1896	kr. 9 415,52	i 1900	kr. 5 275,71	i 1904	kr. 2 328,55
- 1897	- 8 227,62	- 1901	- 4 545,29	- 1905	- 1 531,02
- 1898	- 6 805,83	- 1902	- 3 470,29	- 1906	- 1 108,87
- 1899	- 5 944,26	- 1903	- 2 713,23	- 1907	- 1 214,59

sige dets karakter. Det gjælder nu som før, at asylet savner alle betingelser for at kunne opfylde sin opgave som helbredelsesanstalt. Der er imidlertid nu haap om, at den allernærmeste fremtid vil bringe en avgjørelse av spørsmålet om nybygning. Man vil da idetmindste kunne komme ut over den uvished, som saa altfor længe har hindret en i at ta endelig stilling til spørsmålet om, hvad der kan og bør gjøres med det nuværende asyl.

Av dr. J. A. Selmers beretning for Rotvold sindssykeasyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Rotvold.

— — Grunden til, at antallet av indkomne har været noget mindre end aaret forut er antagelig den, at der i slutten av aaret før overflytningen til Sanderud (det nye asyl i Hedemarkens amt) kunde finde sted var megen mangel paa plads, saa mange andragender om indlæggelse dels maatte avslaaes dels utsættes. En mand og en kvinde var indlagt til observation efter rekvisition av overøvrigheden i henhold til justisdepartementets skrivelse av 13de juni 1896.

Av tuberkulose døde 3 mænd og 3 kvinder; 2 av mændene var gamle demente og hadde været i asylet i længere tid; i det 3dje tilfælde var det en akut opstaat katatoni med stupor; han maatte i de 3 maaneder, han henlaa i asylet, fodres med sonde.

Den ene av kvinderne var tuberkuløs ved indlæggelsen og kom fra et sykehjem for tuberkuløse.

Hos den av kvinderne, der led av tuberc. uro-genital. fandtes ved obduktionen en liten ostagtig knute i den ene lungetop samt nogen svulne bronkialglandler, ellers normale lunger. Venstre nyre og nyrebækken indtat av en større absces; urinblærens vægger fortykket og ulcererende med gjennombrudd til vagina.

Den mand, der døde av embolia pulm., var en periodisk melankoliker og hadde flere ganger været i asylet. Uten paaviselig aarsak hovnet venstre under-ekstremitet op, og cruralvenen føltes thromboseret. Da han en morgen stod op for at gaa paa natstolen, faldt han pludselig død om, og ved sektionen fandtes flere store thromber i lungerne.

Av paralys. general. døde 2 mænd; syfilis var sikkert konstateret hos begge.

Av hæmorrhagia & emollitio cerebri døde en mand. Om forutgaat syfilis havdes ingen sikre oplysninger, og han var av sund slægt. Et halvt aars tid før indlæggelsen var sygdommen begyndt med apoplektiforme anfald, hvorav han hadde hat flere før indlæggelsen. Under anfaldene hadde der været forbigaaende tap av taleevnen og abnorme sensationer samt nogen parese i høire arm og fot. Efter de sidste anfald var han blit forvirret, støiende og saa urolig, at han indkom i asylet belagt med haandjern.

Ved indlæggelsen befandtes han i høi grad apatisk, han famlet efter ordene og kunde ikke forklare sig hverken mundtlig eller skriftlig. Denne tilstand holdt sig omtrent uforandret under asylopholdet. Desuten vekslet tilstanden, saa han snart var nogenlunde rolig og ordentlig, snart meget urolig og ugrei. Der kom nye anfald, og han døde efter et saadant.

Det væsentligste fund ved obduktionen var: I nederste del av gyrus central. post. og i dennes hvite substans fandtes et mandelstort, mørkt koagel. Rundt om disse i stor utstrækning baade fortil og baktill var hjernesubstansen opbløtt, gulfarvet og rødprykket av mindre bloduttrædelser.

En mand blev ved indlæggelsen antat for at lide av vit. org. cerebri efter de medfølgende oplysninger. Han hadde hat flere anfald, hvorunder han pludselig hadde mistet evnen til at tale, var blek og saa forvirret ut. Der hadde efter anfaldene været nogen parese i venstre arm og fot og smerter sammesteds. Efter sidste anfald var han blit fuldstændig forvirret og meget urolig. I asylet var han den hele tid saa forstyrret og urolig, at nogen nøiagtig undersøgelse var umulig. Han nævnte saavidt sit navn og oppfattet noget; talen var utydelig og gangen vaklende.

Han døde efter ca. 2 maaneders ophold i asylet, uten at der her fremkom tydelige tegn paa fokal lidelse i hjernen. Ved obduktionen fandtes heller ikke nogen saadan, men der var adskillig ødem i og under de tynde hinder, og hjerne-substansen viste sig paa snit blek, anæmisk og ødematøs.

En idiot, der indkom i en yderst forkommen tilstand, døde av gastro-enterit.

Hos 3 mænd kunde ingen anden dødsaarsak paavises, end den, de kliniske symptomer syntes at vise, nemlig paralysis cordis.

En kvinde, 58 aar gammel, døde under fænomener av vit. org. cerebri. Der fandtes ogsaa ved obduktionen foruten en betydelig arteriosklerose av hjernens kar en hasselnøttstor cyste med rødlig, seigt indhold beliggende i hjernens hvite substans like i taket over venstre sideventrikels bakre horn.

Efter et krampeanfald for mange aar siden, hadde der vist sig en antydning til svækkelse og atrofi i høire arm og fot. Hendes sindssygdом viste sig mest i en høi grad av vranghet og umedgjørlichkeit med klager og tildels heftige skrik, undertiden næringsvægning. Hun døde nærmest marastisk som følge av kræftetap.

En 77 aar gammel kvinde hadde et par maaneder før indlæggelsen hat et lettere apoplektisk anfald og var derefter blit sindsforvirret med saa megen uro og støien, at hun ikke kunde forpleies i hjemmet. Der var tildels næringsvægning, og hun maatte nogen ganger fodres med sonde. Hun døde efter ca. 1 maanedes ophold.

Obduktionen viste foruten en utbredt arteriosklerose, hvorved venstre arteria fossæ sylvii var oblitereret i nogen utstrækning, ogsaa en utbredt emollition av hjernesubstansen i bakre del av parietallappen og forreste del av occipital-lappen.

Hvad de øvrige døde kvinder angaar har derom intet særlig været at bemerke. Som det vil sees av fortegnelsen, er dødsaarsaken opført dels som marasmus og dels som kollaps, eftersom fænomenerne viste sig før døden.

Sundhetstilstanden var meget god. Ingen epidemiske sygdomstilfælde er indtruffet undtagen enkelte lettere tilfælde av influenza eller forkjølelse. Jeg har i nogen av de senere beretninger anført, at dødsfald av tuberkulose nu synes at forekomme sjeldnere, end i tidligere aar. Vistnok har forholdet været forskjellig i de enkelte aar, men tar man et længere tidsrum f. eks. 10 aar, vil man finde følgende forhold: I de sidste 10 aar 1898—1907, var antallet av døde 186, derav døde av tuberkulose 49 = 26,3 pct. I de 10 foregaaende aar, 1888—1897, døde ogsaa 186, derav av tuberkulose 59 = 31,7 pct. I de derfor forutgaaende 10 aar, 1878—1887, døde ialt 132 og av tuberkulose 37 = 28 pct.

Altsaa i det hele nogen nedgang i de senere aar.

Der er i dette aar utfærdiget og approberet (12te november 1907) et nyt regulativ for asylet.

Siden det første regulativ av 8de januar 1872 er der indtraadt saa mange forandringer baade ved utvidelsen av asylet og andre forhold forøvrig, at det maatte ansees hensigtsmæssig at faa et med de nye forhold tillempet regulativ.

Av dr. Sollieds beretning for Rønvik sindssykeasyl.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés de Rønvik.

— — Liggedagenes antal har været 98 949, hvilket gir et daglig middelbelæg av vel 271. Overbelægget rammer særlig mandssiden, hvor belægget har holdt sig mellem 150 og 160, mens kvindesiden først i det sidste er kommet op i et belæg over 120. Allikevel har belæggets natur skaffet mindst like meget pladsvanskeligheter for kvindernes vedkommende som for mændenes; i det hele nærmer belægget sig grænserne for det forsvarlige. Under disse omstændigheter har det været en god hjælp, at vi har kunnet faa utsat en del uheldredelige tilfælde i familiepleie, væsentlig i Misvær og Steigen. Begyndelsen hertil blev gjort allerede ved nytaar 1904. Til grund for foranstaltningen ligger den betragtning, at der er enkelte syke, for hvilke privatpleie kan være heldigere end asylforpleining, saasandt det kan la sig arrangere, og at der er andre syke, som det kan være hensigtsmæssig baade for asylet og for dem selv at faa sat under andre forhold for en tid, selv om man er forberedt paa senere at maatte ta dem ind igjen; endelig var det naturligvis at forutse, at man ogsaa her vilde faa overfylding i avdelingerne for urolige og urenlige, saa man leilighetsvis maatte søke disse avdelinger evakueret for syke av saadan art, at privatpleie var mulig. Jeg fandt det derfor like godt at begynde i tide. Ganske vist

ligger denne slags arrangementer helt utenfor asylernes virksomhetsomraade og asyllægenes embedspligter; for de fattige sykes vedkommende — og de utgjør her omtrent hele belægget — skulde det jo egentlig være fattigstyreernes sak med bistand av embedslægerne og under kontrol av amtslægerne. Saaledes var vel ogsaa meningen oprindelig med den ordning, som blev indført i 1891; men det lar sig vel ikke benegte, at ordningen i praksis har vist sig beheftet med vanskeligheter, og at særlig den tvedeling av sindssykeadministrationen, som den medfører, virker uheldig. Det vilde for alle vedkommende være en heldigere ordning at samle sindssykevæsenets administration under statens asyldirektører, enhver for sit distrikt. Som forholdene er nu, vil der bl. a. let bli kompetensstridigheter, hvis direktørerne skal befatte sig med sindssyke utenfor asylerne. Det traf sig imidlertid saa heldig, at asylets første reservelæge, distriktslæge Arnesen i Steigen, var amtslæge i Nordlands amt, og asylets befattning med de utsatte kunde derfor foregaa gjennom ham som amtslæge. Det har da ogsaa været ham, der har hat det væsentlige arbeide med disse saker, likesom distriktslægerne Bjerregaard og Fodstad har ofret meget interessert arbeide paa saken, saa meget mere fortjenstfuldt, som det har været helt ulønnet. Det retslige grundlag for utsættelserne er en bemyndigelse, jeg har mottat fra amtmændene i de 3 nordligste amter til at utsætte i asylets nærhet uheldbredelige syke, der ikke antages skikket til forpleining i hjembygden. I henhold hertil avslutter jeg kontrakt med forpleieren, der regelmæssig approberes av vedkommende amtmann, som i kontrakten bl. a. indgaar paa, at den syke kan tages ind igjen i asylet, hvis det viser sig nødvendig. De utsatte er, som andre privatforpleiede, under distriktslægens tilsyn, og asylets kontrol vil som regel foregaa gjennom reservelægen i egenskap av amtslæge, hvorfor ordningen kun er mulig, saalænge amtsstillingen paa en eller anden maate er knyttet til asylet. Betalingen varierer mellom 200 og 300 kr. aarlig. Regelen er, at der kun er én syk hos hver forpleier, rent undtagelsesvis to, hvor forholdene har gjort det forsvarlig. I det store og hele er det gaaet bra. De syke har det gjennomgaaende ordentlig og godt, enkelte er blit saa bra, at de har kunnet hjemsendes. Den hyppigste grund til gjenindlæggelserne har været urotogter; det er rent undtagelsesvis, at forpleierne ikke har vist sig heldig, om der end er stor forskjell paa deres evne til at greie de syke. Noget ulykkestilfælde er hittil ikke forekommet, men det maa man naturligvis i tidens løp være forberedt paa.

Antallet av syke, som paa denne maate har været utsat, er i de forløpne aar følgende:

	1904.	1905.	1906.	1907.	Tilsammen.
Mænd	4	13	4	11	32
Kvinder	7	11	3	—	21
	11	24	7	11	53

Av disse er 6 døde, 4 hjemsendt, 11 tat ind i asylet igjen, hvorefter der 31te december 1907 var 32 tilbake, der forpleies i Bodø by (2), Bodin (3), Steigen (10) og Skjerstad (17, væsentlig i Misvær). En del av forpleiningsstederne i Misvær blev i 1907 inspiceret av medicinaldirektøren.

Sundhetstilstanden har i det hele været bedre end i tidligere aar. Av de 5 differipatienter tilhørte en mand og en kvinde pleiepersonalet; om smitteforhold kan intet oplyses; der er intet holdepunkt for nogen forbindelse med tidligere aars epidemier. De som influensa opførte tilfælde forekom i februar og mars.

Blandt de 26 i aarets løp døde omtales følgende:

Lp.-nr. 11. 49 aar gammel fisker, asylbehandlet siden 1893. Helt fra den tid var han behandlet for kronisk faryngit med penslinger og fik senere den ene tonsil borttat. Straks efter indkomsten i Rønvik asyl merkedes foruten svækket hjerteaktion dobbeltsidig otorré, der trodset enhver behandling og efterhaanden førte til fuldstændig destruktion av mellemøret paa begge sider og stadig sekretion. Han led desuten av uttalt furunkulose. Omkring nytaar 1904 begyndte han at hoste; ekspektoratet purulent; tuberkelbaciller kunde aldrig paavises. I ekstremiteterne undertiden ødemer, som svandt ved nogen dages sengeleie. I slutten av 1905 paavistes albumin i urinen og cystit. — Ved obduktionen fandtes hjertet stort; klapperne noget fortykket, men ikke rigide; sklerose i hjertets kar og aorta. Begge lunger noget emfysematøse; i de nederste lapper opad og bagtil nogen spansknøttstore partier med sterkt injiceret, opløtt og morskent væv, der i midten var helt fortæret, saa der var en liten hule. Høire nyre stor (vegt 282 gram); venstre, der veiet 92 gram, var reduceret til en 1—2 cm. tyk kapsel av nyrevæv med enkelte rester av glomeruli omkring et stort bækken. Binyrerne store. Hjerneskallen i sin helhet meget tyk; diploë og sinus frontalis overalt fyldt med grønlig pus; der var ingen perforation.

Lp.-nr. 650, 24 aar gammel arbeider, hadde i flere aar hat store, svulne glandelpaketter paa halsen, der efter indlæggelsen tiltok i størrelse; ved behandling med atoxyl i 1 à 2 maaneder gik svulsten betydelig tilbake, men samtidig forværredes almenbefindendet og der konstateredes lungetuberkulose, hvorav han døde.

Lp.-nr. 739, ca. 50 aar gammel fisker (sjøfin), hørte til en sterkt belastet familie. En maanedes tid før indkomsten i asylet (16de juni 1907) hadde han været behandlet paa sykehus; han var rar og fortunlet og hadde angivelig hat krampeanfald. I midten av juli fik han et apoplektisk anfald, der begyndte med kramper i hele høire side, der efter en times forløp blev ganske lam, mens kramperne begyndte paa venstre side. Knærefleksen her var forstærket, men umerkelig paa høire side. Han var fuldstændig komatøs med fraade om munden og cyanotisk. Symptomerne gik helt tilbake i løpet av nogen dage. 7 uker senere kom der et nyt anfald, der dagen efter medførte døden; ogsaa dette begyndte likesom det første med kramper i høire side, der snart blev lam, mens venstre var stram og spastisk. Temp. steg til 39,5, R. 56, P. 128. Fuldstændig coma uten andre bevægelser end smaarykninger om høire mundvik. — Ved seksion fandtes hjerneskallens venstre del betydelig større end høire; de tynde hinder sterkt fortykket, ødematøse; over fossa sylvii paa venstre side et konglomerat av utvidede, sklerotiske kar; ogsaa basilærkarrene sterkt sklerotiske. Hjernen blodrik og ødematøs med store ventrikler, hvis ependym føltes granuleret.

I corpus striatum paa venstre side et ertstort apoplektisk fokus og et lignende langsgaaende i pons paa venstre side av midtlinien.

Hos en kvinde fandtes baade a. carotis dextra og a. subclavia dextra at utspringe direkte fra arcus aortæ, saa a. anonyma manglet.

En til observation indlagt utgik efter avgiven erklæring. Da asylet nu til stadighet er overbelagt, saa selv i distriktet hjemmehørende uhelbredelige pleiepatienter tildels maa avvises, vil det vistnok for fremtiden bli umulig at skaffe plads for observationspatienter.

Av dr. med. Evensens beretning for Kriminalasylet.

Extrait du rapport sur l'établissement d'aliénés criminels.

— — Foruten den i forrige beretning omtalte børstebinding har av nyere arbeider været prøvet strømpestriking og garnbinding samt klistring av kulørte kaffeposer. De 2 sidste arbeider har været utført for fremmede, som selv har skaffet materialet og besørget varen avsat. Arbeidsfortjenesten har været delt mellem den syke og asylet. Dettets andel er blit indsat paa bankbok for at samle et fond, hvorav de utskrevne kan hjælpes med klær, verktøi og anden utrustning. Forhenværende straffanger vil formentlig kunne henvises til fængsels-hjælpen, men de andre, som er istand til at ernære sig selv, staar nu ved utskrivelsen blottet for alle midler, da de sjelden bryr sig om at følge det raad at spare op sine arbeidspenger. Det vilde vistnok være heldig, om de kunde undgaa straks at maatte ty til fattigvæsenet.

De sykes forhold maa i det store og hele siges at ha været ganske godt; et tegn herpaa er det, at der ikke i hele aaret har været nogen isoleret for ufredelig eller brutal opførsel og kun en (en stuporøs kataton) for voldsomhet i nogen timer. For en ikke ringe del kan dette resultat tilskrives den omstændighet, at fællesstuens syke har været fordelt paa flere rum, hvor de har været beskjæftiget, enkeltvis eller 2—3 sammen, med forskjellig arbeide. Ogsaa paa det fællesværelse for urolige, som patienterne selv har døpt «somlestua», er de syke etterhaanden faldt til ro og er nu ganske anderledes medgjørlig, end dengang de holdtes isoleret.

Forts. (Suite.)

- Nr. 37. Socialstatistik. V. Om Børn, fødte udenfor Ægteskab. (*Statistique sociale. V. Enfants illégitimes.*)
- 38. Rekruttering 1906. (*Recrutement.*)
- 39. Socialstatistik. VI. Arbejdsledigheds-Tællinger i 1905 og 1906. (*Statistique sociale. VI. Dénombrements du chômage en 1905 ou 1906.*)
- 40. Norges kommunale Finanser 1904. (*Finances des communes.*)
- 41. Kriminalstatistik 1903 og 1904. (*Justice criminelle.*)
- 42. Socialstatistik. VII. Arbejds- og Lønningsforhold ved Sagbrug og Høvlerier (*Statistique sociale. VII. Scieries et établissements de rabotage: Organisation et procédés du travail. Salaires.*)
- 43. Private Aktiebanker 1906. (*Banques privées par actions.*)
- 44. Norges Sparebanker 1906. (*Caisses d'épargne.*)
- 45. Norges postvæsen 1906. (*Statistique postale.*)
- 46. Norges Fiskerier 1906. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 47. Norges Skibsfart 1905. (*Navigation.*)
- 48. Kriminel Retspleie 1903 og 1904. (*Statistique de la justice criminelle: Procédure.*)
- 49. Stortingsvalget 1906. (*Élections pour le «Storting».*)
- 50. Norges Telegrafvæsen 1906/07. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 51. Forsømte børn 1904 og 1905. (*Traitement des enfants moralement abandonnés.*)
- 52. De offentlige Jernbaner 1906/07. (*Chemins de fer publics.*)
- 53. Civil Retspleie 1905. (*Justice civile.*)

Trykt 1908:

- Nr. 54. Norges Bergværksdrift 1906. (*Mines et usines.*)
- 55. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1905. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 56. Sindssykeasylnernes virksomhet 1906. (*Hospices d'aliénés.*)
- 57. Rekruttering 1907. (*Recrutement.*)
- 58. Industristatistik 1900. (*Statistique industrielle de l'Office des Assurances de l'État.*)
- 59. Skiftevæsenet samt overformynderierne 1905. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
- 60. Arbejdslønninger 1905. (*Gages annuels des domestiques et salaires des ouvriers.*)
- 61. Kommunevalgene 1907 med oplysninger om valgene i 1901 og delvis i 1904. (*Élections pour les conseils communaux et municipaux.*)
- 62. Norges postvæsen 1907. (*Statistique postale.*)
- 63. Norges handel 1907. (*Commerce.*)
- 64. Den norske Statskasses finanser 1900/01—1904/05. (*Finances de l'État.*)
- 65. Veterinærvæsenet og kjødkontrollen 1906. (*Service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 66. Norges skibsfart 1906. (*Navigation.*)
- 67. Private aktiebanker 1907. (*Banques privées par actions.*)
- 68. Norges sparebanker 1907. (*Caisses d'épargne.*)
- 69. Norges fiskerier 1907. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 70. Folkemængdens bevægelse 1905. (*Mouvement de la population.*)
- 71. Norges telegrafvæsen 1907/08. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 72. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1906. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 73. Skolevæsenets tilstand 1905. (*Instruction publique.*)
- 74. De offentlige jernbaner 1907/08. (*Chemins de fer publics.*)
- 75. Norges kommunale finanser 1905. (*Finances des communes.*)
- 76. Norges bergværksdrift 1907. (*Mines et usines.*)
- 77. Industristatistik 1901—1904. (*Statistique industrielle.*)

Trykt 1909:

- 78. Sindssykeasylnernes virksomhet 1907. (*Statistique des hospices d'aliénés.*)

Det Statistiske Centralbureau har derhos bl. a. utgit følgende verker:

Statistique internationale: Navigation maritime. I, II, III, IV. Christiania 1876, 1881, 1887, 1892.

International Skibsfartsstatistik: Tabeller vedkommende Handelsflaaderne i Aarene 1850—1886. Kristiania 1887.

Tabeller vedkommende Skibsfartsbevægelsen 1872—1894 og Handelsflaaderne 1886—1896. Kristiania 1897.

Statistisk Aarboek for kongeriket Norge. Senest utkommet: Otteogtyvende aargang, 1908. Kristiania 1908. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)

Meddelelser fra Det statistiske Centralbureau. Senest udkommet: Femogtyvende Bind, 1907. Kristiania 1908. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)

Kongeriket Norges civile, geistlige og judicielle inndeling 1 april 1908. Kristiania 1908. (*Les divisions civiles, ecclésiastiques et judiciaires du royaume de Norvège le 1 avril 1908.*)

Fortegnelse over Norges officielle Statistik m. v. 1828—30 Juni 1889. Kristiania 1889. Med 6 tillæg, omfattende tiden fra 1 juli 1889 til 31 december 1905.

Katalog over Det statistiske Centralbureaus Bibliothek. I. 1 Juli 1890. Kristiania 1906.

Samtlige verker er at erholde tilkjøps hos H. Aschehoug & Co., Kristiania.

23 februar 1909.